

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ: การศึกษาวิเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์

แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

โดย อาจารย์ ดร.หทัยรัตน์ ทับพร

พฤษภาคม 2553

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ: การศึกษาวิเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์
แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ผู้วิจัย

อาจารย์ ดร.หทัยรัตน์ ทับพร

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกอ. และ สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

รูปแบบ Abstract (บทคัดย่อ)
(ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

Project Code : MRG5180301
(รหัสโครงการ)

**Project Title : การศึกษาวิเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์
แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน**
**A STUDY OF AN ANALYSIS OF THE INCULCATION AWARENESS OF
DESIRED THAINESS AMONG THAI YOUTH IN THE CONTEXT OF
CONTEMPORARY THAI SOCIETY**

(ชื่อโครงการ)

Investigator : อาจารย์ ดร.หทัยรัตน์ ทับพร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(ชื่อนักวิจัย) **Hatairath Tubporn Faculty of Education Chulalongkorn University**

E-mail Address : hatairathtp@hotmail.com

Project Period : 2 ปี
(ระยะเวลาโครงการ)

Abstract:
(บทคัดย่อ)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์(1)เพื่อวิเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน(2)เพื่อศึกษาบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน (3)เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน วิธีการดำเนินการวิจัยใช้การศึกษาเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม เยาวชนไทยที่ศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศในเขตกรุงเทพมหานคร 1 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาในเขตภูมิภาค 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพาและมหาวิทยาลัยนเรศวร รวมทั้งคณาจารย์ผู้สอนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศ ในเขตกรุงเทพมหานคร 1 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาในเขตภูมิภาค 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดสนทนากลุ่ม และการเสนอแนวทางการจัดการศึกษาต่อผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยพบว่า

1.นิสิตและคณาจารย์ส่วนใหญ่ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยและเห็นว่าความเป็นไทยที่พึงประสงค์ที่ควรปลูกฝังแก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันมากที่สุด ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รองลงมาได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ และซื่อสัตย์สุจริต

2.นิสิตและคณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย โดยเริ่มตั้งแต่การอบรมสั่งสอนจากสถาบันครอบครัว การจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้จากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะองค์กรสื่อสารมวลชน

3.นิสิตและคณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่สำคัญ ได้แก่ การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย การบูรณาการทางวัฒนธรรมในสังคม การประสานและพัฒนาความร่วมมือของครอบครัว สถาบันการศึกษา ชุมชน สังคม และองค์กรต่างๆทุกภาคส่วน รวมทั้งการพัฒนาระบบการเรียนรู้ เพื่อรักษาและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่สืบไป

Abstract

The present research aimed to examine the inculcation awareness of desired Thainess among Thai youth in the context of contemporary Thai society, explore the role of education in this regard, offer viable options on the arrangement of educational approaches for this particular purpose. Methodologies were documentary, quantitative and qualitative researches, while the data collection tool is questionnaires. They were distributed to Thai youth studying in 3 tertiary institutions of Thailand: Chulalongkorn University in Bangkok, Burapha and Naresuan Universities in the upcountry as well as to the faculty of those 3 universities. In addition, indepth interview, focus group discussion and delivering presentation on the arrangement of education approaches to experts were also used as data collection instrument. The results are:

1. Most of the students and teachers recognize the Thainess values and realize the appropriate Thainess characteristics. The Thainess characteristics which should be inculcated in Thai youth the most in the context of Thai society at present are: being devoted to the nation, religion and the king. Secondary placed values are: gratitude and honesty.

2. Most of the students and teachers realize that education takes an important part in implanting the Thainess, beginning with the teachings from family institution, classes provided by educational institutions, including, enhancing learning process from every part of the society, especially in mass-media institutions.

3. Most of the students and teachers recognize that the most important educational provision guidelines for inculcating the Thainess are: an indoctrination of Thainess to Thai youth so they will be aware of the Thainess values, a cultural integration in society, a co-operation and development of families, educational institutions, communities, society and organizations from every part of the society together with the development in learning process in order to preserve and pass the Thainess on forever.

Keywords : : inculcation, Thainess, Thai youth, contemporary Thai society
(คำหลัก)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์(1)เพื่อวิเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน(2)เพื่อศึกษาบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน (3)เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน วิธีการดำเนินการวิจัยใช้การศึกษาเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเยาวชนไทยที่ศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศในเขตกรุงเทพมหานคร 1 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาในเขตภูมิภาค 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพาและมหาวิทยาลัยนเรศวร รวมทั้งคณาจารย์ผู้สอนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศ ในเขตกรุงเทพมหานคร 1 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาในเขตภูมิภาค 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดสนทนากลุ่ม และการเสนอแนวทางการจัดการศึกษาต่อผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสิตและคณาจารย์ส่วนใหญ่ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยและเห็นว่าความเป็นไทยที่พึงประสงค์ที่ควรปลูกฝังแก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันมากที่สุด ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รองลงมาได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ และซื่อสัตย์สุจริต

2. นิสิตและคณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าการศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย โดยเริ่มตั้งแต่การอบรมสั่งสอนจากสถาบันครอบครัว การจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้จากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะองค์กรสื่อสารมวลชน

3. นิสิตและคณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่สำคัญ ได้แก่ การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย การบูรณาการทางวัฒนธรรมในสังคม การประสานและพัฒนาความร่วมมือของครอบครัว สถาบันการศึกษา ชุมชน สังคม และองค์กรต่างๆทุกภาคส่วน รวมทั้งการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อรักษาและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่สืบไป

Abstract

The present research aimed to examine the inculcation awareness of desired Thainess among Thai youth in the context of contemporary Thai society, explore the role of education in this regard, offered viable options on the arrangement of educational approaches for this particular purpose. Methodologies were documentary, quantitative and qualitative researches, while the data collection tool was questionnaires. They were distributed to Thai youth studying in 3 tertiary institutions of Thailand: Chulalongkorn University in Bangkok, Burapha and Naresuan Universities in the upcountry as well as to the faculty of those 3 universities. In addition, indepth interview, focus group discussion and delivering presentation on the arrangement of education approaches to experts were also used as data collection instrument. The results were:

1. Most of the students and teachers recognized the Thainess values and realized the appropriate Thainess characteristics. The Thainess characteristics which should be inculcated in Thai youth the most in the context of Thai society at present were: being devoted to the nation, religion and the king. Secondary placed values were: gratitude and honesty.

2. Most of the students and teachers realized that education takes an important part in implanting the Thainess, beginning with the teachings from family institution, classes provided by educational institutions, including, enhancing learning process from every part of the society, especially in mass-media institutions.

3. Most of the students and teachers recognized that the most important educational provision guidelines for inculcating the Thainess were: an indoctrination of Thainess to Thai youth so they would be aware of the Thainess values, a cultural integration in society, a co-operation and development of families, educational institutions, communities, society and organizations from every part of the society together with the development in learning process in order to preserve and pass the Thainess on forever.

บทสรุปผู้บริหาร

(Executive summary)

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน” มีการดำเนินการวิจัยโดยสรุป ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

วิธีวิจัย

ในการวิจัยมีขั้นตอนที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาวิจัยเอกสาร
2. การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ
3. การวิจัยเชิงคุณภาพ
4. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การสรุปและประมวลผล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร สรุปได้ดังนี้

1.1 ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านความสำคัญ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันดับ 2 ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ และอันดับ 3 ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต

ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านความสำคัญ พบว่า คณาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันดับ 2 ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต และอันดับ 3 ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ

ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันดับ 2 ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ และอันดับ 3 ได้แก่ มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา

ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ พบว่า คณาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันดับ 2 ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต และอันดับ 3 ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ

1.2 จิตสำนึกในความเป็นไทย

จิตสำนึกในความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ภูมิใจในความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป อันดับ 3 ได้แก่ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของความเป็นไทย

จิตสำนึกในความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า คณาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ภูมิใจในความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ คิดว่าการรักษา ปลูกฝัง และสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทย อันดับ 3 ได้แก่ เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป

จิตสำนึกในความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ภูมิใจในความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป อันดับ 3 ได้แก่ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของความเป็นไทย

จิตสำนึกในความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบันให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ภูมิใจในความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้ที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป อันดับ 3 ได้แก่ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของความเป็นไทย

1.3 การรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย

การรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบันให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ที่บ้านมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันดับ 2 ได้แก่ มีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ อันดับ 3 ได้แก่ สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย

การรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบันให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย อันดับ 2 ได้แก่ มีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ อันดับ 3 ได้แก่ ระมัดระวังในเรื่องการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

การรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบันให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ที่บ้านมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันดับ 2 ได้แก่ สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย อันดับ 3 ได้แก่ มีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ

การรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบันให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย อันดับ 2 ได้แก่ แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้คนต่างชาติรับรู้ อันดับ 3 ได้แก่ มีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ

1.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้านความสำคัญพบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเอง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้านความสำคัญพบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเอง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้านการปฏิบัติพบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเอง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้านการปฏิบัติพบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเอง

1.5 บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ หน่วยงานหรือองค์กรภาคประชาชน ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและเผยแพร่ความเป็นไทยให้มากขึ้น

บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย มารยาทไทย และวัฒนธรรมไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย

บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ สถานศึกษาเป็นแหล่งจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย

บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย มารยาทไทย และวัฒนธรรมไทย อันดับ 3 ได้แก่ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย

1.6 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ ในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการช่วยปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน พบว่า นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่ง

สำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุด คือ ผู้ใหญ่เป็นตัวอย่าง และแสดงให้เห็นความเป็นไทย ส่วนอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุด คือ สอดแทรกในเนื้อหาการเรียนการสอนและให้นิสิตนักศึกษาสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างบูรณาการ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการศึกษาปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน พบว่า นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุด คือ สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมความเป็นไทย มีการดำเนินการและมาตรการสนับสนุนที่ชัดเจนและจริงจังอย่างต่อเนื่อง ส่วนอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุด คือ กระตุ้นให้เยาวชนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเพื่อให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นไทยผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม นิสิตและอาจารย์เกี่ยวกับ

การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

จากการศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มนิสิตและอาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร มีข้อมูลที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

2.1 ลักษณะและคุณค่าของความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ลักษณะของความเป็นไทย

- 1) กิริยามารยาทไทย
- 2) จิตใจและลักษณะนิสัยแบบไทย
- 3) ภาษาไทย
- 4) ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีไทย

ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

- 1) ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

2) ความอ่อนน้อม ความกตัญญู

3) ภาษาไทย ภาษาประจำชาติ

คุณค่าของความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

1) เป็นเอกลักษณ์ของชาติ

2) เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในชาติ

2.2 วิธีการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ผู้ปลูกฝังและถ่ายทอดความรู้

1) สถาบันครอบครัว

2) สถาบันการศึกษา

3) สื่อมวลชน

2.3 วิธีการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบท

สังคมไทยปัจจุบัน

1) แทรกความรู้เกี่ยวกับจิตสำนึกความเป็นไทยในวิชาต่างๆ

2) จัดกิจกรรมเสริมความรู้เกี่ยวกับจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน

3) การรณรงค์ให้ร่วมมือส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน

2.4 ปัจจัยส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบท

สังคมไทยปัจจุบัน

1) ตัวเยาวชน

2) ทุกภาคส่วน ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน

สื่อมวลชน ฯลฯ

2.5 แนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบท

สังคมไทยปัจจุบัน

- 1) การร่วมมือของทุกภาคส่วน
- 2) การปฏิรูปสื่อ
- 3) การกำหนดเป็นนโยบายระดับชาติ

2.6 ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชนในบริบทสังคมปัจจุบันการตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยและจิตสำนึกในความเป็นไทยที่ลดน้อยลง อีกทั้งครอบครัว และสถาบันอื่นๆ ในสังคมไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เท่าที่ควรเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องตระหนักถึงความสำคัญและร่วมมือกันอย่างจริงจัง

3.ข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า นิสิตและคณาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร ได้เสนอแนะแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยไว้สรุปได้ว่า การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันต้องเริ่มต้นจากตัวเยาวชนเองที่จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการศึกษาเรื่องความเป็นไทยพ่อแม่ครอบครัวจะต้องใส่ใจในการอบรมสั่งสอนตั้งแต่เยาว์วัย และเมื่อเข้าสู่ระบบการศึกษาครูอาจารย์ในสถานศึกษาจะต้องอบรมสั่งสอนเพิ่มพูนความรู้ และจัดกิจกรรมเสริมความรู้และประสบการณ์เรื่องความเป็นไทยแก่เด็กและเยาวชน ขณะเดียวกันทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะสื่อมวลชนควรตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นไทยและช่วยนำเสนอข้อมูลเนื้อหาความเป็นไทยผ่านรายการต่างๆ ในทุกช่องทางทั้งในส่วน of โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ รวมทั้งภาครัฐควรเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนและผลักดันให้เป็นวาระแห่งชาติที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน

สรุปแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะแนวทางในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน จิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์มีหลายประเด็น ดังนั้นมาตรการเชิงรุกเพื่อปลูกฝังสำนึกดังกล่าว ต้องเริ่มแต่วัยเด็ก ใช้หลัก “วินัยเริ่มที่บ้าน” ครอบครัวยุคใหม่ การให้ความร่วมมือจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ประสาน เสริมสร้าง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ร่วมกันอย่างมีบูรณาการ ทั้งหลักสูตรและการเรียนการสอน ที่ต้องเน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์

นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิยังให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ดังนี้

1. ควรให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลทุกเพศ ทุกอาชีพ ว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกัน เพราะต่างฝ่ายต่างคนต้องมียุทธศาสตร์หน้าที่ของตน มีศักยภาพของตนซึ่งมีผลไปยังศักยภาพของชุมชน เพราะถ้าทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ของตนเองต่อสิ่งแวดล้อมทั้งมหัพภาคแล้ว ก็จะมีจิตสำนึกที่จะมีความคิดสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นและบ้านเกิดเมืองนอนของตน
2. เด็กและเยาวชนควรได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่อยู่รอบๆตัวเขา ด้วยการยอมรับวิถีชีวิตของพวกเขาและชุมชนที่เขาอยู่ ซึ่งวิธีการนี้เรียกว่า “มนุษย์สัมพันธ์” อย่างละเอียดอ่อน
3. เด็กและเยาวชนควรจะต้องรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคมของตน และช่วยกันนำปัญหาต่าง ๆ มาตีแผ่ อภิปราย และร่วมกันคิดแก้ปัญหา
4. การสร้างจิตสำนึกด้วยการปลูกฝังประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรมที่ล้ำค่าอย่างลึกซึ้งและต่อเนื่องอย่างผู้มีความรู้ อย่างผู้สนใจใฝ่รู้ ทั้ง 2 ฝ่าย
5. การสร้างความภาคภูมิใจในแผ่นดินถิ่นเกิดของตนด้วยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นวัฒนธรรมท้องถิ่นจำเป็นมาก
6. การสร้างคุณค่า แก่นแท้ ของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น ให้ความรู้ให้ถูกต้องและนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นได้
7. ต้องสอนให้ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของ “ทรัพย์สินในดิน สินในน้ำ” ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่นของตนว่า แตกต่างกับท้องถิ่นอื่นอย่างไร เพราะเหตุใดเราต้องอนุรักษ์และพัฒนาให้ยั่งยืนให้จงได้

8. การปลูกฝังต้องเปลี่ยนวิธีคิด วิธีสอน แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบทั้งหมด หลักสูตรฝึกวิชาชีพครูไทยควรได้รับการปฏิรูปใหม่ทั้งหมด

9. พัฒนาภาวะผู้นำทั้งผู้บริหาร ครู ที่จะเป็นต้นแบบใหม่ทั้งหมดด้วย สัมปฤติธรรม 7 ประการ อันได้แก่ เป็นผู้รู้จักเหตุ เป็นผู้รู้จักผล เป็นผู้รู้จักตน เป็นผู้รู้จักประมาณ เป็นผู้รู้จักกาล เป็นผู้รู้จักชุมชน เป็นผู้รู้จักบุคคล

10. เด็กและเยาวชนไทยต้องได้รับการอบรมให้รู้จักคิดอย่างวิเคราะห์ และมีเหตุผล ใช้หลัก โยนิโสมนสิการ เป็นหลักคิดที่เหมาะสมสำหรับเยาวชนอย่างยิ่ง เพราะเด็กและเยาวชนไม่เคยได้รับการสอนให้มีความคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุด้วยผล

สำหรับ แนวทางหรือมาตรการเชิงรุกในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน มีดังนี้

- 1)การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 2)การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของเยาวชน
- 3)การสร้างเครือข่ายด้านการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย
- 4)การส่งเสริมศักยภาพองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและท้องถิ่นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์
- 5)การจัดทำฐานข้อมูลและสื่อสารสาธารณะในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่เป็นระบบ

นอกจากนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบ อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น ควรทบทวนสาระกฎหมายบางมาตรา เพื่อส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนที่เป็นรูปธรรม สนับสนุนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ของหน่วยงานและภาคีเครือข่าย รวมทั้งกำหนดองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานขึ้นมาเป็นกรณีพิเศษเพื่อเป็นหลักประกันในการเข้าถึง

การศึกษาตลอดชีวิตและได้รับการส่งเสริม การปลูกฝังจิตสำนึกอย่างเป็นรูปธรรมของเด็กและเยาวชน รวมทั้งประชาชนโดยทั่วไปทั้งที่อยู่ในระบบและนอกระบบโรงเรียน

จะเห็นได้ว่า แนวทางหรือมาตรการเชิงรุกในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์

แก่เยาวชนในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ประกอบด้วย 1)การจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนที่มีการสอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่ เยาวชน โดยผ่านการจัดการศึกษา 3 รูปแบบ นั่นคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย 2)การบ่มเพาะ กล่อมเกลา ปลูกฝังและปลูกจิตสำนึกเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชาติไทย สำนึกรักชาติ รักแผ่นดินถิ่นเกิด วิถีชีวิต ของความเป็นไทยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา กฎมณีนญญาไทย มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง ชุมชน และสังคม ผ่านการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอก ระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเช่นกัน

การอภิปรายผล

คุณค่าของความเป็นไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

1. คุณค่าทางวัฒนธรรม

ในส่วนของผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า เรื่องของการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่ เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน เป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องใส่ใจเป็นพิเศษ เนื่องจากปัจจุบันนี้กระแส วัฒนธรรมต่างชาติได้แพร่กระจายเข้ามาในหลายช่องทางตามความเจริญของเทคโนโลยีสมัยใหม่ หากทุก ฝ่ายยังเพิกเฉยหรือละเลยก็จะทำให้เยาวชนไทยซึมซับวัฒนธรรมต่างชาติเข้าไปโดยไม่รู้ตัวและในที่สุดก็จะ ทำให้หลงไปกับวัฒนธรรมต่างชาติจนมองไม่เห็นความงดงามและความดีงามของวัฒนธรรมไทย ดังนั้นจึง จำเป็นที่สถาบันหลักทั้งหลาย เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัว พ่อแม่ต้องกระตุ้นให้เด็กใส่ใจในวัฒนธรรมไทย ที่มีค่าโดยเฉพาะในเรื่องกิริยามารยาท ความกตัญญูรู้คุณ เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ซึ่งสามารถฝึกฝนได้ตั้งแต่ เด็ก สถาบันการศึกษาก็ต้องช่วยสานต่อในการให้ความรู้และฝึกการปฏิบัติตนตามวิถีแห่งความเป็นไทย รวมทั้งสถาบันทางสังคมอื่นๆทั้งภาครัฐและเอกชนก็ต้องผลักดันให้เรื่องการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย เป็นวาระแห่งชาติที่ทุกฝ่ายต้องประสานความร่วมมือ โดยเฉพาะองค์กรสื่อซึ่งนับเป็นองค์กรที่มีอิทธิพลต่อ

การรับข้อมูลข่าวสารของเยาวชนเป็นอันดับต้นๆต้องเร่งให้การสนับสนุนปรับปรุงการนำเสนอข้อมูล การผลิตรายการต่างๆ ให้ส่งเสริมเรื่องของความเป็นไทยให้มากขึ้นกว่าเดิม

2. คุณค่าทางสังคม

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ประชาชนในชาติมีความขัดแย้งทางความคิดค่อนข้างสูง ลักษณะนิสัยแบบไทยที่มีความอ่อนนุ่ม นุ่มนวล อ่อนแอ อ่อนไหว โอบอ้อมอารีเริ่มหายไป กลายเป็นความก้าวร้าวรุนแรง ต่างมุ่งทำลายล้างกัน ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า หากทุกฝ่ายหันมาร่วมกันฟื้นฟูความเป็นไทย มีมิตรไมตรี สัมครสมานสามัคคี ร่วมมือร่วมใจ ความสงบสุขของสังคมไทยจะกลับคืนมาได้ ขณะเดียวกันผู้ใหญ่ควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชนในการแสดงออกถึงความเป็นไทยทั้งในเรื่องความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การแสดงกิริยามารยาทต่อกันอย่างงดงามแบบไทย เพื่อเยาวชนไทยจะได้ประพฤติปฏิบัติตนตามแบบอย่างที่ดีงาม ไม่ทะเลาะวิวาท ไม่ใช้ความรุนแรงก้าวร้าวต่อกัน ดังที่พบเห็นในหมู่เยาวชนบางกลุ่มในปัจจุบัน

แนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันโดยสรุป ดังนี้

1. การปลูกฝังจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย โดยการรณรงค์ให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง

ให้ช่วยกันอบรมสั่งสอนและปลูกฝังให้เยาวชนเห็นคุณค่าของความเป็นไทยโดยเริ่มตั้งแต่เยาว์วัย การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว บิดามารดา ปู่ย่าตายาย พี่ป้าน้าอา ทำกิจกรรมต่างๆ ที่แสดงความเป็นไทยร่วมกัน ทั้งในเรื่องการทำบุญในวิถีปฏิบัติตั้งแต่แรกเกิดจนถึงแก่กรรมตามประเพณี การทำบุญตักบาตรเป็นประจำ การแสดงความสำนึกรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความกตัญญูต่อบุพการี การแสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่ การประพฤติปฏิบัติของบิดามารดา ต่อปู่ย่าตายาย ทั้งในชีวิตประจำวันและในวันสำคัญต่างๆ การแสดงความเอื้ออาทรต่อญาติ เพื่อนบ้าน และบุคคลอื่นๆ การแสดงออก การพูดจา กิริยามารยาทแบบไทย การร่วมกิจกรรมในชุมชน ในวันสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ สิ่งสำคัญบิดามารดาต้องเป็นตัวอย่างอันดีในการสืบสานจิตสำนึกความเป็นไทย

2. จัดโครงการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมนิสิตนักศึกษา อบรมและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย โดยครู อาจารย์ สถาบันการศึกษาควรจัดโครงการหรือกิจกรรมที่สนับสนุน ส่งเสริมความเป็นไทย เช่น ค่ายวัฒนธรรม ชมรมดนตรีและนาฏศิลป์ไทย กิจกรรมเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กิจกรรมวันสำคัญทางประเพณีโดยเฉพาะประเพณีที่แสดงถึงความกตัญญูต่เวทิต (เช่นประเพณีวันสงกรานต์) ที่ไม่มุ่งเน้นความรื่นเริงแต่เน้นการแสดงถึงความกตัญญูแก่ผู้อาวุโส) โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นไทยในโอกาสต่างๆอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความเป็นไทย

3. จัดการประชุมปฏิบัติการร่วมระหว่างครูและนิสิตนักศึกษา เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับเยาวชนกับความเป็นไทย และร่วมกันหามาตรการในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมมาตรการนั้น โดยทันที

4. เพิ่มรายวิชา “ความเป็นไทย” ในหลักสูตรของสถาบันการศึกษาทุกระดับ สอนโดยครูอาจารย์ และวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อสืบสานความเป็นไทย โดยเปิดเป็นรายวิชาบังคับด้วยจะยิ่งดี หรือถ้าจัดเป็นวิชาเลือกก็ควรเป็นวิชาที่ได้รับการแนะนำให้เรียน (Highly recommended) อาจสอดแทรกความรู้และบูรณาการเข้าไปในวิชาต่างๆ โดยเฉพาะในวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา และศิลปศึกษา

5. จัดโครงการ “ยวทูตความเป็นไทย” เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนไทยภูมิใจในความเป็นไทยและเห็นคุณค่าในความเป็นไทย รวมทั้งประวัติศาสตร์ที่มาของคนไทย

6. จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนเพิ่มขึ้น ภาครัฐและภาคเอกชนต้องร่วมมือกัน ผลักดันให้มีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ให้มีแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในท้องถิ่นใกล้ตัว ในชุมชน และให้เยาวชนเข้ามาศึกษาได้ง่ายขึ้น

7. ประสานความร่วมมือกับสื่อมวลชนทุกแขนง ภาครัฐต้องประสานความร่วมมือกับสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ให้ช่วยเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นไทยแก่เยาวชนให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทย และเลือกเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ ถูกต้องให้มากที่สุด รวมทั้งขอความร่วมมือจากผู้ผลิตให้สอดแทรกในการนำเสนอข้อมูล เลือกรายการที่ดีมีประโยชน์ และส่งเสริมความเป็นไทยมาเผยแพร่

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ความเป็นไทยสายใยแห่งความสมานฉันท์

ในอดีตที่ผ่านมาชาวไทยทุกคนในประเทศไทยสามารถอยู่ร่วมกับชนทุกหมู่เหล่าที่แตกต่างกัน
กันทั้งเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมได้ ด้วยลักษณะนิสัยที่เป็นคุณลักษณะที่ดีของคนไทย อาทิ ซื่อสัตย์
กตัญญู รู้รักสามัคคี มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการประนีประนอม อยู่ร่วมกับคนชาติอื่น ศาสนาอื่น ได้
และยอมรับวัฒนธรรมของชาติอื่น ลักษณะนิสัยดังกล่าวจึงเป็นลักษณะนิสัยที่บ่งบอกความเป็นไทยอัน
ติดอยู่ในจิตสำนึกของคนไทยส่วนใหญ่ คุณลักษณะไทยที่ดีดังกล่าวจึงทำให้คนไทยสามารถดำเนินชีวิตอยู่
ท่ามกลางสังคมที่หลากหลาย สังคมพหุวัฒนธรรม ที่ประกอบด้วยผู้คนที่หลากหลายเชื้อชาติ หลากหลาย
วัฒนธรรมได้ โดยไม่เกิดความขัดแย้ง ขณะเดียวกันเมื่อได้เห็นวัฒนธรรมของชนชาติอื่น ในที่สุดคนไทย
ก็เลือกที่จะคงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีงามให้คงอยู่ ขณะเดียวกันก็เลือกที่จะรับ
วัฒนธรรมที่ดีของชนชาติอื่นมาบูรณาการ เพื่อประโยชน์ของชาวไทย และเพื่อสืบทอดความเป็นไทยแก่
ลูกหลานไทยให้คงอยู่สืบไป

ความเป็นไทยจึงนับเป็นเสมือนสายใยเชื่อมโยงความสมานฉันท์ ความผูกพันของชาวไทย

ท่ามกลางกระแสสังคมและวัฒนธรรมต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามา รวมทั้งสถานการณ์ความขัดแย้ง ความ
แตกต่างทางความคิดทางสังคมการเมืองของคนในชาติ ทุกภาคส่วนของสังคมควรเปลี่ยนวิกฤติให้เป็น
โอกาส นำเยาวชนไทยทุกคนให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความเป็นไทย และพร้อมใจกัน
กลับมาสร้างจิตสำนึก ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ความสมัครสมานสามัคคี เอื้ออาทร มีไมตรีจิต อัน
เป็นคุณลักษณะอันบ่งบอกถึงความเป็นไทยที่ยากจะหาได้ในชนชาติอื่น ให้กลับคืนมาดังเดิม เพื่อรักษา
ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ให้คงอยู่ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน รวมทั้งเพื่อรักษาความสมานฉันท์ในหมู่
คนไทยทุกเชื้อชาติ ศาสนา อันจะนำพาสันติสุขมาสู่ประเทศไทยของเรา

จิตสำนึกความเป็นไทย จึงเป็นสิ่งที่พวกเราชาวไทยทุกคนควรตระหนักที่จะร่วมมือร่วมใจกัน
ปลูกฝังแก่เยาวชนไทยท่ามกลางบริบทในสังคมไทยที่ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์ของกระแสวัฒนธรรม
ต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างไม่สามารถปิดกั้นได้ แต่จะทำอย่างไรที่จะให้เยาวชนไทยเลือกรับสิ่งดีมา
ประยุกต์ใช้กับวัฒนธรรมไทยที่มีอยู่แต่เดิม รวมทั้งในสภาวะวิกฤติการณ์ทางการเมืองการยึดโยงดวงใจของ

ชาวไทยทั้งชาติด้วยการรักษาความเป็นไทยให้คงอยู่จึงน่าจะเป็นสิ่งที่ชาวไทยทุกคนให้ความสำคัญและร่วมกันปลูกฝังจิตสำนึกนี้แก่ลูกหลานไทย ดังคำกล่าวที่ว่า “ธงชาติและเพลงชาติไทย เป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย” เราจึงต้องรักและหวงแหนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รักษาไว้ให้คงอยู่สืบไป

คำนำ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ฉบับนี้เกิดขึ้นและสำเร็จลงได้ด้วยจิตสำนึกในความเป็นไทยของผู้วิจัยที่จะร่วมปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา นักวิจัยที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำอย่างดียิ่ง รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวรทุกท่านรวมทั้งนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวรทุกคนที่ให้ความร่วมมืออย่างดี ในการให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะที่มีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ที่กรุณามอบทุนสนับสนุนการวิจัย รวมทั้งขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยทุกท่านที่ช่วยประสานการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

สารบัญ

หน้า

คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	ข
สารบัญตาราง.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
3. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
4. ขอบเขตของการวิจัย.....	5
5. วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึก.....	8
1.1 ความหมายของจิตสำนึก.....	8
1.2 กระบวนการเกิดจิตสำนึก.....	14
2. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นไทย.....	17
2.1 ความหมายและลักษณะของความเป็นไทย.....	17
2.2 จิตสำนึกความเป็นไทย.....	21
2.3 ความเป็นไทยที่พึงประสงค์.....	22
3. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีคุณวิทยา.....	41
3.1 ความหมายของคุณค่า.....	41
3.2 ประเภทของคุณค่า.....	41
4. แนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชน.....	45
4.1 ความหมายและความสำคัญของการศึกษา.....	45
4.2 รูปแบบของการจัดการศึกษา.....	50
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	52
4.1 งานวิจัยในประเทศ.....	52
4.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	55
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	56

หน้า

1. การศึกษาวิจัยเอกสาร.....	56
2. การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ.....	56
3. การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ.....	57
4. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ.....	57
5. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
6. การสรุปและประมวลผล.....	58
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิต 3 สถาบัน.....	59
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของอาจารย์ 3 สถาบัน.....	78
3. สรุปข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึก ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน.....	97
4. การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทย ปัจจุบัน.....	106
5. ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน.....	141
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	150
ผลการวิจัย.....	150
การอภิปรายผล.....	162
ข้อเสนอแนะ.....	165
รายการอ้างอิง.....	168
ภาคผนวก.....	173
ภาคผนวก ก	174
ภาคผนวก ข	195

หน้า

[illegible]

ตารางที่ 14	ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ.....	85
ตารางที่ 15	ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับการรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็น ไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านความสำคัญ.....	87
ตารางที่ 16	ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับการรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็น ไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ.....	89
ตารางที่ 17	ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝัง จิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านความสำคัญ.....	91
ตารางที่ 18	ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝัง จิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ.....	92
ตารางที่ 19	ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษาในการปลูกฝัง จิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านความสำคัญ.....	93
ตารางที่ 20	ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษาในการปลูกฝัง จิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ.....	95
ตารางที่ 21	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการช่วยปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึง ประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิต 3 สถาบัน.....	97
ตารางที่ 22	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิต 3 สถาบัน.....	98
ตารางที่ 23	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการช่วยปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึง ประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของอาจารย์ 3 สถาบัน.....	99
ตารางที่ 24	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของอาจารย์ 3 สถาบัน.....	100

บทที่ 1

บทนำ

1.ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ การสื่อสารไร้พรมแดน กระแสวัฒนธรรมต่างประเทศทั้งวัฒนธรรมตะวันตก วัฒนธรรมตะวันออก เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี ที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างมากมายกลายเป็นกระแสนิยมของกลุ่มเยาวชนไทยในขณะนี้ ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกดังกล่าว ตลอดจนต้องรับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้จากภาวะวิกฤติการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองและสังคมที่ผ่านมา ทำให้ประชาชนในชาติแบ่งออกเป็นหลายฝ่าย มีความคิดที่แปลกแยก ขัดแย้งกัน กลายเป็นปัญหาใหญ่ของทุกคนในชาติที่จำเป็นต้องหันหน้าเข้ามามีส่วนร่วมร่วมกันแก้ปัญหาดังกล่าวเพื่อให้เกิดความสามัคคี สัมผัสสามัคคี ประองคองของคนในชาติ ให้ความเป็นชาติไทยนั้นกลับคืนมาดังเดิม

สิ่งสำคัญที่จะทำให้ทุกคนในชาติร่วมกันรักษาไว้ เพื่อธำรงความเป็นชาติไทยให้คงอยู่ ก็คือความเป็นไทย เราจึงจำเป็นต้องเร่งปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่คนในชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือเยาวชนไทย

ความเป็นไทย นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาติไทยของเราดำรงอยู่อย่างมั่นคงเป็นปึกแผ่นมาช้านาน จนถึงทุกวันนี้ ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ (2521: 195) ที่ได้พระราชทานไว้ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2521 ความว่า

...ชาตินั้นเปรียบได้กับชีวิตคน กล่าวตามหลักความจริง คนเราประกอบด้วยร่างกายส่วนหนึ่ง จิตใจส่วนหนึ่ง ทั้งสองส่วนค้ำกันอยู่ ส่วนใดส่วนหนึ่งทำลายไป ชีวิตก็แตกดับ เพราะอีกส่วนหนึ่งจะต้องแตกทำลายไปด้วย ชาติของเรานั้นมีพื้นแผ่นดินและประชากรอันรวมกันอยู่เป็นส่วนร่างกาย มีศิลปวิทยา มีธรรมเนียมประเพณี มีความเชื่อถือและความคิดจิตใจที่จะสามัคคีกันอยู่เป็นปึกแผ่น ซึ่งรวมเรียกว่า “ความเป็นไทย” เป็นส่วนจิตใจ ชาติไทยเราดำรงมั่นคงอยู่ก็เพราะยังมีทั้งบ้านเมือง และความเป็นไทยพร้อมบริบูรณ์

แต่ถ้าความเป็นไทยของเรามีอันเป็นต้องเสื่อมสลายไปด้วยประการใดแล้ว
ชาติก็ต้องสิ้นสูญ...

ในปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก่อให้เกิดเครือข่ายการติดต่อสื่อสาร
เชื่อมโยงถึงกันในด้านต่างๆทั่วโลก ส่งผลให้การเผยแพร่วัฒนธรรมและค่านิยมจากต่างประเทศสามารถ
แทรกซึมเข้ามาได้อย่างง่ายดาย ซึ่งอาจส่งผลให้วัฒนธรรมในท้องถิ่นดั้งเดิมหรือเอกลักษณ์ของความเป็นไทย
อาจถูกกลืนหายไปโดยวัฒนธรรมต่างชาติที่แทรกซึมเข้ามา

การสืบทอดความเป็นไทย จึงเป็นสิ่งที่คนไทยทุกคนควรตระหนัก และระลึกอยู่เสมอว่าความเป็น
ไทยของเราคงอยู่ได้ก็ด้วยวัฒนธรรมของชาติมีส่วนเชื่อมโยงจิตใจของคนไทยทุกคนให้สมัครสมานสามัคคี
เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และร่วมกันสร้างสรรค์ความเจริญ มั่นคงเป็นปึกแผ่นให้แก่ประเทศชาติ วัฒนธรรม
ไทยจึงมีคุณค่าที่เราทุกคนจะต้องธำรงรักษาไว้สืบไปด้วยจิตสำนึกในความเป็นไทย ดังพระบรมราโชวาท
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ที่พระราชทานแก่สมาคมนักเรียนไทยในประเทศญี่ปุ่น
เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2537 ความว่า

...ผู้ที่รักษาความเป็นไทยได้มั่นคงที่สุด ดีและเหมาะสมที่สุด ไม่มีใครอื่นนอกจาก
คนไทย เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะอยู่ ณ แห่งใด คนไทยมีหน้าที่ต้องรักษาความเป็นไทย
เสมอ...

ประกาศรี สิริอำไพ (2539: 15) ได้กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของ “สำนึกความเป็นไทย”
ไว้ว่า

...สำนึกความเป็นไทย หมายถึง ความรู้สึกในความเป็นไทย มีความผูกพัน
และภาคภูมิใจในเกียรติภูมิของชาติไทย เมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ห่างไกล
จากองค์ประกอบของความเป็นชาติ ได้แก่ ดินแดน ประชากร รัฐบาล และ
การปกครอง ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม อันสามารถทำให้ลืมความ
สัมพันธ์กับญาติพี่น้องในบ้านเกิดเมืองนอน เมื่อได้รับการโน้มน้าวใจจาก
หลักธรรมของพระพุทธศาสนาสามารถปลุกฝังให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจใน
เกียรติภูมิของประเทศไทย ซึ่งดำรงไว้ในความเป็นเอกราชและอธิปไตย มี
ความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันเอกลักษณ์ของชาติไทย...

อย่างไรก็ตาม คนไทยย่อมมีความผูกพันเกี่ยวข้องกับสิ่งซึ่งแสดงถึงความเป็นไทยทั้งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนความเป็นไทยได้อย่างเด่นชัด และควรค่าแก่การสืบทอดเอกลักษณ์ความเป็นไทยในด้านวัฒนธรรมให้กับเยาวชนไทยทุกคน จึงได้มีการ กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542: 5) ในหมวด 1 มาตรา 6 ความว่า

...การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข...

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542: 13-14) ยังได้ให้ความสำคัญกับ วัฒนธรรม ซึ่งปรากฏอยู่ในแนวทางการจัดการศึกษา หมวด 4 มาตรา 23 ที่ว่า

...การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการ ศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการ เรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่อง ...ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม...

แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าวข้างต้น แสดง ให้เห็นว่าสถาบันการศึกษา ควรจะต้องมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อรักษาและสืบทอดวัฒนธรรม แก่เยาวชนไทย

สำหรับเยาวชนไทยที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทย การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมไทยและ ส่งเสริมความเป็นไทย น่าจะกระทำได้หากทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจกัน เพราะเยาวชนไทยจะได้รับโอกาส ดังกล่าวอย่างเต็มที่ ทั้งจากครอบครัว สถาบันการศึกษา และสังคมแวดล้อม จึงเป็นเรื่องที่หน่วยงานภาครัฐ และพวกเราคนไทยทุกคนควรให้การส่งเสริมสนับสนุนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยเฉพาะในมาตรา 46 ที่ว่า บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษหรือฟื้นฟูจารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการ จัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย , 2540: 13)

นอกจากนี้ ด้วยภาวะวิกฤติการณ์ทางการเมือง ทุกฝ่ายจำเป็นต้องหาทางสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยจึงน่าจะเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อน ดังที่ สุเมธ แยมน์ (2552) กล่าวไว้ว่า ท่ามกลางกระแสวิกฤติการณ์ทางวัฒนธรรมและวิกฤติการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่ผ่านมา หลายฝ่ายพยายามเรียกร้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาเข้ามามีบทบาทในการฟื้นฟูเยียวยา คัลลอสสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ดร.สุเมธ แยมน์ เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) กล่าวถึงผลการประชุมคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) ว่า สืบเนื่องจากปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมา ที่ประชุม กกอ.จึงหยิบยกปัญหาดังกล่าวมาหารือถึงแนวทางการนำพลังปัญญาชนพาชาติให้พ้นวิกฤติว่าควรจะดำเนินการเช่นไร เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม โดยที่ประชุมเห็นว่าปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ เกิดจากปัญหาของมหาวิทยาลัยที่ทำมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะมหาวิทยาลัยไม่ได้สอนให้นิสิต-นักศึกษาลงไปสัมผัสกับสังคมจริงๆ อีกทั้งหลักสูตรส่วนใหญ่ยังนำความรู้จากต่างประเทศมาปรับใช้และเน้นการสอนด้านวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยีเป็นหลัก จึงขาดการปลูกฝังเรื่องการมีจิตสำนึกความรับผิดชอบทางสังคมให้กับนิสิต-นักศึกษา ที่ประชุมจึงคิดว่าถ้าจะให้มหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคมได้อย่างแท้จริง มหาวิทยาลัยก็ต้องใกล้ชิดกับสังคมมากขึ้น โดยปรับวิธีการสอนน่านักศึกษาออกไปสัมผัสกับชุมชนและสังคมมากขึ้น

ด้วยเหตุที่ชาวไทยทุกคนมีส่วนสำคัญในการที่จะช่วยรักษาความเป็นไทย สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม และเผยแพร่วัฒนธรรมไทยให้ปรากฏแก่สายตาของชาวโลก รวมทั้งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการปลูกฝัง ความรัก ความศรัทธา และสร้างจิตสำนึกในความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง นอกจากนั้นยังมีหน้าที่ธำรงรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้มั่นคง ด้วยการยึดโยงความสมัครสมานสามัคคีของคนในชาติไว้ด้วยการรักษาความเป็นไทย ผู้วิจัยในฐานะคนไทยคนหนึ่งตระหนักถึงคุณค่าของการรักษาและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่ จึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์เรื่อง การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดความเป็นไทยของเยาวชนไทย บทบาทของการศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของเยาวชนไทย รวมทั้งนำเสนอแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน สำหรับเป็นแบบอย่างและแนวทางในการพัฒนาการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

2. เพื่อศึกษาบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

3. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

จิตสำนึก	หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความรัก ความศรัทธา ความผูกพัน ความพึงพอใจ ความนิยมชมชอบ และความภาคภูมิใจ
ความเป็นไทย	หมายถึง ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความแตกต่างจากคนชาติอื่น อันได้แก่ วัฒนธรรมไทยและจิตสำนึกความเป็นไทย
ความเป็นไทยที่พึงประสงค์	หมายถึง ความเป็นไทยที่ต้องการให้มีอยู่ คงอยู่ และรักษาไว้
เยาวชนไทย	หมายถึง เยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี ซึ่งศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา ระดับชั้นปีที่ 1-5

4. ขอบเขตของการวิจัย

เลือกศึกษาเยาวชนและคณาจารย์ ได้แก่

1. เยาวชนไทยที่ศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศ ในเขตกรุงเทพมหานคร 1 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาในเขตภูมิภาค 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร

2. คณาจารย์ผู้สอนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศ ในเขตกรุงเทพมหานคร 1 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาในเขตภูมิภาค 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร

4. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

จิตสำนึก	หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความรัก ความศรัทธา ความผูกพัน ความพึงพอใจ ความนิยมชมชอบ และความภาคภูมิใจ
ความเป็นไทย	หมายถึง ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความแตกต่างจากคนชาติอื่น อันได้แก่ วัฒนธรรมไทยและจิตสำนึกความเป็นไทย

ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ หมายถึง ความเป็นไทยที่ต้องการให้มียู่ คงอยู่ และรักษาไว้
 เยาวชนไทย หมายถึง เยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี ซึ่งศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา
 ระดับชั้นปีที่ 1-5

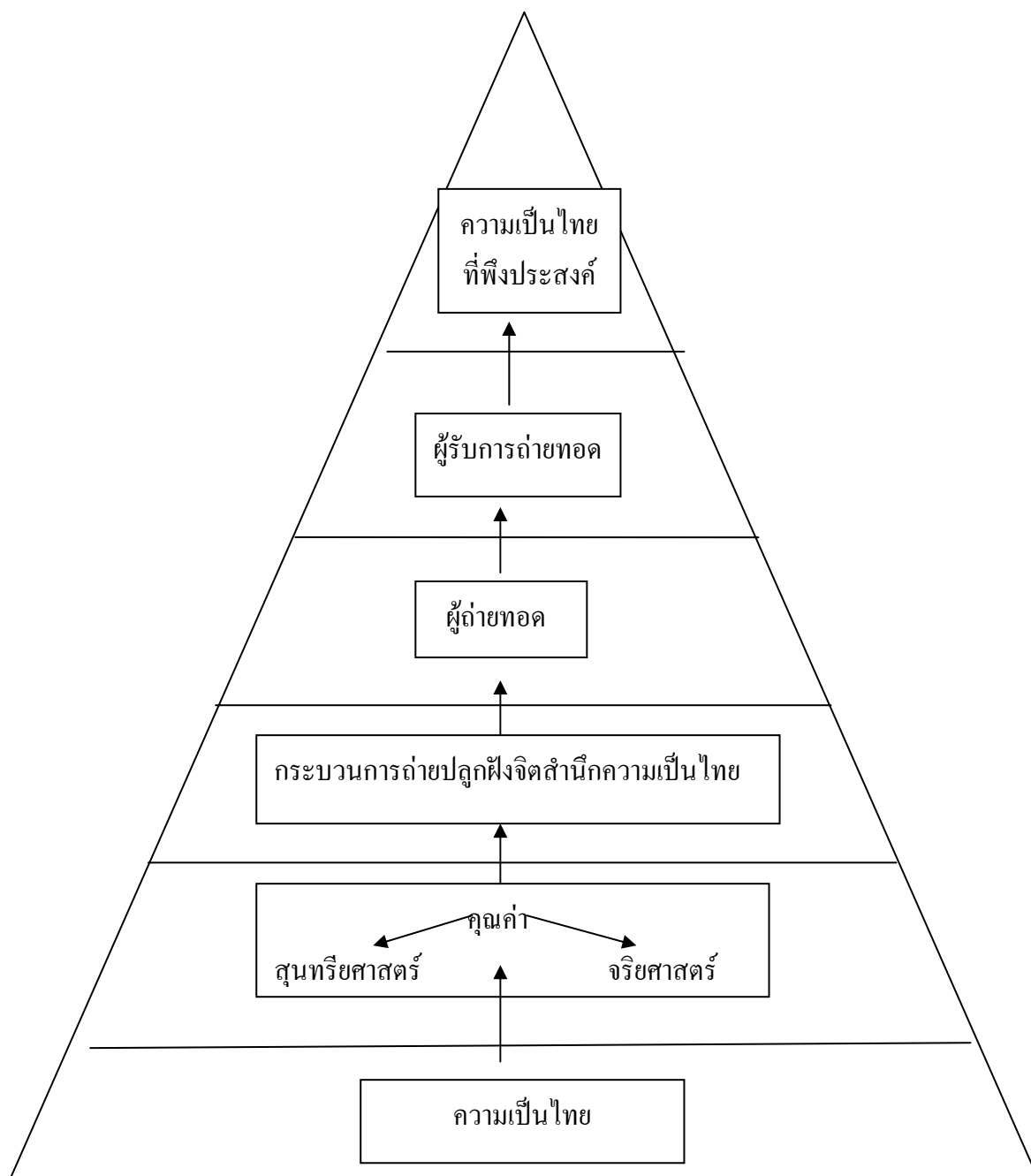
5. วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน
2. ได้ทราบบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน
3. ได้รู้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยในปัจจุบัน” ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่างๆจากเอกสาร ตำรา บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึก

1.1 ความหมายของจิตสำนึก

จากการศึกษารวบรวมความหมายของคำว่า “จิตสำนึก” มีผู้อธิบายความหมายไว้ ดังนี้

คำว่า Consciousness เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย จะใช้แทนด้วยคำว่า “จิตสำนึก” หรือ “ความสำนึก”

จิตสำนึก หรือความสำนึกในทางจิตวิทยา หมายถึง การมีความระมัดระวัง มีการเตรียมตัว และตื่นตัว (alert) มีความคล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง (active) หรือการที่มนุษย์มีความรู้สึกตื่นตัว และพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อม (ซูฮัย สมิทธิไกร, 2538: 125)

ในทางสังคมวิทยา Consciousness ความสำนึก ความรู้สึกสำนึกในการกระทำหรือการมีตัวตน หมายถึง การรู้ตัวว่าตนเองมีอยู่ (Self consciousness) หรือมีคนอื่นอยู่ด้วยและตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มนั้น (Social or group consciousness) ความสำนึกทางสังคม (Social consciousness) หรือความสำนึกสาธารณะ (Public consciousness) คือการรู้และสำนึกถึงสิ่งที่เป็นส่วนรวมร่วมกัน และผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์กันเป็นกลุ่มเดียวกับตน การกำหนดกลุ่มสังคมหรือกลุ่มสาธารณะด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ กัน ทำให้เกิดความสำนึกในกลุ่มต่างชนิดกัน เป็นความสำนึกทางเชื้อชาติ (Racial consciousness) หรือความสำนึกทางชาติพันธุ์ (Ethnic consciousness) หรือความสำนึกทางชนชั้น (Class consciousness) ฯลฯ ซึ่งมีสาระหลักอย่างเดียวกัน คือ บุคคลมีความรู้สึกคำนึงถึงการมีอยู่ของกลุ่มแต่ละประเภทนั้น และตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่มหนึ่งที่เปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นที่มีอยู่ในประเภทเดียวกัน ความตระหนักสำนึกนี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสมาชิกของกลุ่มเดียวกัน และต่อกลุ่มอื่นที่ต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน (พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา, 2532: 81-82)

ประเวศ วะสี (2543: 4) ได้อธิบายความหมายของจิตสำนึกไว้ ดังนี้

...สำนึกหรือจิตสำนึก (Consciousness) กำหนดการรับรู้ ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของมนุษย์ หากสำนึกแคบ การรับรู้ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมก็แคบ ถ้าสังคมใหญ่แต่สำนึกเล็กก็จะเกิดความขัดแย้ง ทำให้ไม่สามารถรักษาความเป็นปกติของสังคมไทย การยกระดับสำนึกของคนในชาติจึงควรเป็นแกนกลางของยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ...จิตสำนึกคือส่วนที่ลึกและทรงพลังที่สุด ถ้าจิตสำนึกเปลี่ยน ทุกอย่างก็เปลี่ยน...

เสรี พงศ์พิศ (2547:61) กล่าวถึงความหมายของจิตสำนึก ไว้ว่า

...จิตสำนึก (awareness) ในความหมายทางจิตวิทยา จิตสำนึก หมายถึงการรับรู้ การรู้ตัว รู้สึกตัว เป็นระดับที่รู้สึกตัวดี ในทางจิตวิทยา หมายถึงสภาวะที่ตื่นอยู่รู้ได้ เข้าใจได้ สั่งการได้ เจตนาอันเป็นปัจจุบัน...ในความหมายทางสังคม หมายถึงการรับรู้ในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ต่อสังคม ต่อสิ่งแวดล้อม เป็นความหมายที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าหรือศีลธรรม...

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2519: 220) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกหรือความสำนึก ไว้ว่า

...ความสำนึก เป็นผลที่ได้จากการประเมินค่าการเห็นความสำคัญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้จากทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความเห็น และความสนใจในความแตกต่างของความคิดเห็น ค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อ ระดับความรู้สึก หรืออาจกล่าวได้ว่า ความสำนึกมีความหมายที่ใกล้เคียงกับความเชื่อมากที่สุด ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ เป็นประสบการณ์ที่มีการรวมตัวกัน และมีความสัมพันธ์กันด้วย ในขณะเดียวกัน ทำหน้าที่ประเมินค่าจิตใจว่าสิ่งใดบ้างที่มีความสำคัญ หากปราศจากความเชื่อแล้ว ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่คนมีอยู่นั้นก็จะอยู่แต่เพียงในความทรงจำ ไม่มีส่วนใดมีความสำคัญเด่นชัดขึ้นมาเลย...

กาญจนา แก้วเทพ (2527: 210) ได้กล่าวถึงความหมายของจิตสำนึก ไว้ว่า

...คำดังกล่าวมีหลายความหมาย ในทางสาขาจิตวิทยา หมายถึง สภาวะรู้ตัวทางจิต เช่น คนรู้สึกตัวอยู่ว่ากำลังกินข้าว กำลังคิดอะไร ส่วนความหมายที่ใช้ในทางการเมืองหรือ

แควดวงมาร์กซิสต์ หมายถึง ภาวะทางจิตที่รู้ตัว หรือรู้ว่าความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนกำลังสอดคล้องรับใช้ผลประโยชน์ของชนชั้นตนเองหรือชนชั้นอื่น...

เทพไท ศรคำรณ (2535: 14) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกหรือความสำนึก ไว้ว่า

...ความสำนึกมีความหมายใกล้เคียงที่สุดกับความเชื่อ (Beliefs) ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากการรวบรวมและสัมพันธ์กันของประสบการณ์ของคน ทำหน้าที่ประเมินค่าของจิตใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญ หากปราศจากความเชื่อ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่คนมีอยู่นั้นก็จะอยู่เพียงในความทรงจำ ไม่มีส่วนใดมีความสำคัญเด่นชัดขึ้นมา แต่หากว่าประเมินค่าแล้วตระหนักถึงความสำคัญที่มีต่อสิ่งนั้นแสดงว่าเกิดความสำนึกถึงสิ่งนั้นของบุคคลได้เกิดขึ้นแล้ว...

นิภา สุขพิทักษ์ (2538: 28) ได้สรุปความหมายของจิตสำนึก ไว้ว่า

...ความหมายของจิตสำนึกทางจิตวิทยา คือหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายภาวะทางจิตใจของมนุษย์ที่มีองค์ประกอบด้านความรู้ (cognitive) ความรู้ทางจิตใจ (affective) และพฤติกรรม (behavior) ส่วนจิตสำนึกในความหมายเชิงสังคมศาสตร์จะอธิบายถึงภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น ความรู้เจตคติ และพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งต่างๆ...

เกษม ดันติผลาชีวะ (2540:1) ได้กล่าวถึงความหมายของ จิตสำนึก ไว้ว่า

...ในทางการแพทย์ มีการตรวจระดับสติสัมปชัญญะ หรือความรู้สึกตัวของคน และแบ่งเป็นระดับต่างๆของความรู้สึกตัว (consciousness) ระดับที่มีความรู้สึกตัวดีเรียกว่า conscious ถ้าไม่รู้สึกตัวเรียกว่า unconscious ส่วนของจิตใจที่เรารับรู้ได้เรียกว่า จิตสำนึก (conscious) ส่วนของจิตใจที่เราไม่รับรู้เรียกว่า จิตไร้สำนึก (unconscious) และส่วนของจิตไร้สำนึก ที่เกือบจะมาอยู่ในจิตสำนึกแล้ว เรียกว่า จิตกึ่งสำนึก (preconscious)...

ไตรรงค์ เกลียวหงส์(2544: 7) ได้สรุปความหมายของจิตสำนึก ไว้ว่า

...จิตสำนึกคือ ลักษณะของจิตใจที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ ความคิด และความรู้สึกของ
คนเราต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้น และมีแนวโน้มเชิงทางด้านจิตใจที่ตระหนักหรือมีความ
สนใจ ตั้งใจที่จะเลือกปฏิบัติต่อสิ่งเร้าเหล่านั้นอย่างไร...

ศิริินทร์ สืบพันธุ์ (2544: 20) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึก หรือจิตสำนึก ไว้ว่า

...จิตสำนึก เป็นความตระหนัก เป็นความรู้ตัว เป็นความเข้าใจของมนุษย์ที่มีต่อสิ่ง
ต่าง ๆ ที่บุคคลประสบในสิ่งแวดล้อมที่อยู่ ดังนั้นจิตสำนึกหรือความตระหนักจะ
เกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์ได้รับการสัมผัสจากสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อมเกิดการรับรู้
(perception) แล้วนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด การรับรู้และจิตสำนึกซึ่งจะ
นำไปสู่ความพร้อมที่จะแสดงการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมต่อไปตามขั้นตอนและ
กระบวนการเกิดจิตสำนึก...

สุพจน์ ทรายแก้ว (2546: 46) ได้กล่าวถึงความหมายของ จิตสำนึก ไว้ว่า

...เป็นสภาวะจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด ความปรารถนาต่างๆ เป็นสภาวะ
จิตใจก่อนการแสดงออกเชิงพฤติกรรม...

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต, 2550) ได้กล่าวถึง ความหมายของจิตสำนึก ไว้ว่า

...ในจิตวิทยาสมัยนี้ก็มีหลายสาขา หลายสำนัก ซึ่งมีกลุ่มสำคัญที่เขาศึกษาเรื่องจิตนี้
เหมือนกัน เขาแบ่งจิตเป็น จิตสำนึก กับจิตไร้สำนึก จิตสำนึกก็คือจิตที่รู้ตัว ที่พูดสิ่ง
ต่างๆ ทำสิ่งต่างๆ อย่างที่รู้ๆ กันอยู่ เรียกว่า จิตสำนึก แต่จิตอีกส่วนหนึ่ง เป็นจิตไร้สำนึก
ไม่รู้ตัว จิตที่ไร้สำนึกนี้ เป็นจิตส่วนใหญ่ของเรา...

มนัส สุวรรณ (2532 : 11) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกหรือจิตสำนึกไว้ว่า มี 4 ประการ คือ

1. รู้จริง/ซาบซึ้ง (appreciation) โดยเน้นการเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องที่สนใจ รู้ซึ่งว่าอะไรถูก อะไร
ผิด และอะไรเป็นผลดี/อะไรเป็นผลเสีย
2. มีความรัก/ห่วงหา เน้นในสิ่งที่เข้าใจอย่างทราบซึ้งว่าเป็นสิ่งที่ถูก เป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่มี
ประโยชน์ต่อมนุษย์และส่วนรวม
3. มีความวิตก/ห่วงใยว่าจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและสังคม

4. ทำจริง/ปฏิบัติจริง ไม่ได้เน้นว่าต้องทำเฉพาะกรณีที่ทำได้หรือเป็นไปได้ ทุกคนมีความสามารถ (capability) ที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในระดับหนึ่งเท่านั้น ปรากฏการณ์ที่ไม่สามารถทำจริงหรือปฏิบัติจริงได้โดยตรงก็สามารถทำจริงปฏิบัติจริงโดยทางอ้อมในรูปแบบต่างๆได้

ลัทธิ วิชานาถ (2545:30) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของจิตสำนึกไว้ ดังนี้

1.องค์ประกอบด้านความคิด (cognition) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคิดที่เป็นส่วนของการรู้ หรือเกิดความรับรู้ของจิตสำนึกเป็นหลัก เช่น การรับรู้ (perception) ความทรงจำ (memory) ความมีเหตุผล (reasoning) และการใช้ปัญญา (intellect)

2.ส่วนที่เป็นองค์ประกอบด้านท่าทีความรู้สึก (affection) เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งจะเป็สิ่งกระตุ้น “ความคิด” อีกต่อหนึ่ง เป็นส่วนของความรู้สึกทางใจ จิตสำนึกที่รวมเอา ความรู้สึกของบุคคลในด้านบวกหรือด้านลบ เป็นต้น

3.ส่วนที่เป็นองค์ประกอบทางด้านการปฏิบัติหรือการกระทำ เป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิด แนวโน้มในทางปฏิบัติ หรือปฏิกิริยาตอบสนองเมื่อมีสิ่งเร้าที่เหมาะสม ซึ่งส่วนนี้ต้องอาศัยความเข้าใจหรือ ความคิดรวบยอด (concept) เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นพื้นฐาน

เค คอฟกา (K. Koffka, 1948: 212) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกหรือความสำนึก ไว้ว่า

ความสำนึก (consciousness) เป็นสภาวะจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด และความปรารถนา ต่าง ๆ สภาวะจิตใจดังกล่าวเกิดจากความรับรู้ ซึ่งมีความหมายเหมือนกับคำว่า การรู้ตัว (awareness) อันเป็น ผลจากการประเมินค่า การเห็นความสำคัญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้มาจากทัศนคติ (attitude) ความเชื่อ (beliefs) ค่านิยม (values) ความเห็น (opinion) และความสนใจ (interests) ของบุคคล

เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom อ้างถึงในวรโรณ ภักดี, 2530: 9) ได้อธิบายความหมาย ของจิตสำนึกหรือความสำนึก ไว้ว่า

ความสำนึกเป็นส่วนหนึ่งของความรู้ทางจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนการเกิดพฤติกรรม โดยมีลำดับของ องค์ประกอบดังนี้คือ

1. การรู้ (cognition)

2. ความรู้สึกทางจิตใจ (affection)

3. พฤติกรรม (behavior)

เปาโล แฟร์ (Paulo Freire , อ้างถึงในประเสริฐ กิติรัตน์ตระการ,2533: 34-35) ให้ความหมายของคำว่า จิตสำนึกไว้ว่า

จิตสำนึกของมนุษย์ไม่ได้มีความหมายแต่ในเชิงจิตวิทยาเท่านั้น แต่ยังมีความหมายที่ลึกซึ้งในเชิงปรัชญาว่า เป็นความรู้สึกในสิ่งที่เป็นสัจการ สิ่งที่เป็นภาวะที่แท้จริงของชีวิตมนุษย์และสิ่งที่เป็นโลกของมนุษย์

เปาโล แฟร์ ได้แบ่งจิตสำนึกออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. จิตสำนึกที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง (intransitive Consciousness) หมายถึง การที่ประชาชนมีความเชื่อในเรื่องโชคลาง สิ่งศักดิ์สิทธิ์และโชคชะตา

2. จิตสำนึกกึ่งเปลี่ยนแปลง (Semi-intransitive Consciousness) หมายถึง การที่ประชาชนยอมลดค่าตนเอง มีความคิดที่ไม่เชื่อมั่นตนเอง รับค่านิยมที่มีการถ่ายทอดมาอย่างเต็มที่ จะมีการใช้ความรุนแรงและอารมณ์ในการตัดสินใจปัญหา

3.จิตสำนึกเปลี่ยนแปลง (Native-transitive Consciousness) หมายถึงการที่ประชาชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง เริ่มตระหนักเห็นปัญหาสังคมของตน เริ่มมีการประท้วงวิพากษ์วิจารณ์ แต่มักจะถูกปลุกระดมให้เป็นเครื่องมือของกลุ่มผลประโยชน์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนยังไม่เข้าใจในปรากฏการณ์ต่างๆของสังคม และยังไม่ชัดเจนในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ปรากฏการณ์นั้นๆ

4. จิตสำนึกขั้นวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness) หมายถึงการที่ประชาชนมีการคิดใคร่ครวญ วิพากษ์วิจารณ์ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมอย่างลึกซึ้ง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ยอมรับฟังผู้อื่น และไม่หลีกเลี่ยงภาระหน้าที่ของตนเอง

วอลเลซ และฟิชเชอร์ (Wallace and Fisher, 1993: 4) ได้สรุปความหมายของจิตสำนึก ไว้ว่า

...จิตสำนึกหมายถึง กระบวนการของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีลำดับขั้นของความ
รู้สึกตัวหลายลักษณะแตกต่างกันไป...

เจมส์ (James, อ้างถึงใน Wallace และ Fisher,1999: 3) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึก ไว้ว่า

...จิตสำนึกเป็นการรับรู้ในการกระทำของตน...

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าจิตสำนึก หมายถึง ความรู้สึก ความคิด ความตระหนัก ความซาบซึ้ง ความศรัทธาและเห็นคุณค่าต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคล จนนำไปสู่การปฏิบัติ

1.2 กระบวนการเกิดจิตสำนึก

เมธี ปิณฑนันทน์ (2526: 42-48) ได้อธิบายถึงกระบวนการการเกิดจิตสำนึกหรือความสำนึกว่าความสำนึกจะเกิดขึ้นอย่างเป็นกระบวนการดังนี้

กระบวนการเกิดจิตสำนึกหรือความสำนึกมี 5 ลำดับ คือ

1. ความรู้สึก มีความรู้สึกสะอึกสะอื้นจากสิ่งที่ตนกระทำอยู่หรือเคยมีประสบการณ์เกิดการยังคิดในคำนิยมที่ตนมีอยู่

2. ความคิดเห็น แบ่งเป็นหลายประเภท

2.1 ความคิดเห็นอย่างมีระดับ ซึ่งมีอยู่ 7 ระดับด้วยกัน คือ ระดับความจำ การแปลความ การประยุกต์ใช้ การตีความ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินผล

2.2 ความคิดเห็นแบบวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็นส่วนตัวที่มีอคติแยกเอาการเลือกที่รักมักที่ชัง และข้อขัดแย้งออกจากสิ่งที่ป็นสัจจะหรือข้อเท็จจริง รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ การโฆษณาชวนเชื่อ และพฤติกรรมที่ทำตาม ๆ กันมา เป็นต้น

2.3 ความคิดตามหลักตรรกวิทยา ความคิดแบบสร้างสรรค์ ความคิดจากทักษะด้านพุทธิศึกษา เช่น การใช้ภาษา การคำนวณ และการวิจัย เป็นต้น

ส่วนที่เป็นขั้นตอนความคิดเห็นนี้จะปรากฏออกมาเนื่องจากที่เราเกิดความรู้สึกสะอึกสะอื้น ซึ่งจะเกิดความรู้สึกและป็นความคิดเห็นประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือบูรณาการกันก็ได้

3. การติดต่อสื่อสารและถ่ายทอด การติดต่อสื่อสารกันหรือถ่ายทอดกันและกันสามารถทำได้ทั้งโดยคำพูด โดยทางอื่น เช่น การส่งข่าวโดยถ้อยคำที่เขียน การฟัง การถาม การให้ข้อมูล และรับข้อมูลป้อนกลับ การแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง เป็นต้น

4. การเลือกเชื่อและเกิดศรัทธา ขั้นตอนนี้เป็นการพิจารณาเพื่อหาข้อสรุปจากทางเลือกต่าง ๆ มีการพิจารณาสิ่งที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งที่ชอบและไม่ชอบ เลือกการกำหนดเป้าหมาย การรวบรวมข้อมูล การ

แก้ปัญหา การวางแผน และการเลือกอย่างอิสระ จากตัวอย่างเรื่องเดียวกัน สำหรับขั้นตอนนี้ เมื่อได้มีการติดต่อสื่อสารและถ่ายทอดกันแล้ว การเห็นพ้องต้องกัน การสนับสนุนกัน การนิยมนิยมชอบร่วมกัน จะทำให้คนเลือกเชื่อและเกิดศรัทธาในการพึ่งตนเองว่าเป็นสิ่งที่ดีและยึดมั่นไว้อย่างยิ่ง

5. การปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ทำตามซ้ำกับที่เคยทำมา หรือจากที่เลือกใหม่ เมื่อมาถึงขั้นตอนนี้ จะเกิดความเชื่อถือมีศรัทธาในพฤติกรรม ก็จะพยายามที่จะถ่ายทอดความเชื่อนี้มาเป็นการพยายามที่จะประพฤติปฏิบัติด้วยตนเองบ้าง ซึ่งก็จะเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ของบุคคลนั้น

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2543: 13-19) กล่าวว่าไว้ว่า เมื่อพิจารณาลักษณะของการก่อเกิด “สำนึก” พบว่าสำนึกของคน สำนึกของชุมชน หรือสำนึกของสังคม ล้วนอยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมมากมาย อาจจำแนกเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในได้ดังนี้

1. สำนึกที่ก่อเกิดจากปัจจัยภายนอก จะเห็นได้ว่ากระบวนการทางสำนึกในคนๆ หนึ่ง มีที่มาจากภาวะแวดล้อมทางสังคม เริ่มตั้งแต่พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ เพื่อน ครู สื่อมวลชน คนทั่วไป ฯลฯ ตลอดจนระดับที่สูงขึ้น เช่น องค์กร วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ศาสนา ฯลฯ

2. สำนึกที่ก่อเกิดจากภายใน หมายถึง การครุ่นคิด ไตร่ตรอง ตรึกตรองของคนแต่ละคนในการพิจารณาตัดสินใจเพื่อให้คุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจเพื่อขัดเกลาตัวเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่ง

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกับปัจจัยภายในต่อการก่อเกิดสำนึก การด่วนสรุปว่าปัจจัยภายนอกหรือภายในเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งก่อให้เกิดสำนึกคงไม่ถูกต้องนัก เพราะทุกสรรพสิ่งล้วนสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สำนึกที่มาจากภายนอกเป็นการเข้ามาโดยธรรมชาติ กระทบต่อจิตใจ ความรู้สึกนึกคิดของคน แล้วกลายเป็นสำนึกไปโดยธรรมชาติและมักไม่รู้ตัว แต่สำนึกที่เกิดจากภายในเป็นการตั้งใจ เป็นการเลือกสรร หมายถึงการระลึกตัวเองเป็นอย่างดี เป็นสำนึกที่สร้างขึ้นเอง แท้จริงแล้วในทุกขณะจิตมีการปรับเปลี่ยน มีการตอบโต้กันระหว่างสิ่งที่มากระทบจากภายนอก และสิ่งที่คิดเองจากภายใน บางครั้งสิ่งที่กระทบจากภายนอกเป็นสิ่งที่ไม่ดี แต่เรามีสำนึกภายในดีจึงเกิดการต่อสู้กันขึ้น เช่น เราเชื่อว่า “ทำดีได้ดี” แต่เมื่อมีคนมาบอกว่า “ทำดีไม่เห็นได้ดี” ก็อาจทำให้ภายในจิตใจเราเกิดการต่อสู้กันเพื่อให้ได้คำตอบว่าสิ่งไหนกันแน่ที่เป็นความถูกต้อง หรือการเชื่อว่าชีวิตที่เรียบง่ายเป็นสิ่งที่ดี แต่ภาวะแวดล้อมล้วนแต่เป็นความฟุ้งเฟ้อ ฟุ้งเฟ้อ หากเป็นคนที่มีความจิตใจไม่เข้มแข็งพอก็อาจถูกหูดึงไปได้ แต่ถ้าจิตใจเข้มแข็งก็สามารถยึดมั่นอยู่กับการมีชีวิตที่เรียบง่ายได้ และถ้าจะให้เหนือขึ้นไปยิ่งกว่านั้น ก็คือการประพฤติปฏิบัติดังกล่าวได้ส่งผล มีอิทธิพลต่อคนรอบข้าง และเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติตาม ระหว่างปัจจัยภายในกับ

ภายนอกนั้น เป็นปฏิสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกัน ไม่มีต้น ไม่มีปลาย ดังนั้นสำนึกภายในจึงมีผลต่อปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายนอกก็มีผลต่อสำนึกภายในด้วยเช่นกัน

กิตติมา สุรสนธิ์ (2529:120) กล่าวถึงกระบวนการสร้างจิตสำนึกไว้ ดังนี้

1. ขั้นการสร้างจิตสำนึก องค์ประกอบที่จะนำมาพิจารณา ได้แก่

1.1 เงื่อนไขในการสร้างจิตสำนึก มีทั้งเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างจิตสำนึกและเงื่อนไขที่ขัดขวางปิดกั้น

1) เงื่อนไขเอื้ออำนวย เรื่องการส่งเสริมความรู้

2) เงื่อนไขที่ปิดกั้น คือ อุปสรรคในการพัฒนาจิตสำนึก

1.2 วัตถุดิบที่ใช้ในการสร้างจิตสำนึก ได้แก่ ความทรงจำ ความเคยชิน อารมณ์ความรู้สึก ซึ่งสามารถแบ่งแยกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

ความคิด ความเข้าใจ (cognition) ได้แก่ ความรอบรู้ของชาวบ้าน ความระมัดระวัง ความไม่ไว้วางใจ การริเริ่ม

อารมณ์ความรู้สึก (affection) ได้แก่ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น ความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์

การกระทำ (conation) ได้แก่ การจัดรูปแบบของกิจกรรมชน การบริหารกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน

วัตถุดิบเหล่านี้ไม่ได้อยู่ในสภาพที่บริสุทธิ์ แต่มักจะมีหลายอย่างปะปนกันอยู่ เมื่อเราต้องการพัฒนาจิตสำนึกใหม่ เราจึงจำเป็นต้องมีการกลั่นกรอง

1.3 ตัวบุคคลหรือนักพัฒนาที่ดำเนินการสร้างจิตสำนึกในกลุ่มประชาชนจะต้องมีคุณสมบัติในการทำงานด้วยการมีความรู้และความเชี่ยวชาญ

2. ขั้นการแพร่กระจายและถ่ายทอดจิตสำนึก ตามปกติการพัฒนาจิตสำนึกเป็นเรื่องนามธรรม จับต้องมองเห็นไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องแสดงตนเองในกิจกรรมที่เราเรียกว่า “ปฏิบัติการอย่างมีจิตสำนึก”...คือการกระทำที่ผู้ปฏิบัติรู้เป้าหมาย ตลอดจนรู้วิธีการที่จะบรรลุเป้าหมาย

วรวุฒิ โรมรัตนพันธ์ (2548: 120-121) กล่าวถึงกระบวนการปลูกจิตสำนึกไว้ ดังนี้

...องค์ประกอบของจิตสำนึกที่สำคัญ ได้แก่ ความคิด ซึ่งรวมถึงการรับรู้ ความทรงจำ ความมีเหตุผล และการใช้ปัญญา ส่วนองค์ประกอบของจิตสำนึกที่นอกเหนือจาก ความคิด ได้แก่ ความรู้สึก และการปฏิบัติ ปัจจัยพื้นฐานในการเกิดจิตสำนึก ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการเรียนรู้ของบุคคล สำหรับการสร้างจิตสำนึกนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงเงื่อนไขต่างๆ ซึ่งมีทั้งเงื่อนไขที่เอื้อและปิดกั้นการเกิดจิตสำนึกของ บุคคลส่วนวัตถุดิบในการสร้างจิตสำนึก ได้แก่ ความทรงจำ ความเคยชิน และอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งประกอบด้วยความคิดความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึก และการกระทำ

อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการเกิดจิตสำนึกหรือสร้างจิตสำนึก เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนและระยะเวลา เริ่มตั้งแต่การมีความรู้ ความเข้าใจ และนำไปสู่ขั้นการลงมือปฏิบัติ

2. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นไทย

2.1 ความหมายและลักษณะของความเป็นไทย

ผู้วิจัยได้พยายามรวบรวมความหมายและลักษณะของความเป็นไทยที่นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้กล่าวถึงไว้ มีดังนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ (2521) ได้ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความเป็นไทย ไว้ว่า

...ชาติของเรานั้นมีพื้นแผ่นดินและประชากรอันรวมกันอยู่เป็นส่วนร่างกาย มีศิลปวิทยา มีธรรมเนียมประเพณี มีความเชื่อถือ และความคิดจิตใจที่จะสามัคคีกันอยู่ เป็นปึกแผ่น ซึ่งรวมเรียกว่า “ความเป็นไทย”...

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ (2516: 7-8) ได้ทรงมีพระดำริเกี่ยวกับความหมายของความเป็นไทยไว้ สรุปได้ดังนี้

สำหรับ “ความเป็นไทย” ที่ทรงเน้นนอกเหนือจากคุณธรรมหรืออุปนิสัยของชนชาติไทย 3 ประการ ได้แก่ ความไม่เบียดเบียน ความจงรักภักดีในอิสระของชาติ และความฉลาดในการประสานประโยชน์แล้ว ทรงให้ความสำคัญแก่ภาษาไทย อักษรไทย พุทธศาสนา และศิลปะไทย อย่างไรก็ตามมิได้ทรงเน้น “ความเป็นไทยแท้” แต่ทรงแสดงให้เห็นว่า “ความเป็นไทย” เหล่านี้เป็นผลมาจากความฉลาดในการประสานประโยชน์ คือรับเอาส่วนดีของชาติอื่น ๆ มาผสมผสานกับวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้ว

สมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา (2526: 11) มีพระดำรัสถึงความหมายของความเป็นไทยไว้ดังนี้

...เอกลักษณ์ของชาตินั้น นอกจากจะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความเป็นชาติและลักษณะไทยว่าแตกต่างจากชาติอื่นแล้ว ยังมีความสำคัญต่อความอยู่รอด ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าของชาติไทยอีกด้วย การที่ประเทศไทยซึ่งมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ชาติหนึ่งในโลก สามารถดำรงความเป็นอิสระ ปกครองประเทศเป็นปึกแผ่นมากว่า 700 ปีจนถึงบัดนี้ ก็เนื่องมาจากไทยมีเอกลักษณ์สำคัญ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงให้ชื่อว่า “คุณธรรม 3 ประการของชนชาติไทย” คือความรักอิสระเสรี ประการหนึ่ง ความปราศจากวิหิงสา หรือการเบียดเบียนผู้อื่น ประการหนึ่ง และความฉลาดในการประสานประโยชน์ อีกประการหนึ่ง นอกจากเอกลักษณ์สำคัญทั้งสามประการแล้ว เรายังมีเอกลักษณ์สำคัญที่ควรแก่การภาคภูมิใจอีกหลายประการ เช่น ความโอบอ้อมอารี มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตากรุณาต่อผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ตกทุกข์ได้ยาก ความกตัญญูต่อบุคคลผู้มีพระคุณ อันมีบิดามารดา บุพการี ประมุขผู้ปกครอง ตลอดจนประเทศชาติ เป็นอาทิ ความรักความผูกพันอันแน่นแฟ้นของสมาชิกในครอบครัวไทยเหล่านี้เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยที่เป็นความภูมิใจของคนไทย...

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (2503: 16) ได้กล่าวถึงความหมายของความเป็นไทยไว้ว่า

...ความเป็นคนไทยส่วนใหญ่นั้นเกิดมาพร้อมกับคนไทย คือมีติดตัวมาแต่กำเนิดโดยสายเลือด ความรู้สึกว่าเป็นคนไทยด้วยกันนั้นเป็นความรู้สึกที่สูงสุด เป็นความรู้สึกที่ทำให้เสียสละต่อกันได้ เพราะเหตุว่าเรารู้ว่า เราเป็นญาติกัน เป็นคนไทยด้วยกัน...

วีระ อัมพันสุข (2526: 60) ได้กล่าวถึงความหมายของความเป็นไทยไว้ว่า ความเป็นไทย หมายถึง ผลรวมขององค์ประกอบ 4 อย่างที่แสดงถึงลักษณะเด่นของไทย คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ วัฒนธรรม

เอกวิทย์ ณ ถลาง (อ้างถึงในสุจิตรา สุนทรทรัพย์, 2540) ได้ให้ความหมาย และจำแนกองค์ประกอบ ที่แสดงออกถึงความเป็นไทยไว้ 3 ประการ ได้แก่

1. สถาบันที่เป็นองค์คุณแห่งชาติ ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. แบบอย่างวัฒนธรรม ได้แก่ ลักษณะโครงสร้างทางสังคม ภาษา ศิลปะ จารีตประเพณี และ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม
3. ลักษณะนิสัยประจำชาติ ได้แก่ ความกตัญญู อ่อนน้อม มีน้ำใจ

ธิดา สารระยา (2542: 8) ได้กล่าวถึงแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับความเป็นไทยไว้ว่า

...การผสมผสานและแลกเปลี่ยนในเชิงวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชน ซึ่งกระทำบน พื้นฐานความคิดที่ว่า วัฒนธรรมนั่นเอง คือ เกณฑ์ที่บ่งบอกถึง “ความเป็นชาติ” อาทิ “ความเป็นไทย” ที่ไม่ใช่ “เชื้อชาติ” หรือ race...

ศรีศักร วัลลิโภดม (อ้างถึงในธิดา สารระยา, 2542: 8) ได้กล่าวถึงแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับ ความเป็นไทย ไว้ว่า

...ผู้ที่อ้างตัวว่าเป็นคนไทยนั้น เป็นคนไทยที่ตรงไหน ที่เชื้อชาติ หรือที่วัฒนธรรม ถ้า หากเป็นที่เชื้อชาติแล้วเขามีเลือดไทยอยู่ที่เปอร์เซ็นต์ มีเลือดทางจีนอยู่ที่เปอร์เซ็นต์...

สุมิตร ปิติพัฒน์ (2544: 2) ได้กล่าวถึงแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับความเป็นไทยไว้ว่า ความเป็น คนไทย พิจารณาจากมิติด้านเชื้อชาติ ภาษา การเมือง และวัฒนธรรม

วีระ อัมพันสุข (2526: 60-61) ได้กล่าวถึงลักษณะของความเป็นไทยไว้ ดังนี้

...ความเป็นไทย คือ ผลรวมของประชาชนพลเมืองที่มีลักษณะนิสัยใจคอคล้ายคลึงกัน มาตั้งแต่โบราณกาลมารวมหมุดดินร่นต่อสู่ฝ่าฟันอุปสรรคมาด้วยกัน สืบเลือดเนื้อเชื้อไข เดียวกัน ผูกไมตรีเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคนต่างเผ่าพันธุ์ ต่างถิ่นกำเนิดเกิดลูกหลานเหลน

อยู่ร่วมแผ่นดิน มีจิตใจตรงกันเรียกว่าคนไทย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ชาตินั่นเอง ผู้คนที่ประกอบกันเป็นชาติไทยต่างก็นับถือศาสนา เป็นหลักยึดเหนี่ยวทางใจ มีศูนย์รวมใจ คนไทยให้ผูกพันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน โดยบุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้นำสูงสุดสืบทอดมาแต่โบราณกาล ด้วยการยอมรับนับถือเคารพยกย่องของปวงชนชาวไทย และทรงอยู่ในฐานะองค์พระประมุขของประเทศ คือ พระมหากษัตริย์ คนในชาติมีพฤติกรรมเป็นตัวอย่างของกันและกัน และดำเนินชีวิตในแนวเดียวกัน โดยรักษา พิณฟู ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงผลของความศรัทธาเชื่อถือในคุณค่าของชีวิตในลักษณะอะไรก็ควรปฏิบัติอะไรผิดพึงเว้น เพื่อให้การกระทำหรือการแสดงออกในอุดมคติที่ดั่งมาดำรงคงอยู่ เป็นหลักปฏิบัติเป็นมรดกตกทอดมาจนถึงกาลปัจจุบัน และมีการสะสม ถ่ายทอด สืบต่อมาถึงอนาคตโดยไม่ขาดตอน คือ วัฒนธรรม ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ วัฒนธรรม จึงแบ่งแยกมิได้...

กรรณิการ์ สัจกุล (2545: 95) ได้กล่าวถึงลักษณะของความเป็นไทยไว้ว่า

...ความเป็นไทยของชาติไทยจะปรากฏอยู่ในพฤติกรรมทุกอย่างของสังคมไทย นับแต่ลักษณะสังคม ค่านิยม ความเชื่อ สภาพครอบครัว การกินอยู่หลับนอน การแต่งกาย พิธีกรรมในการครองชีวิต และที่สำคัญที่สุด คือ ความเป็นไทยที่ปรากฏในภาษาประจำชาติ...

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2533: 81) ได้กล่าวถึงลักษณะความเป็นไทยไว้ ดังนี้

... คนไทยมีเอกลักษณ์ ของตนเองที่ไม่เหมือนกับแขก จีน ญวน ลาว หรือญี่ปุ่น ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านชาวเอเชียด้วยกัน เอกลักษณ์เช่นนี้เราเรียกง่าย ๆ ว่า “ความเป็นไทย” คนแต่ละชาติมักจะรักและหวงแหนบำรุงรักษา และพัฒนาเอกลักษณ์ของตนไว้ โดยบางครั้งก็ทำไปอย่างรู้สึกตัว คือจงใจทำเช่นนั้น แต่บางทีก็ทำไปอย่างไม่รู้ตัว คือทำไปตามความเคยชิน ไม่ได้ตั้งใจจะให้เป็นการหวงแหนหรือบำรุงรักษาแต่อย่างใด แต่ผลที่ได้ก็เหมือนกันในแง่ที่เป็นการดำรงเอกลักษณ์เหล่านั้นเอาไว้ให้คงอยู่คู่ชาติ คนไทยเราเองก็เช่นกัน เรายึดและหวงแหนความเป็นไทยของเราไม่แพ้คนชาติอื่น เราภูมิใจในความเป็นไทย เราบอกกับคนชาติอื่นว่าเราเป็นคนไทยอย่างเต็มภาคภูมิ เพราะเรามีชาติ และเอกลักษณ์ที่เราภูมิใจเช่นเดียวกับคนชาติอื่น ความเป็นไทยแสดงออกได้หลาย

รูปแบบ เช่น การพูดและเขียนภาษาไทย แต่งกายอย่างไทย อยู่บ้านไทย กินข้าวและอาหารไทย ไปวัดไทย ภาวาทไทย อ่านวรรณคดีไทย กิริยามารยาทความประพฤติ การวางตัวเล่นหัวอย่างไทย ร้องรำทำเพลงไทย หล่อปั้น แกะสลักแบบไทย ผู้รับแบบไทย หรือทำมาหากิน จัดการงาน ปกครองบังคับบัญชาคน และความรู้ความคิดแบบไทย เป็นต้น เราอาจจัดหมวดหมู่ความเป็นไทยออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) ความเป็นไทยทางวัตถุ 2) ความเป็นไทยทางการกระทำหรือความประพฤติ และ 3) ความเป็นไทยทางความรู้และความคิด...

จากข้อมูลข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ความเป็นไทยหมายถึง เอกลักษณะที่บ่งบอกลักษณะของคนไทยที่ทำให้คนไทยแตกต่างจากชาติอื่นซึ่งครอบคลุมทั้งในเรื่องจิตสำนึก ลักษณะนิสัย และวัฒนธรรมของไทย

2.2 จิตสำนึกความเป็นไทย

จิตสำนึก หรือสำนึกความเป็นไทย หมายถึง ความรู้สึกในความเป็นไทย มีความผูกพัน และภาคภูมิใจในเกียรติภูมิของชาติไทย (ประภาศรี สีหอำไพ, 2539: 15) ชุมชนในชาติอาจมาจากเชื้อชาติต่างกันหรือต่างเผ่าพันธุ์กัน แต่อยู่ร่วมกันมานานจนจินตนาการมีจิตสำนึกกันว่า คนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น คำว่าชาติจึงเน้นที่การมีวัฒนธรรม โดยเฉพาะภาษา ประวัติศาสตร์ และจิตสำนึกร่วมกัน (ปรีดี พนมยงค์ อ้างถึงใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2540: 4)

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2526:16) กล่าวถึงจิตสำนึกความเป็นไทย ไว้ว่า

...คนไทยในประเทศอื่นๆ กระผมได้ประสบพบเห็นมา ซึ่งไม่รู้จักว่ามีประเทศไทยและไม่เคยมาเมืองไทยเลย แต่เมื่อได้ไปพบเข้า ก็รู้จักกันว่าเป็นคนไทยด้วยกัน มีความรู้สึกสัมพันธ์กันทางสายเลือด ใช้ศัพท์เรียกกันว่า พี่น้องไทย...

การสร้างจิตสำนึกในความเป็นไทย นอกจากจะทำให้เกิดขึ้นในจิตใจของคนไทยเองแล้ว ยังอาจส่งเสริมให้ชาวต่างประเทศได้เห็นคุณค่าของความเป็นไทยด้วย

คนไทยจำเป็นต้องช่วยกันสร้างความสำนึกให้เกิดขึ้นในจิตใจของชาวต่างประเทศในด้านถึงามทางวัฒนธรรมให้ได้ ช่วยให้เราให้ความสำคัญด้วยตัวของเราเองว่าวัฒนธรรมไทยทั้งด้านจิตใจและด้านวัตถุที่เราได้เห็นนั้น เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม แสดงความเป็นไทย ที่คนไทย

ภูมิใจและหวงแหนไม่ปรารถนาให้ใครดูหมิ่นดูแคลน ความสำเร็จของการสร้างความสำนึกเช่นนี้ขึ้นอยู่กับคนไทยเราเองเป็นสำคัญ ประการแรกเราต้องไม่ดูถูกวัฒนธรรมของชาติเราเอง ไม่แสดงพฤติกรรมของผู้ไร้วัฒนธรรมไทยเสียเอง ประการที่สองเราแสดงออกให้ปรากฏว่าเรามีวัฒนธรรมทางจิตใจสูงจริง เรารักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมกันอย่างจริงจัง ประการที่สามเราป้องกัน แนะนำและเผยแพร่เอกสารให้ชาวต่างประเทศทราบว่า อะไรเขาทำได้ และอะไรที่ไม่ควรทำเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย (วิระ อัมพันธุ์, 2526: 383)

2.3 ความเป็นไทยที่พึงประสงค์

สำหรับในเรื่องของความเป็นไทยที่พึงประสงค์จากการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลพบว่า มิได้มีผู้ใดกล่าวไว้โดยตรง ผู้วิจัยจึงได้พยายามรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทยที่พึงประสงค์ไว้ ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความเป็นไทยและค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย ที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้รวบรวมไว้ในหนังสือ “เสมาพัฒนาคุณธรรมตามพระราชดำรัส เมื่อ พ.ศ.2543” ไว้ดังนี้

1. พากเพียรอดทน
2. เสริมสร้างคนดี
3. รู้รักสามัคคี
4. มีน้ำใจ
5. ใฝ่ประหัด
6. เชื้อสัจย์สุจริต
7. เศรษฐกิจพอเพียง
8. เรียงร้อยไมตรี
9. หวังดีมีเมตตา

สังฆราชปาลเลกัวส์(pallegoie)ซึ่งเดินทางเข้ามาอยู่ในประเทศสยามในสมัยรัชกาลที่ 3-4 ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนไทยและค่านิยมที่พึงประสงค์ไว้ ดังนี้ (อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,2548:7)

- 1.อ่อนโยน
- 2.มีมนุษยธรรม
- 3.เอื้อเฟื้อ
- 4.รักความตรงไปตรงมา
- 5.มีความซื่อสัตย์สุจริต

หมอดอดด์(Dr.WC.Dodd)มิชชันนารี ชาวอเมริกันที่เข้ามาอยู่ในประเทศสยามในสมัยรัชกาลที่ 3 เขียนไว้ในหนังสือ “The Thai Race” (อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,2548:8)ไว้ว่า ...ชาติไทยเป็นชนชาติที่รับเอาอารยธรรมของชาติอื่นได้อย่างง่ายดาย และทำตนให้เข้ากับชาติอื่น ได้ง่ายที่สุด รู้จักการประนีประนอม...

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ(อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2548:9) ได้ทรงกล่าวถึงลักษณะค่านิยมของคนไทยที่พึงประสงค์ไว้ ดังนี้

- 1.มีเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- 2.หวังดีกับบุคคลอื่น
- 3.อยู่ร่วมกับคนชาติ ศาสนาอื่นได้
- 4.ยอมรับวัฒนธรรมชาติอื่น

จอมพล ป.พิบูลสงคราม (อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,2548:11-15)

ได้แถลงนโยบายด้านวัฒนธรรมของรัฐบาล เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ.2495 ว่า “รัฐบาลจะส่งเสริมงานวัฒนธรรมทั้งในทางคหกรรม เนติกรรม วัตถุกรรม และสหกรรม” ซึ่งได้กำหนดเป็นนโยบายเพื่อเสริมสร้างวิสัยที่พึงประสงค์ของคนไทยไว้ ดังนี้

1.ลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคหกรรม

- (1) ขยันหมั่นเพียร
- (2) ออม ประหยัด
- (3) รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
- (4) กตัญญูทดแทน
- (5) ขอบอก ให้อภัย ทำผิดรับผิดชอบ
- (6) สามัคคี
- (7) ซื่อสัตย์สุจริต และรักษาวาจ
- (8) การเที่ยงตรงต่อเวลา
- (9) รู้จักชาติ เกียรติ วินัย และกล้าหาญ
- (10) รู้จักรับผิดชอบ
- (11) สุภาพอ่อนโยน ไม่หยาบคาย
- (12) ให้ใช้ปัญญาไปในทางที่ถูก
- (13) ความระมัดระวัง คือไม่ประมาท
- (14) ให้รู้จักอดทนหนักเอาเบาสู้

2.ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ด้านเนติกรรม

- (1) ศึกษาให้รู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามกฎหมาย

- (2) เคารพต่อกฎหมายของบ้านเมืองในทุกกรณี
- (3) ใช้สิทธิของตนตามกฎหมายโดยความสุจริต และไม่ละเมิด
- (4) พยายามศึกษาให้รู้ถึงกฎหมายต่างๆที่ใช้บังคับเป็นกฎหมายอยู่ในปัจจุบัน
- (5) ใช้กฎหมายโดยสุจริต ไม่พึงใช้กฎหมายในทางที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น
- (6) เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนอันชอบธรรมของเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย
- (7) ให้คำแนะนำต่อญาติมิตรหรือเพื่อนบ้าน ให้ปฏิบัติแต่ในทางที่ถูกต้องตามกฎหมาย
- (8) หากมีความผิดเกิดขึ้นแก่ตนเนื่องจากไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสารภาพความผิดพึงถือว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี และอาจลดหย่อนผ่อนโทษหนักให้เป็นเบาได้
- (9) การปฏิบัติตามกฎหมายย่อมเป็นเส้นทางเดินที่ปลอดภัยเสมอ
- (10) กฎหมายจะมีความศักดิ์สิทธิ์ในการผลุงสันติภาพของบ้านเมืองก็โดยที่ทุกคนถือว่าการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายโดยชอบธรรมและโดยสุจริตย่อมเป็นเกียรติและเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี

(11) เคารพประเพณีที่ดีงาม

3.ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ด้านวัฒนธรรม

- (1) รู้จักกินดี
- (2) รู้จักอยู่ดี
- (3) รู้จักทำเครื่องใช้ หรือทำงานเล็กๆน้อยๆได้
- (4) ปลูกบ้านให้ถูกสุขลักษณะน่าอยู่น่าอยู่
- (5) รู้จักรักษาความสะอาดบ้านเรือน และเครื่องแต่งตัว รวมทั้งร่างกาย
- (6) รู้จักแต่งกายให้มีระเบียบ ถูกต้องตามกาลเทศะและความนิยม

(7) รู้จักรักษาโบราณวัตถุ โบราณสถาน และศิลปวัตถุ ไม่ขีดเขียนหรือทำลาย หรือส่งไปนอกประเทศ

(8) ช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ เช่น บ้านหลวง ที่ทำการรัฐบาล โรงเรียน สายโทรเลข โทรศัพท์ ทางรถไฟ และถนนหนทาง เป็นต้น

(9) รู้จักสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ขึ้นเอง

(10) รู้จักสร้างความสำเร็จทางวัตถุให้แก่ตนและประเทศชาติ

(11) พยายามประกอบงานอาชีพ เพื่อเพิ่มพูนรายได้ อันจักเป็นเหตุยกฐานะความเป็นอยู่ของตนให้สูงขึ้น

4.ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ด้านสหธรรม

(1) มารยาทในการเป็นแขกไปหาผู้อื่น

(2) มารยาทในการเป็นเจ้าของบ้านต้อนรับแขก

(3) มารยาทในโต๊ะอาหาร

(4) การใช้บัตรชื่อ

(5) การไปในงานมงคลและงานศพ

(6) มารยาทในการโต้ตอบจดหมาย

(7) มารยาทในการเดินทาง การโดยสารเครื่องบิน เรือโดยสาร และรถประจำทาง

(8) มารยาทในการขับรถ เดินถนน

(9) รู้จักแสดงความเคารพต่อสถานที่และสิ่งแทนซึ่งควรเคารพ ทั้งของชาติตนและของคนอื่น ไม่แสดงอาการดูหมิ่นเหยียดหยามขนบธรรมเนียมและสิ่งเคารพของคนอื่น

(10) พยายามทำคนให้เข้าไหนเข้าได้ รู้จักกาลเทศะ

ในบทเพลง “หน้าที่เด็ก” (อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2548:16) มีรายละเอียดเกี่ยวกับหน้าที่และค่านิยมที่พึงประสงค์ของเด็กไทย ดังนี้

1. นับถือศาสนา
2. รักษาธรรมเนียมมั่น
3. เชื่อพ่อแม่ ครูอาจารย์
4. วาจาต้องสุภาพอ่อนหวาน
5. ยึดมั่นกตัญญู
6. เป็นผู้รู้รักการงาน
7. ต้องศึกษาให้เชี่ยวชาญ มานะบากบั่น ไม่เกียจไม่คร้าน
8. รู้จักออมประหยัด
9. ซื่อสัตย์ตลอดกาล น้ำใจนักกีฬา กกล้าหาญ ให้เหมาะกับกาลสมัยชาติพัฒนา
10. ทำตนให้เป็นประโยชน์ รู้บาปบุญคุณโทษ สมบัติชาติต้องรักษา

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ(อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2548:19-21) ได้จัดทำโครงการค่านิยมเพื่อชีวิตของสังคมไทย เมื่อปี พ.ศ.2523 รวบรวมเอกสารค่านิยมจากแหล่งต่างๆ และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาประชุมหารือ จนสามารถกำหนดค่านิยมเพื่อชีวิตและสังคมไทยไว้ ดังนี้

1. การประหยัดและประมาณตน
2. การรักความจริงและกล้ากระทำเพื่อความเป็นจริง
3. ความมุ่งมั่นทำงานเพื่องาน โดยตระหนักว่างานคือชีวิต

4.การเคารพตนเอง พึ่งตนเอง และไม่ยอมท้อต่อปัญหาชีวิต

5.การใฝ่หาความรู้และใช้สติปัญญา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

6.การตระหนักในคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตที่สงบสุข

7.ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน เคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น

8.ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนที่มีต่อสังคม โดยกระทำตนให้เป็นประโยชน์กับหมู่คณะ และ

ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

9.การตระหนักในความสำคัญของการทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี รู้แพ้รู้ชนะ รู้ภัย

10.การเห็นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเยาวชนและ

สังคม

11.ความมุ่งมั่นที่จะช่วยกันรักษาและเสริมสร้างความเป็นธรรม เสรีภาพ และภราดรภาพใน

สังคม

12.การตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาชีวิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ คุณธรรม

ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

13.การรักษาความเป็นเอกราชของชาติไทย ภูมิใจความเป็นไทย รักไทย นิยมไทย ยินดี เสียสละ

เพื่อชาติแม้ด้วยชีวิต

14.การยึดมั่นในศาสนาธรรม เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิต

15.การยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย

16.การเทิดทูนองค์พระมหากษัตริย์เป็นองค์พระประมุข เป็นมิ่งขวัญ และเป็นศูนย์รวมใจของคน

ในชาติ

17.การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ และระเบียบแบบแผน โดยเคร่งครัด
เพื่อความสงบสุขของสังคม

18.การช่วยรักษา ห่วงแหนสาธารณสมบัติและมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

19.การปลูกฝังสุนิษัย และรักษาส่งเสริมสุขภาพพลานามัยของตน ครอบครัว และชุมชน

20.การยกย่อง สรรเสริญผู้กระทำความดี ต่อต้านการกระทำความชั่ว

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (อ้างอิงในสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

,2548:24)มีประกาศเรื่อง ค่านิยมพื้นฐาน เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ.2525 สรุปค่านิยมที่พึงประสงค์ได้ ดังนี้

1.การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ

2.การประหยัดและออม

3.การมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย

4.การปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา

5.การรักษาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ม.ร.ว.จักรกร จิตรพงศ์ อดีตปลัดกระทรวงวัฒนธรรม(2547) กล่าวถึงค่านิยมที่พึงประสงค์ของ
เด็กไทยไว้ ดังนี้

1.เด็กไทยในอนาคตควรรู้โลกและทัน โลกในยุคของ Globalization

2.เด็กไทยในอนาคตจะต้องรู้รอบ(รู้ลึกและกว้าง) โดยถือองค์รวมเป็นหลัก เช่น หลักธรรมของ

พระพุทธศาสนา

3.เด็กไทยต้องเก่งภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 2 ภาษา

4.ต้องมีมิติแห่งความเอื้ออาทรตามแบบอย่างคนไทย 2 ประการ คือ จิตใจที่โอบอ้อมอารี และมี

ความกตัญญูรู้คุณ

5.เด็กไทยต้องมีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยี เพื่อประกอบการเรียน การดำเนิน

ชีวิตประจำวัน การติดต่อสื่อสาร และการประกอบอาชีพ

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,2548:27-28)ได้

นำเสนอรายละเอียดลักษณะสำนึกไทยที่พึงประสงค์ไว้ ดังนี้

1.ลักษณะของสำนึกไทยที่พึงปรารถนา

1.1 สังคมดี

1.2 สังคมที่เน้นสันติสุข

1.3 สังคมที่ตกลงร่วมกัน

2.รูปธรรมของสำนึกไทยที่พึงปรารถนา

2.1 ส่งเสริมให้มีเวทีสร้างสำนึกที่พึงปรารถนา

2.2 สำนึกพึงปรารถนาในมิติของศาสนา

2.3 เครือข่ายสำนึกที่พึงปรารถนา

3.กลไกและกระบวนการสร้างสำนึกที่พึงปรารถนา

3.1 บทบาทของผู้นำและประชาชน

3.2 การสื่อสารด้านสำนึกต้องรวมศูนย์

3.3 กระบวนการศึกษาเรียนรู้ สร้างสำนึกชาติ

4.ตัวอย่างการสร้างสำนึกของระบบราชการ ซึ่งธนาคารออมสินใช้เป็นหลักในการกำกับดูแล

กิจการที่ดี(Good Governance)

4.1 ความสุจริตโปร่งใส

4.2 ความถูกต้องดีงาม

4.3 ความเสมอภาค ยุติธรรม

4.4 ความมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ

4.5 ความรับผิดชอบ

4.6 การร่วมคิดร่วมทำ

4.7 ความมีเมตตา ไม่ตรี

องค์การสหประชาชาติ (United Nation) ในส่วนของ Unesco (อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2548:25) ได้มีส่วนร่วมในการยุติความรุนแรงและสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิด โดยได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยสันติวัฒนธรรม (Declaration on a Culture of Peace) ซึ่งสามารถสรุปในลักษณะค่านิยมที่พึงประสงค์ได้ ดังนี้

1.เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

2.การยอมรับความแตกต่างหลากหลายของเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา

3.ความเสมอภาค

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2548:32-38) ได้มีการรวบรวม ศึกษาวิเคราะห์

ข้อมูลลักษณะนิสัย และค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1.ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง

(1) พากเพียรอดทน

(2) ใฝ่ประหยัด

(3) ซื่อสัตย์สุจริต

- (4) เศรษฐกิจพอเพียง
- (5) สุภาพเรียบร้อย
- (6) ร่าเริงแจ่มใส
- (7) นับถือผู้อาวุโส เคารพพ่อแม่
- (8) รักความตรงไปตรงมา
- (9) รักอิสระ
- (10) หวังดีกับบุคคลอื่น
- (11) รักความจริงและกล้ากระทำเพื่อความเป็นจริง
- (12) มุ่งมั่นทำงานเพื่องาน โดยตระหนักว่างานคือชีวิต
- (13) เคารพตนเอง
- (14) ใฝ่หาความรู้และใช้สติปัญญาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
- (15) รับผิดชอบในหน้าที่ของตน เคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น
- (16) เห็นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเยาวชนและ

สังคม

- (17) ตระหนักในสำคัญของการพัฒนาชีวิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ คุณธรรม

ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

- (18) ปลูกฝังสุนิษย์ และรักษาส่งเสริมสุขภาพพลานามัยของตน ครอบครัว และชุมชน
- (19) พึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
- (20) ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา

- (21) กตัญญูทวาทิ
- (22) ขอรัก ให้อภัย ทำผิด รับผิด
- (23) เทียงตรงต่อเวลา
- (24) ใช้ปัญญาไปในทางที่ถูก
- (25) มีความระมัดระวัง คือ ไม่ประมาท
- (26) ให้รู้จักอดทน หนักเอาเบาได้
- (27) รู้จักกินดี
- (28) รู้จักอยู่ดี
- (29) รู้จักทำเครื่องใช้หรือทำงานเล็กๆน้อยๆได้
- (30) ปลูกบ้านให้ถูกสุขลักษณะ น่าอยู่น่าอยู่
- (31) รู้จักรักษาความสะอาดบ้านเรือนและเครื่องแต่งตัว รวมทั้งร่างกาย
- (32) รู้จักแต่งกายให้มีระเบียบ ถูกต้องตามกาลเทศะและความนิยม
- (33) รู้จักสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ขึ้นเอง
- (34) รู้จักสร้างความสำเร็จทางวัตถุให้แก่ตนและประเทศชาติ
- (35) รู้โลกและทันโลกในยุคของ Globalization
- (36) รู้รอบ(รู้ลึกและกว้าง)โดยถือองค์รวมเป็นหลัก เช่น หลักธรรมของพระพุทธศาสนา
- (37) เก่งภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 2 ภาษา
- (38) มีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยี เพื่อประกอบการเรียน การทำงาน การดำเนินชีวิตประจำวัน การติดต่อสื่อสาร และการประกอบอาชีพ

2.ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม

- (1) เสริมสร้างคนดี
- (2) รู้รักสามัคคี
- (3) มีน้ำใจ
- (4) เรียงร้อยไมตรี
- (5) หัวดีมีเมตตา
- (6) มีมนุษยธรรม
- (7) เอื้อเฟื้อ
- (8) รู้จักการประนีประนอม
- (9) อยู่ร่วมกับคนชาติ ศาสนาอื่นได้
- (10) ยอมรับวัฒนธรรมชาติอื่น
- (11) ตระหนักในคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตที่สงบสุข
- (12) รับผิดชอบในหน้าที่ของตนที่มีต่อสังคม โดยกระทำตนให้เป็นประโยชน์กับหมู่คณะ และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
- (13) ตระหนักในความสำคัญของการทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย
- (14) มุ่งมั่นที่จะช่วยกันรักษาและเสริมสร้างความเป็นธรรม เสรีภาพ และภราดรภาพในสังคม
- (15) ช่วยรักษา ห่วงเห่นสาธารณสมบัติและมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ
- (16) ยกย่อง สรรเสริญผู้กระทำความดี ต่อต้านการกระทำความชั่ว
- (17) รักษาความยุติธรรม
- (18) รักธรรมชาติ
- (19) ทำงานเป็นกลุ่ม

(20) ปฏิบัติงานโดยยึดหลักความสงบสุข

(21) รักษาวัฒนธรรม

(22) รู้จักรักษาโบราณวัตถุ โบราณสถาน และศิลปวัตถุ ไม่ฉีดยาหรือทำลายหรือส่งไปนอกประเทศ

(23) รักษาสาธารณสมบัติ เช่น บ้านหลวง ที่ทำการรัฐบาล โรงเรียน สายโทรเลข โทรศัพท์ ทางรถไฟ และถนนหนทาง เป็นต้น

(24) มีมารยาทในการเป็นแขกไปหาผู้อื่น

(25) มีมารยาทในการเป็นเจ้าของบ้านต้อนรับแขก

(26) มีมารยาทในโต๊ะอาหาร

(27) การใช้บัตรชื่อ

(28) มีมารยาทการไปในงานมงคลและงานศพ

(29) มีมารยาทในการโต้ตอบจดหมาย

(30) มีมารยาทในการเดินทาง การโดยสารเครื่องบิน เรือโดยสาร และรถประจำทาง

(31) มีมารยาทในการขับรถ เดินถนน

(32) รู้จักแสดงความเคารพต่อสถานที่และสิ่งแทนซึ่งควรเคารพ ทั้งของชาติตนและของคนอื่น ไม่แสดงอาการดูหมิ่นเหยียดหยามขนบธรรมเนียมและสิ่งเคารพของคนอื่น พยายามทำตนให้เข้าไหนเข้าได้ รู้จักกาลเทศะ

(33) เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

(34) ยอมรับความแตกต่างหลากหลายของเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา

(35) มีความเสมอภาค

3. ค่านิยมเกี่ยวกับสถาบันที่เป็นองค์คุณของชาติ (ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์)

(1) รักษาความเป็นเอกราชของชาติไทย ภูมิใจความเป็นไทย รักไทย นิยมไทย ยินดี เสียสละ เพื่อชาติแม้อย่างชีวิต

(2) ยึดมั่นในศาสนาธรรม เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิต

(3) เทิดทูนองค์พระมหากษัตริย์เป็นองค์พระประมุข เป็นมิ่งขวัญ และเป็นศูนย์รวมใจของคนในชาติ

(4) มีความภูมิใจในความเป็นไทย

(5) รักษา ศาสนา พระมหากษัตริย์

4.ค่านิยมเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

(1) ยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย

(2) บุคคลผู้ปฏิบัติตามประชาธิปไตย

(3) รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน และเคารพในมติของเสียงส่วนมาก

(4) ส่งเสริมให้คนดีปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจ

(5) เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ขอบังคับ กฎเกณฑ์ และระเบียบแบบแผน โดยเคร่งครัด เพื่อความสงบสุขของสังคม

(6) มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย

(7) ใช้สิทธิของตนตามกฎหมายโดยความสุจริต และไม่ละเมิด

(8) ใช้กฎหมายโดยสุจริต ไม่พึงใช้กฎหมายในทางที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

(9) เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนอันชอบธรรมของเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย

(10) ให้คำแนะนำต่อญาติมิตรหรือเพื่อนบ้าน ให้ปฏิบัติแต่ในทางที่ถูกต้องตามกฎหมาย

(11) หากมีความผิดเกิดขึ้นแก่ตนเนื่องจากไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสารภาพความผิดพึงถือว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี และอาจลดหย่อนผ่อนโทษหนักให้เป็นเบาได้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

มาตรฐานการศึกษาของชาติ กำหนดว่า

การศึกษาต้องนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยมีตัวบ่งชี้ 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

- (1) มีกำลังกายกำลังใจที่สมบูรณ์ คนไทยส่วนใหญ่มีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีพัฒนาการด้านร่างกาย สมองและสติปัญญา และด้านจิตใจ เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย
- (2) มีความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคมคนไทยส่วนใหญ่ได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตนเอง คนไทยส่วนใหญ่มีงานทำ และนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงาน และสร้างประโยชน์ให้สังคม ชุมชนหรือสังคมส่วนใหญ่มีการใช้หรือสร้างภูมิปัญญาที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- (3) มีทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว คนไทยส่วนใหญ่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก และปรับตัวได้
- (4) มีทักษะทางสังคม คนไทยส่วนใหญ่มีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข
- (5) มีคุณธรรมและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก คนไทยส่วนใหญ่ดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต

สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย (2543) ได้ศึกษาปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่าคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากการวิเคราะห์ของไกรยุทธ ธีรตยาภินันท์ ที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัยครั้งนี้มี 4 ชุด ผลการวิเคราะห์สรุปได้ ดังนี้

คุณธรรมชุดที่ 1 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยแรงผลักดัน ได้แก่

1.1 ความขยันหมั่นเพียร

1.2 ความอดทน

1.3 ความสามารถพึ่งตนเอง

1.4 การมีวินัย

คุณธรรมชุดที่ 2 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยง ได้แก่

2.1 นันทะ

2.2 สัจจะ

2.3 ความรับผิดชอบ ความสำนึกในหน้าที่

2.4 ความกตัญญู

คุณธรรมชุดที่ 3 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง

3.1 ความมีสติและรอบคอบ

3.2 ความตั้งใจให้ดี

คุณธรรมชุดที่ 4 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุน

4.1 ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อกัน ความเอื้อเฟื้อต่อกัน

4.2 ความไม่เห็นแก่ตัว ความไม่เอาเปรียบผู้อื่น และความอะลุ่มอล่วย ถ้อยที

ถ้อยอาศัยกัน

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์

การพัฒนาคุณลักษณะของคนในสังคมต้องเริ่มจากการปลูกฝังและพัฒนาตั้งแต่วัยเยาว์
คุณลักษณะศึกษาเป็นกระบวนการที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการขัดเกลาและอบรมบ่มนิสัยของเด็กและเยาวชนใน
รูปแบบต่างๆ เพื่อให้เด็กและเยาวชนไทยประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมดำรง

เบอร์โควิทซ์ (Berkowitz,2006) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้
ดังนี้

“คุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่ควรใช้การเพิ่มโปรแกรม
หรือกิจกรรมเข้าไปในโรงเรียน หากแต่ควรแปรเปลี่ยนวัฒนธรรมของโรงเรียนและ
การดำเนินชีวิต”

มูลนิธิโจเซฟิน(Josephine Institute of Ethics,Michigan University Extension ,2005) ได้เสนอ
แนวทางการจัดคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของเด็กและเยาวชน โดยมีชุดกิจกรรมที่เรียกว่า
“Character Counts” มีคุณลักษณะที่สำคัญ 6 ประการ ที่มุ่งสร้างเสริมให้เกิดกับผู้เรียน ได้แก่ ความซื่อสัตย์
ความเคารพผู้อื่น ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม และความเป็นพลเมืองที่ดี

กอลาร์(Gholar,2006) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กผ่านการ
จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยจัดเป็นศูนย์คุณลักษณะศึกษา เพื่อการศึกษาและสร้างกิจกรรมต่างๆ
ที่พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน นอกจากนั้นยังเน้นการเสริมสร้างการยอมรับตนเอง
(self-esteem) ให้แก่เด็ก แนวคิดดังกล่าวเน้นการพัฒนาการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมทั้งทางสติปัญญา

(cognitive area) ในด้านความรู้ความเข้าใจในคุณลักษณะที่ดี ตลอดจนการพัฒนาด้านจิตใจ (affective area)
ของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการประพฤติการปฏิบัติตนของเด็ก แนวทางนี้หมายถึงการบูรณาการการสอน
และการสอดแทรกเรื่องคุณลักษณะที่ดีในการสอนวิชาต่างๆให้กับเด็กด้วย

ไรอัน (Ryan,2002) เสนอแนวทางการจัดคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1.การยกตัวอย่างและปฏิบัติเป็นแบบอย่าง (Example) แนวทางการยกตัวอย่างของการ

ประพฤติปฏิบัติที่สะท้อนคุณลักษณะที่พึงประสงค์นอกเหนือจากการอบรมสั่งสอนเพื่อยกตัวอย่าง
พฤติกรรมที่ดีและไม่ดี พร้อมผลของการปฏิบัติให้เกิดความเข้าใจ รวมถึงการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
ของครูเพื่อให้นักเรียนเห็นด้วย การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีถือเป็นการยกตัวอย่างที่ดีที่สุด

2.การใช้เหตุผล (Explanation) ต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของ

ผู้เรียน จากเดิมที่ควบคุมความประพฤติโดยเน้นการท่องกฎแล้วปฏิบัติตามกฎโดยขาดเหตุผลมาเป็นการใช้เหตุและผลในการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆกระตุ้นให้เกิดการวิพากษ์หรือสนทนากับคุณลักษณะที่ดีและไม่ดี พร้อมอธิบายเหตุผลประกอบเพื่อสร้างความตระหนักและการปรับพฤติกรรมอันสะท้อนถึงคุณลักษณะของเด็กออกมา

3.การเชิญชวนให้ทำความดี (Exhortation) คือการชี้แนะเชิญชวนโดยใช้การเสริมแรงทางบวกควบคู่กับการพัฒนาความกล้าหาญเชิงจริยธรรม (moral courage development) ความกล้าหาญเชิงจริยธรรมเป็นความกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่อายหรือกลัวที่จะทำในสิ่งที่ควร เช่น ความกล้าที่จะลุกให้คนชรำนั่งบนรถประจำทางโดยไม่อายผู้โดยสารคนอื่น หรือการแจ้งให้ครูผู้คุมสอบทราบเมื่อเห็นเพื่อนลอกข้อสอบกัน ซึ่งจะช่วยให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องมากขึ้น โดยแนวทางที่ควรปฏิบัติคือ การพัฒนาความกล้าหาญเชิงจริยธรรมตั้งแต่วัยเด็ก จากเรื่องเล็กๆไปสู่เรื่องใหญ่ๆที่มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น

4.การจัดสิ่งแวดล้อมเชิงคุณธรรม (Ethos or Ethical Environment) การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ไม่มีสิ่งชั่วร้ายไปในทางเสื่อม โดยเฉพาะในห้องเรียนซึ่งเป็นสังคมย่อยเล็กๆที่นักเรียนจะต้องสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ครูสามารถจำลองสังคมใหญ่ภายในห้องเรียนได้สร้างบรรยากาศเชิงคุณธรรม เช่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การตรงต่อเวลา ความยุติธรรมในการให้คะแนน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ส่งผลดีต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียนเมื่อก้าวพ้นจากห้องเรียนไปสู่สังคมภายนอก

5.การจัดประสบการณ์ (Experience) การเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสสังคมภายนอกอย่างจริงจังนอกโรงเรียนจะช่วยให้เด็กเรียนรู้และซึมซับแนวคิดในการประพฤติปฏิบัติตนอย่างพึงประสงค์ เช่น การไปทำกิจกรรมที่บ้านพักคนชรา ทำให้เด็กรู้จักให้ รู้จักความกตัญญูกตเวที ความเมตตากรุณา การเยี่ยมเรือนจำ ทำให้เกรงกลัวในการทำผิด การร่วมกิจกรรมของมูลนิธิต่างๆเป็นการพัฒนาจิตสาธารณะ (service mind) ของเด็ก รู้จักการเสียสละ กิจกรรมต่างๆที่ยกตัวอย่างมาเป็นการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆของเด็กจากประสบการณ์จริง

6.การคาดหวังความเป็นเลิศ (Expectations of Excellence) การวางเป้าหมายของตนเองของเด็ก เป็นเสมือนการกำหนดหลักชัยในการพัฒนาคุณลักษณะของตนเองให้ดียิ่งๆขึ้นไป

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ความเป็นไทยที่พึงประสงค์โดยทั่วไปหมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยที่เป็นลักษณะประจำชาติที่สะท้อนลักษณะนิสัย และวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ของคนไทย

3. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีคุณวิทยา

3.1 ความหมายของคุณค่า

ทฤษฎีคุณวิทยา (Axiology) หรือทฤษฎีคุณค่าเป็นสาขาหนึ่งของวิชาปรัชญา เป็นแนวคิดที่ว่าด้วยเรื่องธรรมชาติของคุณค่า อุดมคติ ในด้านความจริง ความดี ความงาม และความบริสุทธิ์ทางจิตใจ ซึ่งความซาบซึ้งในเรื่องคุณค่านั้นเป็นลักษณะเฉพาะของมนุษย์ มนุษย์เท่านั้นที่สามารถเข้าใจได้ (สุเมธ เมธาวิทยากุล, 2534:68)

คุณค่าตรงกับภาษาอังกฤษว่า “value” อันหมายถึง “สิ่งที่พึงปรารถนา” (the desired) “สิ่งที่พึงประสงค์ให้บังเกิดขึ้น” (the preferred) และ “สิ่งดีงาม หรือคุณค่าความดี” (the good) ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือการกระทำใดการกระทำหนึ่ง คุณค่าจึงเป็นอุดมคติ (ideals) ของสิ่งหรือการกระทำนั้น ๆ อันเป็นมโนคติของคนส่วนใหญ่เป็นที่ยอมรับของคนส่วนมากแทบทุกคนปรารถนา (วิทย์ วิศทเวทย์, 2532: 3)

3.2 ประเภทของคุณค่า

สุเมธ เมธาวิทยากุล (2534: 68) ได้แบ่งประเภทของคุณค่าไว้ ดังนี้

คุณค่าของสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือกระทำอันใดอันหนึ่ง อาจมีคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างนี้

1. คุณค่านอกตัว (extrinsic value) หมายถึง สิ่งหรือการกระทำนั้น ๆ เป็นเพียงวิถี (means) หรืออุปกรณ์ที่จะนำไปสู่จุดหมายสุดท้าย ไม่มีคุณค่าในตัวเอง แต่คุณค่าของมันอยู่ที่จุดหมายสุดท้าย

2. คุณค่าในตัว (intrinsic value) เป็นคุณค่าที่ตรงกับจุดหมายสุดท้าย (end) คือ เป้าหมายของสิ่ง หรือการกระทำนั้นอยู่ในตัวเอง ไม่เป็นวิถีหรืออุปกรณ์นำไปสู่สิ่งอื่น มีคุณค่าในตัวเองเป็นสิ่งสมบูรณ์ในตัวเอง ไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งอื่นใดเลย

คุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะมีด้านเดียวหรือหลายด้าน เช่น คุณค่าของวัตถุหรือสสาร อาจแบ่งเป็นคุณค่าทางเศรษฐกิจ คุณค่าทางสุนทรียภาพ ส่วนคุณค่าของความคิด อาจแบ่งออกเป็นคุณค่าทางเหตุผลและคุณค่าทางปัญญา แต่คุณค่าด้านความประพฤติ มีประการเดียว คือ คุณค่าทางจริยะนั้น

คุณค่าหรือคุณวิทยา (axiology) แบ่งได้เป็น 2 สาขา(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช,2525: 227) คือ

- 1.จริยศาสตร์ (ethics)
- 2.สุนทรียศาสตร์ (aesthetics)

จริยศาสตร์ (ethics)

พระเมธีธรรมาภรณ์ (2544: 94-95) ได้ให้ความหมายของจริยศาสตร์ไว้ว่า

คำว่า Ethics ใช้กัน 2 ความหมาย ความหมายแรก Ethics หมายถึง ประมวลกฎหมายที่กลุ่มชนหรือสังคมหนึ่งๆยอมรับเป็นแนวควบคุมความประพฤติเพื่อแยกแยะให้เห็นว่าอะไรควรหรือไปกันได้กับบรรลุดุประสงค์ของกลุ่ม ความหมายที่สองของ Ethics เป็นความหมายที่ใช้ในภาษานักปรัชญา และ Ethics ในความหมายนี้แหละที่แปลเป็นไทยว่า จริยศาสตร์...

จริยศาสตร์ในฐานะที่เป็นสาขาหนึ่งของวิชาปรัชญา ศึกษาเรื่องคุณค่าแห่งความประพฤติและคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ จริยศาสตร์พยายามตอบคำถามที่ว่า ความดี ความชั่ว ถูกผิด คืออะไร มีมาตรฐานอะไรหรือไม่ที่จะวัดหรือตัดสินว่า การกระทำหรือความประพฤติดีหรือชั่ว ถูกหรือผิด ชีวิตที่ดีนั้นเป็นอย่างไร อะไรคือความดีสูงสุดของมนุษย์

กิริติ บุญเจือ (2538: 3) กล่าวว่า จริยศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยความประพฤติดี

ความประพฤติ (conduct) ในทางจริยศาสตร์แตกต่างกว่าคำว่าพฤติกรรม (behavior) ความประพฤติจะเป็นพฤติกรรมที่ผู้กระทำมีโอกาสเลือกการกระทำของตนเอง เป็นการตัดสินใจโดยเสรี ถ้าความประพฤตินั้นมีมโนธรรมเข้าแทรก จะเป็นความประพฤติดี

มโนธรรม (conscience) หมายถึง ความสำนึกดีชั่ว ในการที่จะต้องตัดสินใจเลือก วิถีทางเฉพาะหน้า

บุญมี แทนแก้ว (2539 : 1-2) กล่าวว่า จริยศาสตร์เป็นวิชาที่กล่าวถึงแนวทางการประพฤติที่เหมาะสม กิริยาที่ควรประพฤติ มีเนื้อหาเกี่ยวกับความประพฤติที่เป็นมาตรฐาน และทฤษฎีที่เกี่ยวกับความ

ประพจน์ โดยเริ่มศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับคุณประโยชน์ ความดี ความชั่ว การแสดงให้เห็นว่าอะไรเป็นคุณค่าที่ควรสร้างขึ้น การประพจน์อย่างไรจึงเป็นการประพจน์ที่ดี มีความหมายสำหรับชีวิต

น้อย พงษ์สนธิ (2527: 20) แบ่งขอบข่ายของจริยศาสตร์ ไว้ดังนี้

1. ตำนานทางจริยธรรมของมนุษย์ (moral consciousness) ครอบคลุมเรื่องความถูกต้อง (rightness) ความผิด (wrongness) มโนธรรม (conscience) พันธะทางศีลธรรม (moral obligations) สิทธิและหน้าที่ (right and duty) มาตรฐานที่ใช้เป็นหลักในการวินิจฉัยคุณค่าของพฤติกรรม (moral standards) ความเจริญก้าวหน้าทางจริยธรรม เป็นต้น

2. จริยทฤษฎี ได้แก่ แนวความคิดอันเป็นจริยปรัชญาของนักปรัชญาต่าง ๆ

3. การวิเคราะห์ประเพณี กฎ ศีลธรรมของบุคคล สังคม และสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ และสิ่งที่ควรจะเป็น

ความนึกคิดทางจริยธรรม สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ

1. จริยธรรมระดับประเพณี ในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสังคม ประเพณี ธรรมเนียม และพฤติกรรมของกลุ่ม จึงมีอิทธิพลต่อสำนึกด้านจริยธรรมของสมาชิกแต่ละคน ธรรมเนียมและพฤติกรรมทั้งหลายจะหล่อหลอมความนึกคิดของสมาชิกแต่ละคนอย่างไม่รู้ตัว ประเพณีจึงเป็นแกนกลางของจริยธรรม ถูก-ผิด ดี-ชั่ว ควร-ไม่ควร อยู่ที่ประเพณีที่เคยประพฤติปฏิบัติกันมา จริยธรรมระดับประเพณีเป็นจริยธรรมเฉพาะกลุ่ม ผู้นำในทางจริยธรรม ได้แก่ คนเฒ่าคนชรา พระ หรือหัวหน้ากลุ่ม ผู้นำเหล่านี้จะเป็นผู้สอนคนรุ่นหลังให้ปฏิบัติตาม

2. จริยธรรมระดับมโนธรรม จริยธรรมระดับนี้เป็น reflective morality คือ การที่บุคคลจะทำดี ละเว้นความชั่ว เกิดจากภายในจิตใจของเขาเอง ไม่ใช่เกิดจากอำนาจภายนอก เช่น ประเพณี กฎหมาย หรือคำสั่งรณรงค์ แต่เป็นการเลือกอิสระ (free choice) ของแต่ละบุคคลเป็นความเห็นดีเห็นชอบส่วนตัวของเขาเอง

สุนทรียศาสตร์ (aesthetics)

พระราชวรมนี (ประยูร ธมฺมจิตโต, 2544: 16) ได้อธิบายถึงสุนทรียศาสตร์ ไว้ว่า

...สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) คือ สาขาปรัชญาที่ว่าด้วยความงามและสิ่งที้งามทั้งในด้าน

ศิลปะและในธรรมชาติ โดยศึกษาประสบการณ์คุณค่าทางความงาม และมาตรการตัดสิน

ว่าจะไร้งามหรือไม่งาม การตัดสินคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์มีได้ 3 ลักษณะ คือ ความสวยงาม ความติดตาติดใจ และความเลอเลิศ...

อารี สุทธิพันธุ์ (2535: 105-106) กล่าวว่า สุนทรียศาสตร์ เป็นศาสตร์ของการรับรู้ความงามของศิลปะโดยเฉพาะ มีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้มนุษย์มีความซาบซึ้ง และชื่นชมในความงามที่มนุษย์สร้างขึ้น

น้อย พงษ์สนิท (2527: 17) กล่าวถึงความหมายของสุนทรียศาสตร์ไว้ว่า

สุนทรียศาสตร์ เป็นการศึกษาคุณค่าของศิลปะ เป็นปรัชญาว่าด้วยความงาม

ความงาม หรือสิ่งสวยงามมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ ซึ่งโดยมากจะก่อให้เกิดความรัก ความอ่อนโยน จรรโลงใจแก่ผู้ได้พบเห็น นอกจากนั้นศิลปะจะแสดงให้เห็นถึงความคิด นิสัยใจของผู้เป็นเจ้าของศิลปะนั้น ๆ

สงวนศรี ศรีแพงพงษ์ (2534: 2) กล่าวถึงคำที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์ ไว้ดังนี้

สุนทรียะ หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับความนิยม ความงาม

สุนทรียภาพ หมายถึง ความรู้สึกถึงคุณค่าของสิ่งที่มีงาม และความเป็นระเบียบขององค์ประกอบทางศิลปะ

สุนทรียศาสตร์ หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยความนิยม ความงาม

ทวีเกียรติ ไชยงยศ (2538: 3) กล่าวถึงสุนทรียภาพไว้ว่า หมายถึง ความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งที่มีงาม ไพเราะ รื่นรมย์ ในธรรมชาติ หรือศิลปะ ซึ่งความรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่านี้จะเจริญเติบโตขึ้นด้วยประสบการณ์ การศึกษา อบรม ฝึกฝน จนเป็นอุปนิสัย เกิดเป็นรสนิยมขึ้นในตัวบุคคล

บุญ นิลเกษ (2523: 6-11) กล่าวถึง ความงามตามแนวสุนทรียศาสตร์ไว้ ดังนี้

ความงาม คือ ภาวะที่มีความเด่นชัด หรือปรากฏชัดของสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้เรามีการรับรู้หรือมีอารมณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นในจิตใจของเรา หรือความงาม คือ ภาวะที่ปรากฏตัวให้เด่นชัดของศิลปกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะหรือภาวะใด ๆ ก็ตาม

คุณสมบัติเกี่ยวกับสิ่งที่มีความงามมีความหมายกว้าง แต่จะรวมถึงความมีเอกภาพ (harmony) ความมีระเบียบในตัวเอง (regularity) และความสง่างามเด่นชัด (repase)

ส่วนประกอบสุนทรียะ

1. ส่วนที่เป็นสุนทรียะ ได้แก่ วัตถุ สิ่งของที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างรูปทรงต่าง ๆ เช่น รูปทรงของต้นไม้ ภูเขา น้ำตก และรูปทรงที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อาคารบ้านเรือน สิ่งของเครื่องใช้ ผลงานศิลปะ เมื่อมนุษย์ได้พบเห็นวัตถุสุนทรียะนี้จะได้รับประสบการณ์สุนทรียะตามศักยภาพของแต่ละคน บางคนอาจชื่นชม บางคนอาจสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะให้ผู้อื่นรับรู้ด้วย

2. ส่วนที่เป็นความรู้สึกสุนทรียะ ได้แก่ ความรู้สึกตอบสนองหลังจากที่ได้รับประสบการณ์สุนทรียะแล้ว ความรู้สึกที่เป็นสุนทรียะเป็นลักษณะนามธรรมที่เข้าใจยาก ภาษาที่สามารถสื่อความรู้สึกนี้ได้ เช่น พอใจ จีบใจ ประทับใจ ชาบซึ้ง เป็นต้น

3. ส่วนที่เป็นความคิดรวบยอด คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ผู้ที่ได้รับความรู้สึกและประสบการณ์สุนทรียะแล้ว จะสามารถสร้างความคิด และสรุปได้ว่าสิ่งที่รับมานั้น มีแนวคิดอะไรบ้าง ก่อให้เกิดความสำนึกอย่างไร

4. แนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชน

4.1 ความหมายและความสำคัญของการศึกษา

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1104)

ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน ฝึกฝน และอบรม

พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ ของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2538: 227)

ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน ฝึกฝน อบรม

Dictionary of Education ของ คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good, 1973: 191) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) การศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บุคคลพัฒนาความสามารถ เจตคติ และพฤติกรรมต่างๆ ให้มีคุณค่าต่อสังคม และเป็นที่ยอมรับของสังคมที่ตนอยู่

2) การศึกษา หมายถึง กระบวนการทางสังคม ที่ทำให้บุคคลได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นตัวควบคุมให้บุคคลได้รับความรู้ ความสามารถ และพัฒนาตนเองอย่างดีที่สุดที่สังคมปรารถนา

3) การศึกษา หมายถึง วิชาชีพสำหรับครู หรืออาชีพทางการศึกษาที่จัดสอนในสถาบันฝึกหัดครู หรือในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเตรียมให้เป็นครู

4) การศึกษา หมายถึง ศิลปะการถ่ายทอดความรู้จากอดีต ซึ่งจัดไว้อย่างมีระเบียบให้แก่บุคคลแต่ละรุ่น

ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของการศึกษา ไว้ว่า

...การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต...

สาโรช บัวศรี (2514: 8) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายถึง ความเจริญงอกงามที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน เนื่องจากได้รับประสบการณ์ที่เลือกเฟ้นแล้วอย่างดี

ม.ล.ปิ่น มาลากุล (อ้างถึงใน ชนัด ชุ่มจิต, 2546: 8) ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษาไว้ว่า

...การศึกษา คือ เครื่องมือทำให้เกิดความเจริญงอกงามทุกทางในตัวบุคคล

การให้การศึกษาแก่เด็กนั้น คือการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ทางร่างกาย

อารมณ์ สังคม สติปัญญา มุ่งหมายให้เด็กเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์

ดำรงตนอยู่ได้ด้วยดีในภายหน้า...

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2514 : 4) ได้ให้ความหมายของการศึกษา ไว้ดังนี้

...การศึกษา คือ การสร้างสมและถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของมนุษย์เพื่อแก้

ปัญหาและให้เกิดความเจริญ การศึกษามีความจำเป็นต่อเนื่อง และต้องแก้ไข
เปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาอยู่เสมอ การศึกษามีความหมายกว้างไกลและลึกกว่าการ
เรียนหนังสือและการไปโรงเรียน การศึกษาก่อให้เกิดความเจริญทางพุทธิปัญญา จิตใจ
สังคม และพลานามัย การศึกษาดำเนินอยู่เป็นลำดับขั้นในสถานศึกษา แต่การศึกษา
ส่วนใหญ่เกิดขึ้นนอกสถานศึกษา การศึกษามีใช่การเรียนรู้อาษา แต่เป็นการเรียนให้ได้
ความคิดและระบบการศึกษาที่ดี และการศึกษาเป็นการโน้มนำให้บุคคลเกิดความ
ประจักษ์ใจและพัฒนาความสามารถของตน ...

พนัส หันนาคินทร์ (2521: 9) ได้ให้ความหมายของการศึกษา ไว้ว่า

...การศึกษา หมายถึง ประสบการณ์ รวมทั้งการอบรม ฝึกฝน และสั่งสอน ที่ผู้ใหญ่ให้แก่
ผู้เยาว์ ด้วยจุดหมายที่จะให้ผู้เยาว์ได้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกด้วยความสะดวกสบาย
เท่าที่จะเป็นไปได้...

ภิญโญ สาธร (2523: 10) ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการ
ทุกชนิดที่ช่วยพัฒนาหรือปรับปรุงจิตใจ อุปนิสัย และคุณสมบัติทางกายภาพต่างๆของมนุษย์ให้ดีขึ้น

วิทย์ วิศทเวทย์ (2527: 102) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ 2 มุมมอง ดังนี้

1. มองในมุมกว้าง การศึกษา คือ อิทธิพลทุกอย่างที่มีต่อชีวิต บุคลิกภาพ และ ความรู้สึนึกคิดของ
มนุษย์ ถูกกำหนดโดยปัจจัยหลายอย่าง เช่น บิดามารดา สังคม ศาสนา ระบอบการปกครอง ดินฟ้าอากาศ
สื่อมวลชน การท่องเที่ยว เป็นต้น การศึกษาในแง่นี้ไม่มีวันสิ้นสุด เริ่มตั้งแต่เกิดจนตาย ทุกสิ่งที่หลอมหล่อ
ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความคิดของมนุษย์ ล้วนอยู่ในกระบวนการศึกษา เป็นการศึกษาจากประสบการณ์
ทั้งหมดของชีวิต ในแง่นี้ การศึกษามีได้จำกัดอยู่ในโรงเรียนหรือผ่านทางสถาบันสังคมประเภทอื่น มิได้
จัดตั้งเป็นระบบ

2. มองในมุมแคบ การศึกษา คือ กระบวนการที่สังคมถ่ายทอดวัฒนธรรม ความรู้ความชำนาญ

ค่านิยม จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยผ่านโรงเรียนหรือสถาบันสังคมอื่นๆ เป็นการถ่ายทอดอย่าง
จงใจ มีการเลือกสรรว่าจะถ่ายทอดอะไร เป็นการหลอมหล่อสมาชิกรุ่นใหม่ของสังคมให้เป็นไปในทางที่
สังคมคิดว่าถูกต้อง มีการกำหนดแนวทาง เป็นการจัดตั้งระบบเป็นกิจจะลักษณะ ในแง่นี้ การศึกษาเป็น
ภารกิจของสังคมที่จะป้อนให้เด็กเป็นไปตามนโยบายของสังคม

สุณีย์ ภูพันธ์ (2546: 5) ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษา ไว้ดังนี้

...การศึกษามีความหมายครอบคลุมทั้งในแง่วิธีการ และจุดหมายปลายทาง

กล่าวคือ เป็นกระบวนการทางสังคมที่ทำให้คนได้มีการเรียนรู้ และพัฒนาขึ้น

ไปสู่การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม การศึกษาจึงเป็นกระบวนการวิธีส่งเสริมให้

บุคคลเจริญเติบโต และมีความงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคม และสติ

ปัญญา ตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม...

พลาโต (Plato อ้างถึงใน ชนิต ชุ่มจิต, 2546: 2) ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษา

ไว้ดังนี้

...การศึกษา คือ ความสามารถที่จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นสุขและเป็นทุกข์ได้ใน

โอกาสที่เหมาะสม และพัฒนาสิ่งที่เป็ความงามและสิ่งที่สมบูรณ์ทุกอย่าง

ซึ่งผู้เรียนอาจทำให้เกิดขึ้นได้ ...

อริสโตเติล (Aristotle อ้างถึงใน ชนิต ชุ่มจิต, 2546: 2) ได้ให้ความหมายของการศึกษา ไว้ดังนี้

...การศึกษา คือ การสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนมีจิตใจสมบูรณ์ และมีร่างกายที่

แข็งแรง มีพลานามัย การศึกษาจะช่วยทำให้ความสามารถทางจิตใจของ

มนุษย์พัฒนาสูงขึ้น จนสามารถบรรลุถึงความจริง ความดี และความงาม

อย่างสูงสุด ซึ่งจะเป็นผลส่งให้บรรลุถึงความสุขสมบูรณ์ในที่สุด...

รูสโซ (Jean Jacques Rousseau อ้างถึงใน สุณีย์ ภูพันธ์, 2546: 4) ได้ให้ความหมายของการศึกษา ไว้ดังนี้

...การศึกษา คือ การปรับปรุงคนให้เหมาะสมกับโอกาสและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป หรืออาจกล่าวได้ว่า การศึกษานำความสามารถในตัวมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์...

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey ,1916: 112) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษา คือ ชีวิต (Education is life)
2. การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม (Education is growth)
3. การศึกษา คือ การปรุงแต่ง หรือการจัดประสบการณ์ใหม่ ซึ่งเพิ่มพูนให้ประสบการณ์มีความหมายยิ่งขึ้น และช่วยเพิ่มความสามารถในการที่จะจัดลำดับประสบการณ์ให้แก่อนาคต (Education is that reconstruction or experience which adds to the meaning of experience, and which increases ability to direct the course of subsequent experience.)
4. การศึกษา คือ กระบวนการทางสังคมและประสิทธิภาพทางสังคม (Education is a social process and social efficiency)

สปินด์เลอร์ (Spindler, 1964: 58) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษา ไว้ดังนี้

1. การศึกษา คือ กระบวนการเบ็ดเสร็จของความเจริญงอกงามและการปรับตัว ศูนย์กลางของกระบวนการนี้คือ เด็ก ซึ่งจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ถูกควบคุมโดยวัฒนธรรม สังคม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ สภาพแวดล้อม และบุคลิกภาพของพ่อแม่ผู้ปกครอง
2. การศึกษา คือ กระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วยความชำนาญด้านต่างๆ ความรู้ เจตคติ ค่านิยม และรูปแบบของพฤติกรรมต่างๆ
3. การศึกษา คือ การทำให้มนุษย์มีวัฒนธรรม

เนลเลอร์ (Kneller, 1965: 11) มีความเห็นสอดคล้องกับแนวคิดของ สปินด์เลอร์ เชื่อว่า การศึกษา

คือ กระบวนการทุกชนิด ซึ่งช่วยสร้างจิตใจ นิสัย และความสามารถทางกายให้แก่บุคคล

ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของการศึกษา ไว้ว่า

...การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเต็มคนของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต...

4.2 รูปแบบของการจัดการศึกษา

1) การศึกษาในระบบ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของการศึกษาในระบบ ไว้ว่า

...การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร

ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน...

ฟิลลิป คูม และ แมนซอร์ อาเหมด(Phillip Coombs and Mansoor Ahmed,อ้างถึงในชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ ,2544: 15) ได้ให้ความหมายของการศึกษาในระบบไว้ดังนี้

...Formal Education ซึ่งเป็นการศึกษาอย่างเป็นทางการที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ มีโรงเรียน มีครู มีหลักสูตร มีวิธีการเรียนการสอน วิธีการวัดผล ประเมินผลอย่างชัดเจน เป็นการศึกษากระแสหลักที่ทุกสังคมจัดขึ้น เพื่อหล่อหลอมบุคลิกภาพ ถ่ายทอดความรู้ ค่านิยม ทักษะคติ ตลอดจนพัฒนาทักษะของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งในสังคม...

2) การศึกษานอกระบบ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบไว้ว่า

...การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด จุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและ ประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตร จะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม...

ฟิลลิป คูม และ แมนซอร์ อาเหมด (Phillip Coombs and Mansoor Ahmed, อ้างถึงใน ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์, 2544: 16) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบ ไว้ดังนี้

...Non-formal Education เป็นการศึกษาที่นอกเหนือจากระบบที่เป็นทางการอย่าง Formal Education แต่ยังคงมีหลักสูตร สื่อ วิธีการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล ครู ฯลฯ ที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับสภาพหรือ ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การศึกษาในลักษณะนี้อาจเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่ง ของการพัฒนาก็ได้ หรืออาจแยกเป็นกิจกรรมโดยเอกเทศก็ได้ เป็นการศึกษาที่อาจ จัดขึ้นเพื่อเสริมเติมความรู้ที่นอกเหนือจากที่ได้เรียนรู้ในระบบโรงเรียนแล้ว หรือ เป็นการศึกษาที่จัดให้สำหรับผู้ด้อยโอกาสที่ไม่สามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาปกติ ได้...

3) การศึกษาตามอัธยาศัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัย ไว้ดังนี้

...การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความ สนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ...

ฟิลลิป คูม และแมนซอร์ อาเหมด (Phillip Coombs and Mansoor Ahmed,อ้างถึงใน
ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์,2544: 16) ได้ให้ความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัย ไว้ดังนี้

...Informal Education หรือ Informal Learning เป็นการเรียนรู้ของบุคคลที่เกิดขึ้น
โดยไม่มีรูปแบบของการเรียนรู้ชัดเจน อาจเรียนรู้โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ เป็น
การเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงาน การพูดคุย การเล่น การใช้ชีวิต การบอกเล่าจาก
บุคคลต่างๆรอบๆตัว ฯลฯ การศึกษาในลักษณะนี้เห็นได้ชัดในสังคมบรรพกาล
เพราะยังไม่มีระบบโรงเรียน หรือสังคมที่ยังไม่ได้รับอิทธิพลการพัฒนาโดยจัด
การศึกษาเป็นระบบชัดเจน แต่อย่างไรก็ดี ในสังคมปัจจุบันก็ยังมีการเรียนรู้อย่างไม่
เป็นทางการนี้อยู่ตลอดเวลาคู่ขนานไปกับการใช้ชีวิตของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย
เป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตของมนุษย์ทั่วไป...

จากรูปแบบการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบ
หนึ่ง หรือทั้งสามรูปแบบก็ได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

ปรารธนา มงคลธวัช (2541) ศึกษาเรื่อง เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทาง
วัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยน้ำไซ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ชาวเขา
เผ่าม้งบ้านห้วยน้ำไซ มีเอกลักษณ์ของชนเผ่าที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยน้ำไซที่แสดงให้เห็น
เห็นว่าเป็นวัฒนธรรม ประเพณี มีลักษณะเด่นเฉพาะตัว เช่น การแต่งกาย ภาษา และพิธีกรรมต่างๆ เช่น งาน
ศพงานแต่งงาน ฯลฯ ที่แตกต่างจากคนไทยพื้นราบ แต่ในปัจจุบัน ชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยน้ำไซ มีวิถีชีวิตที่
เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเนื่องมาจากการผสมผสานทางวัฒนธรรม ระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรม
ของคนไทยเชื้อสายม้ง มีการเปลี่ยนสัญชาติเป็นคนไทย ได้รับการรับรองสิทธิทางกฎหมาย การคุ้มครอง
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้รับการบริการขั้นพื้นฐานด้านการศึกษา สาธารณสุข และ
สาธารณูปโภค จากรัฐบาลไทย พูดภาษาไทย รวมทั้งการนับถือศาสนาพุทธ ทำให้ชาวเขาได้ปรับตัวให้เข้า
กับสังคมของคนไทย การดำรงชีวิตตามแบบวัฒนธรรมไทย มีค่านิยมแบบไทย

ประไพพิศ โอฟารวัฒน์ (2548) ศึกษากระบวนการเกิดจิตสำนึกสาธารณะของชุมชนบางลำพู รวมทั้งเงื่อนไขต่างๆที่ก่อให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะในบริบทของชุมชนบางลำพู ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่างๆของการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผลการวิจัยพบว่า แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5(2540-2555) ได้นำแนวคิดเมืองน่าอยู่ (Healthy cities) มาใช้ในการพัฒนากรุงเทพฯ โดยประชาคมบางลำพูมีบทบาทนำในการสร้างกิจกรรมทางสังคม บนพื้นที่สาธารณะทางกายภาพคือ สวนสันติชัยปราการ ทำให้เกิดการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน โดยมีกิจกรรมเป็นสื่อกลางที่จะนำเสนอถึงอัตลักษณ์ของชุมชน ก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหนในสิ่งของอันเป็นส่วนร่วมกันของชุมชน อัตลักษณ์จึงนำมาซึ่งจิตสำนึกสาธารณะในขณะเดียวกันจิตสำนึกสาธารณะ

โศภา ชูพิกุลชัย (2550) ศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับจริยธรรมค่านิยมประเพณีและวัฒนธรรมของครอบครัวไทย ที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร:ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครจำนวนทั้งสิ้น 593 ราย ผลจากการศึกษาปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุเฉลี่ย 39 ปี นับถือศาสนาหลัก คือศาสนาพุทธมีบุตรโดยเฉลี่ย 2 คน สถานภาพสมรสส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันครอบครัวของ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ความคิดเห็นของครอบครัวต่อจริยธรรมจากการศึกษาพบว่าครอบครัวส่วนใหญ่มีจิตสำนึกด้านจริยธรรมยอมรับเรื่องบาปบุญคุณโทษไม่ต้องการที่จะให้ผู้อื่นเดือดร้อนเห็นด้วยว่าให้ทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตัวมีความละเอียดต่อการกระทำชั่วในวันสำคัญทางศาสนา เห็นว่าควรเว้นกระทำการไม่ดีเมื่อพิจารณาในเรื่องเกี่ยวกับความอยู่รอดของตนเองผลจากการศึกษาพบว่าครอบครัวส่วนใหญ่ยอมรับว่าในสถานการณ์ปัจจุบันเห็นด้วยกับวิธีการ มือใครยาวสาวได้สาวเอาทำอะไรก็ได้เพื่อให้ได้เงินมา ทำได้ดั่งมีที่ไหนทำชั่วได้ดีมีถมไป และเมื่อไม่ได้ด้วยเล่ห์ก็เอาด้วยกลในเรื่องสุรานารีพาชกบาปตรานั้นเห็นด้วยว่าควรที่จะ ทดลองให้ครบเกี่ยวกับเรื่องการดื่มเหล้าสูบบุหรี่ยอมรับว่าเป็นเรื่องโก้ๆ และในสภาพ สังคมปัจจุบัน การหยีบของของผู้อื่นเมื่อเจ้าของเผลอเป็นเรื่องปกติ ความคิดเห็นของครอบครัวต่อค่านิยมในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตพบว่าครอบครัวส่วนใหญ่รังเกียจการเอาเปรียบ ชอบคนพูดจริงทำจริง ชอบคนใจซื่อมือสะอาด ยอมรับว่าซื่อกินไม่หมดคดกินไม่นานเกี่ยวกับค่านิยมที่ครอบครัวส่วนใหญ่คิดว่าเป็นลบน้อยที่สุดคือ " ซื่อคือเชื่อเมื่อไม่อยากจะเชื่อก็อย่าเชื่อ " " คนโง่เท่านั้นที่โง่ไม่เป็น " " เชื่อถูกกินหมดคดจึง จะรวย "ในเรื่องค่านิยมเกี่ยวกับ

ลังจะของความรับผิดชอบพบว่าครอบครัวส่วนใหญ่ยอมรับ ว่าความจริงเป็นสิ่งไม่ตาย อะไรที่ไม่ใช่ของ
 ของเราไม่ควรรับและเสียชีพอย่าเสียสัตย์ เกี่ยวกับค่านิยมทางด้านสังคมพบว่าครอบครัวส่วนใหญ่มีค่านิยม
 ด้านลบคือเห็นด้วยและ ยอมรับว่าในสังคมปัจจุบันนี้ค่านิยมที่ควรจะต้องยึดถือคือ " " รักษาตัวรอดเป็นยอด
 คน " " น้ำขึ้นให้รีบตัก " " เลี้ยงงานวันละนิดจิตแจ่มใส " เกี่ยวกับค่านิยมด้านการใช้ของที่ผลิตใน ประเทศ
 นั้นครอบครัวส่วนใหญ่ยังเห็นว่าใช้ของนอกเท่านั้นถึงจะโก้เก๋ ความคิดเห็นของครอบครัวต่อประเพณีและ
 วัฒนธรรมเกี่ยวกับการยอมรับประเพณี วัฒนธรรมโดยทั่วไปของไทย ผลการศึกษาพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ยังยอมรับว่า " ความเกรงใจเป็นสมบัติของผู้ดี " " ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา " " บ้านเมืองมีขี้มีแป " "
 ควรรู้จักกาลเทศะ " เกี่ยวกับการยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีพบว่าครอบครัวส่วนใหญ่ เห็นด้วยว่า " เคารพ
 ตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด " " ลูกไม่มักหล่นไม้ไผ่กลัด " " ดูช้างให้ดูหางดูนาง ให้ดูแม่ " ในด้านการขาดระเบียบ
 วินัย พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ยังคงยึดคติที่ว่า " ง่าย ๆ สบาย ๆ แล้วจะสบายเอง " " ทำอะไรตามใจคือไทย
 แท้ " " ระเบียบเป็นเพียงคำพูด " " ถ่มอุยเป็นเรื่องธรรมดา " เกี่ยวกับการมีวัฒนธรรมและการยึดถือ
 ขนบธรรมเนียมประเพณี พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่จะนึกถึงตนเองก่อนยอมรับว่าไม่จำเป็นต้องแคร์ต่อคำ
 นินทา " นารีรูปงามเป็นทรัพย์ " " ซิงสุกก่อนห้ามเป็นเรื่องเล็ก " ทศนคติของครอบครัวต่อจริยธรรมจากผล
 การศึกษาพบว่าครอบครัวส่วนใหญ่ยังมี ความรู้สึกด้านบวกเกี่ยวกับจริยธรรมมีความละเอียดที่จะทำชั่วการ
 ยอมรับการปฏิบัติกิจกรรม ทางศาสนา ไม่เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า " การสวดมนต์ก่อนนอนเป็นเรื่องไร้
 สาระ " ไม่เห็นด้วยกับการที่จะปกปิดความผิดของญาติเมื่อตนเองทราบไม่เห็นด้วยกับการขึ้นรถเมล์ แล้วถ้า
 กระเป๋าไม่สะกิดก็ไม่ต้องจ่ายไม่เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า " การคืนเงินเมื่อได้รับทอน เกินเป็นเรื่องแปลก "
 เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติตนในสังคมผลจากการศึกษาชี้ชัดว่า ครอบครัวส่วนใหญ่กลับยอมรับ
 และเห็นด้วยที่จะต้องปฏิบัติตามคำกล่าวที่ว่า " ปลาใหญ่กิน ปลาเล็กเป็นเรื่องปกติในสังคม " และ " รู้หลบ
 เป็นปีกรู้หลีกเป็นหาง " ทศนคติของครอบครัวในเรื่องค่านิยมผลจากการศึกษาพบว่าครอบครัวส่วนใหญ่ไม่
 ยอมรับค่านิยมที่ว่า " การแก้ปัญหาให้มันต้องใช้กำลัง " " ของหลวงไม่ใช่ของเรา " " ยิ่งแก่ยิ่งหมดค่า " " ไม่
 ต้องรับผิดชอบซะอย่างก็สบาย " " รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตีสมัยนี้ใช้ไม่ได้ซะแล้ว " ในเรื่องค่านิยมด้านเพศ
 ครอบครัวส่วนใหญ่กลับยอมรับว่าเรื่องเพศเป็นเรื่อง ธรรมดา ไม่ใช่เรื่องที่ต้องอายหรือปกปิดต่อไป
 ทศนคติของครอบครัวในเรื่องประเพณีวัฒนธรรมผลจากการศึกษาพบว่าครอบครัว ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับ
 คำกล่าวที่ว่า " เมื่อถนนว่างก็ให้รีบข้ามซะไม่จำเป็นต้องใช้ทางม้าลาย " " การเข้าคิวทำให้ล่าช้า " " ระเบียบ
 เป็นเพียงคำพูด " " สบายกว่ากันเยอะเลยอยู่เฉย ๆ ดีกว่า " และ " ถึงเราไม่ได้ทิ้งก็ช่วยเก็บไปทิ้งได้ "

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

อินทิดา บารูอา (Indira Barua, 1984) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลักษณะบางประการเกี่ยวกับความสำนึกในเอกลักษณ์ของชาวไทย (Tais) ในรัฐอัสสัม ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศอินเดีย ในรัฐอัสสัมจะมีกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ อาศัยอยู่มากมาย และเป็นกลุ่มชนที่อพยพมาอยู่ในรัฐนี้ในระยะเวลาที่ต่างกัน ประเด็นที่ศึกษาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการรักษาซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษา ของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะในกรณีของชาวไทยอาหม (Tai Ahoms) และไทยตารุง (Tai Turungs) หรือไทยรุ่ง (Tairung) ในรัฐอัสสัม พวกไทยอาหม และไทยรุ่งที่เข้ามาจะอยู่ในพื้นที่ที่ต่างกัน มีภาษาพูดเป็นของตนเอง นับถือศาสนาพุทธ ยึดถือในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของตน นิยมแต่งงานภายในกลุ่มของตน แม้ว่าในปัจจุบันรัฐบาลอินเดียจะพยายามให้พวกไทยอาหมและไทยรุ่งเหล่านี้หันมานับถือศาสนาฮินดูและพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของไทยอาหมและไทยรุ่งก็ตาม ชาวไทยอาหมและไทยรุ่งเหล่านี้ก็ได้จัดระเบียบชีวิตของคนในทางสังคม-วัฒนธรรมเสียใหม่ เพื่อให้รับกับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลง แต่ก็ยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมของตนไว้ ในด้านภาษานั้นพวกเขายังคงใช้ภาษาของตนเองในชีวิตประจำวัน และอินทิดา บารูอา ยังพบว่าแม้ว่าชาวไทยในรัฐอัสสัมกลุ่มต่าง ๆ จะได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในหลาย ๆ ด้านก็ตาม แต่พวกเขาก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของพวกเขาไว้ และเริ่มมีความสำนึกในเอกลักษณ์ของตนเองสูงมากขึ้น

วากะบายาชิ (Wakabayashi, 1998) ได้ศึกษาลักษณะของภาษาและวัฒนธรรมโดยทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้เรียนญี่ปุ่นที่เรียนระดับอุดมศึกษา โรงเรียนนานาชาติ ในประเทศญี่ปุ่น ผลการวิจัยพบว่าพื้นฐานการศึกษาไม่มีความแตกต่างด้านภาษาอังกฤษ นักเรียนที่จบจากโรงเรียนญี่ปุ่นมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษเทียบเท่ากับนักเรียนที่จบจากโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ นักเรียนส่วนใหญ่ตกอยู่ในสภาวะเด็กสองวัฒนธรรมซึ่งลักษณะวัฒนธรรมดังกล่าวไม่ใช่ความเป็นอาเซียนและความเป็นตะวันตกเสมอไป แต่ลักษณะวัฒนธรรมของนักเรียนนั้น มีความสัมพันธ์อย่างมากกับทักษะทางภาษาเขียน ภาษาพูด รูปร่างหน้าตา ซึ่งแนวความคิดนี้แสดงให้เห็นว่า ภาษากับวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กัน หรือมีความสัมพันธ์กันแทบแยกกันไม่ออก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยมีขั้นตอนและรายละเอียดที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิจัยเอกสาร โดยการวิเคราะห์เกี่ยวกับความหมายของความเป็นไทย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย และบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชนไทย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ จิตสำนึกความเป็นไทย การตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย วิธีการปลูกฝังความเป็นไทย และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกฝังความเป็นไทย รวมทั้งบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย

เลือกศึกษาโดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างประชากรแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้แก่

1.เยาวชนไทยที่ศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศ ในเขตกรุงเทพมหานคร 1 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาในเขตภูมิภาค 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จำนวนแห่งละ 100 คน

2.อาจารย์ผู้สอนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศ ในเขตกรุงเทพมหานคร 1 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาในเขตภูมิภาค 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จำนวนแห่งละ 25 คน

รวมประชากรที่ใช้เก็บข้อมูลในการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 375 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 สำหรับเยาวชนที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ชุดที่ 2 สำหรับอาจารย์ที่สอนในระดับอุดมศึกษา

วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยร่างแบบสอบถามตามประเด็นการศึกษาและเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วน (Rating scale) เกี่ยวกับวิธีการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย การตระหนักถึงคุณค่า จิตสำนึกในการรักษาและสืบทอดความเป็นไทย บทบาทของการศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย

ตอนที่ 3 การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มนิสิตและอาจารย์ ดังนี้

1)การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในรายละเอียดให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย และบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของเยาวชนไทย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เยาวชนที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษา ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวนแต่ละ 5 คน รวม 15 คน

กลุ่มที่ 2 อาจารย์ที่สอนในระดับอุดมศึกษา ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวนแต่ละ 5 คน รวม 15 คน

2)การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาความคิดเห็น ประสบการณ์ และความรู้สึกของผู้ร่วมสนทนาในประเด็นต่างๆที่กำหนดไว้ เกี่ยวกับวิธีการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย และบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของเยาวชนไทย

ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เยาวชนที่ศึกษาในรับอุดมศึกษา ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวนแต่ละ 10 คน

กลุ่มที่ 2 อาจารย์ที่สอนในระดับอุดมศึกษา ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวนแต่ละ 5 คน

ตอนที่ 4 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางประกอบการนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชนไทย

สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1)เป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน

2)เป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน

3)เป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard division)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ภาพรวมในลักษณะการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะนำมาทำเป็นข้อสรุป

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำข้อมูลสรุปที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปเป็นแนวทางประกอบการนำเสนอแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทย

ตอนที่ 6 การสรุปและประมวลผล โดยการนำเสนอผลการวิจัย และนำเสนอแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิต 3 สถาบัน ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของอาจารย์ 3 สถาบัน ตอนที่ 3 สรุปข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน และตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับ การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิต 3 สถาบัน

ผู้วิจัยใช้แบบประเมินค่ามาตราส่วน (Rating Scale) ดังนี้

5	หมายถึง	มีความสำคัญระดับมากที่สุด / มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความสำคัญระดับมาก / มีการปฏิบัติระดับมาก
3	หมายถึง	มีความสำคัญระดับปานกลาง / มีการปฏิบัติระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความสำคัญระดับน้อย / มีการปฏิบัติระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความสำคัญระดับน้อยที่สุด / มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

กลุ่ม 1 หมายถึง นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่ม 2 หมายถึง นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา

กลุ่ม 3 หมายถึง นิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิต 3 สถาบัน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยนเรศวร)มีดังนี้

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน
ด้านความสำคัญ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.ใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติได้ถูกต้อง	4.68	7	4.60	6	4.58	5	4.62	7
2.มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	4.87	1	4.92	1	4.75	1	4.85	1
3.รักษานพธรรมนิยมประเพณี และวัฒนธรรมไทย	4.64	9	4.57	9	4.53	9	4.58	10
4.รักษานพธรรมนิยมประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.52	16	4.48	13	4.57	7	4.52	12
5.ยึดถือมารยาทแบบไทย	4.56	15	4.39	17	4.48	11	4.48	15
6.แต่งกายแบบไทย ใช้ผ้าไทย ไม่นิยมใช้ของต่างประเทศ	3.82	19	3.87	19	4.19	19	3.96	19
7.มีความสุภาพอ่อนโยน	4.36	18	4.29	18	4.35	18	4.33	18
8.จิตใจโอบอ้อมอารี มีน้ำใจ	4.59	12	4.46	14	4.42	15	4.49	13
9.ยิ้มแย้มแจ่มใส	4.61	11	4.57	10	4.45	13	4.54	11
10.มีความกตัญญูรู้คุณ	4.85	2	4.78	2	4.72	2	4.78	2
11.มีความเมตตากรุณา	4.70	6	4.59	8	4.59	3	4.63	6
12.รู้จักสามัคคี	4.73	5	4.55	11	4.48	12	4.59	8
13.ซื่อสัตย์สุจริต	4.82	3	4.78	3	4.58	6	4.73	3
14.มีความพอเพียง	4.57	13	4.45	15	4.38	16	4.47	16

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
15.ประนีประนอม รักสันติ	4.67	8	4.60	7	4.49	10	4.59	9
16.ยอมรับความแตกต่างทาง วัฒนธรรม	4.37	17	4.43	16	4.44	14	4.41	17
17.อยู่ร่วมกับคนต่างเชื้อชาติ ศาสนาได้	4.57	14	4.52	12	4.38	17	4.49	14
18.มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา	4.63	10	4.73	4	4.57	8	4.64	5
19.ไม่นิยมความก้าวร้าว รุนแรง	4.78	4	4.68	5	4.59	4	4.68	4

จากตารางที่ 1 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทย
ปัจจุบัน ด้านความสำคัญ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อ
ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันดับ 2 ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ และอันดับ 3 ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน
ด้านการปฏิบัติ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.ใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติได้ถูกต้อง	3.81	16	4.35	6	3.86	16	4.01	13
2.มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	4.51	1	4.70	1	4.30	1	4.50	1
3.รักษานพบรรณเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทย	3.95	13	4.14	11	3.97	7	4.02	12
4.รักษานพบรรณเนียมประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น	3.73	17	4.14	12	3.92	12	3.93	15
5.ยึดถือมารยาทแบบไทย	3.95	14	3.94	16	3.89	14	3.93	16
6.แต่งกายแบบไทย ใช้ผ้าไทย ไม่นิยมใช้ของต่างประเทศ	2.96	19	3.42	19	3.42	19	3.27	19
7.มีความสุภาพอ่อนโยน	3.90	15	3.86	18	3.82	17	3.86	17
8.จิตใจโอบอ้อมอารี มีน้ำใจ	4.06	10	4.12	14	3.95	10	4.04	11
9.ยิ้มแย้มแจ่มใส	4.23	6	4.38	5	3.97	8	4.19	5
10.มีความกตัญญูรู้คุณ	4.48	2	4.60	2	4.24	2	4.44	2
11.มีความเมตตากรุณา	4.21	7	4.26	8	4.08	6	4.18	7
12.รู้จักสามัคคี	4.06	11	4.13	13	3.96	9	4.05	10
13.ซื่อสัตย์สุจริต	4.31	4	4.43	4	4.14	4	4.29	4
14.มีความพอเพียง	3.66	18	3.90	17	3.69	18	3.75	18
15.ประนีประนอม รักสันติ	4.04	12	4.11	15	3.87	15	4.01	14
16.ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม	4.12	8	4.17	10	3.91	13	4.07	9

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
17.อยู่ร่วมกับคนต่างเชื้อชาติ ศาสนาได้	4.12	9	4.32	7	3.94	11	4.13	8
18.มีเสรีภาพในการนับถือ ศาสนา	4.36	3	4.46	3	4.15	3	4.32	3
19.ไม่นิยมความก้าวร้าว รุนแรง	4.24	5	4.21	9	4.11	5	4.19	6

จากตารางที่ 2 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทย
ปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อ
ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันดับ 2 ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ และอันดับ 3 ได้แก่ มีเสรีภาพในการนับถือ
ศาสนา

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทย

ปัจจุบัน ด้านความสำคัญ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.ท่านตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย	4.69	5	4.67	7	4.64	3	4.67	5
2.ท่านมีเจตคติที่ดีต่อความเป็นไทย	4.59	8	4.71	5	4.61	5	4.64	6
3.ท่านภูมิใจในความเป็นไทย	4.76	2	4.82	2	4.67	1	4.75	1
4.ท่านคิดว่าการรักษา ปูกล้าง และสืบ ทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคน ไทย	4.71	3	4.78	3	4.61	6	4.70	4
5.ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความ เป็นไทยคงอยู่ต่อไป	4.78	1	4.84	1	4.63	4	4.75	2
6.ท่านเห็นความสำคัญและประโยชน์ ของ ความเป็นไทย	4.71	4	4.78	4	4.66	2	4.72	3
7.ท่านมีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มี การปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทย	4.49	10	4.56	9	4.50	10	4.52	10
8.ท่านคิดว่าคนไทยยังอยากให้นุตร หลานมีจิตสำนึกความเป็นไทย	4.59	9	4.68	6	4.55	7	4.61	8
9.ท่านตั้งใจรับฟังและติดตามเรื่องราว ที่เกี่ยวกับ ความเป็นไทย	4.36	14	4.50	11	4.49	12	4.45	13
10.ท่านสนใจกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง กับการส่งเสริม ความเป็นไทย	4.31	17	4.45	15	4.50	11	4.42	15
11.ท่านปฏิบัติตามวิถีปฏิบัติที่แสดง ถึงการรักษา ความเป็นไทยที่ดีงาม	4.47	11	4.49	12	4.45	15	4.47	12
12.ท่านปฏิบัติตามเพื่อเผยแพร่ความ เป็นไทย	4.32	16	4.31	19	4.42	17	4.35	17

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
13.ท่านพูดถึง ยกย่อง ชมเชย บุคคลที่ปฏิบัติงานเพื่อเชิดชูความเป็นไทย	4.30	18	4.49	13	4.49	13	4.43	14
14.ท่านให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตนเพื่อรักษาความเป็นไทย	4.47	12	4.49	14	4.47	14	4.48	11
15.ท่านช่วยเหลือหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อปลูกฝัง รักษาและเผยแพร่วามเป็นไทย	4.39	13	4.42	17	4.44	16	4.42	16
16.ท่านอาสาที่จะเข้าร่วมในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นไทย	4.30	19	4.32	18	4.35	18	4.32	19
17.ท่านชักชวนให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าและปฏิบัติตามความเป็นไทยที่ดีงาม	4.34	15	4.44	16	4.23	19	4.34	18
18.ท่านป้องกันหรือคัดค้านการกระทำที่เป็นการทำลายความเป็นไทย	4.66	6	4.55	10	4.55	8	4.59	9
19.ท่านเห็นคุณค่าของศิลปะไทย เช่น นาฏศิลป์ ดนตรี จิตรกรรม สถาปัตยกรรมของไทย	4.65	7	4.67	8	4.53	9	4.62	7

จากตารางที่ 3 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับจิตสำนึกในความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ภูมิใจในความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป อันดับ 3 ได้แก่ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของความเป็นไทย

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทย

ปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.ท่านตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย	4.09	6	4.24	8	4.13	5	4.15	6
2.ท่านมีเจตคติที่ดีต่อความเป็นไทย	4.22	5	4.31	5	4.20	3	4.24	4
3.ท่านภูมิใจในความเป็นไทย	4.41	2	4.56	2	4.29	1	4.42	1
4.ท่านคิดว่าการรักษา ปลูกฝัง และสืบ ทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคน ไทย	4.25	4	4.38	4	4.09	6	4.24	5
5.ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความ เป็นไทยคงอยู่ต่อไป	4.47	1	4.57	1	4.23	2	4.42	2
6.ท่านเห็นความสำคัญและประโยชน์ ของ ความเป็นไทย	4.35	3	4.49	3	4.18	4	4.34	3
7.ท่านมีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มี การปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทย	3.66	14	4.00	12	3.91	11	3.86	13
8.ท่านคิดว่าคนไทยยังอยากให้นุตร หลานมีจิตสำนึกความเป็นไทย	3.95	7	4.31	6	4.09	7	4.12	7
9.ท่านตั้งใจรับฟังและติดตามเรื่องราว ที่เกี่ยวกับ ความเป็นไทย	3.70	12	4.09	10	3.92	10	3.90	10
10.ท่านสนใจกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง กับการส่งเสริม ความเป็นไทย	3.49	17	3.98	15	3.88	12	3.78	16
11.ท่านปฏิบัติตามวิถีปฏิบัติที่แสดง ถึงการรักษา ความเป็นไทยที่ดำรง	3.79	11	4.00	13	3.81	14	3.87	12
12.ท่านปฏิบัติตามเพื่อเผยแพร่ความ เป็นไทย	3.49	18	3.85	18	3.80	16	3.71	18

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
13.ท่านพูดถึง ยกย่อง ชมเชย บุคคลที่ปฏิบัติงานเพื่อเชิดชูความเป็นไทย	3.63	16	4.04	11	3.77	17	3.81	15
14.ท่านให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตนเพื่อรักษาความเป็นไทย	3.90	10	4.16	9	3.93	9	4.00	9
15.ท่านช่วยเหลือหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อปลูกฝัง รักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมความเป็นไทย	3.68	13	3.99	14	3.81	15	3.83	14
16.ท่านอาสาที่จะเข้าร่วมในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นไทย	3.46	19	3.82	19	3.69	19	3.66	19
17.ท่านชักชวนให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าและปฏิบัติตามความเป็นไทยที่ดีงาม	3.66	15	3.94	16	3.73	18	3.78	17
18.ท่านป้องกันหรือคัดค้านการกระทำที่เป็นการทำลายความเป็นไทย	3.93	8	3.92	17	3.83	13	3.89	11
19.ท่านเห็นคุณค่าของศิลปะไทย เช่น นาฏศิลป์ ดนตรี จิตรกรรม สถาปัตยกรรมของไทย	3.91	9	4.26	7	4.05	8	4.07	8

จากตารางที่ 4 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับจิตสำนึกในความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่านิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ภูมิใจในความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป อันดับ 3 ได้แก่ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของความเป็นไทย

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับการรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์

ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านความสำคัญ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.ทำน้อมตระวังในเรื่องการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง	4.59	3	4.38	10	4.49	2	4.49	4
2.ทำน้อมนิยมพูดภาษาไทยปนอังกฤษ	4.34	8	4.19	13	4.44	8	4.32	11
3.ทำน้อมสนับสนุนการแต่งกายโดยใช้ผ้าไทย มากกว่าของต่างชาติ	3.94	13	4.04	14	4.32	13	4.10	14
4.ทำน้อมแต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่าง ๆ	3.80	15	3.86	15	4.11	15	3.92	15
5.ทำน้อมชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทยมากกว่าของต่างชาติ	3.87	14	4.26	12	4.26	14	4.13	13
6.ทำน้อมไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ตามประเพณี	4.30	9	4.49	5	4.39	10	4.39	7
7.ทำน้อมชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยมากกว่าของต่างชาติ	4.00	12	4.56	3	4.37	12	4.31	12
8.ทำน้อมชอบทำอาหารไทย / เชิญชวนให้คนในครอบครัวรับประทานอาหารไทยมากกว่าของต่างชาติ	4.29	10	4.50	4	4.49	3	4.43	6
9.ทำน้อมสนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย	4.49	5	4.56	2	4.45	5	4.50	3
10.ที่บ้านทำน้อมมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	4.67	1	4.83	1	4.53	1	4.68	1

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
11.ท่านชอบดูรายการโทรทัศน์ที่เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นไทย	4.12	11	4.49	6	4.46	4	4.36	10
12.ท่านปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาภิรมยามารยาทแบบไทย	4.40	6	4.40	9	4.38	11	4.39	8
13.ท่านมีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ	4.66	2	4.48	7	4.45	6	4.53	2
14.ท่านมีส่วนช่วยส่งเสริมความรักสามัคคีในหมู่คณะและคนในชาติ	4.39	7	4.36	11	4.41	9	4.39	9
15.ท่านแสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้คนต่างชาติรับรู้	4.52	4	4.48	4	4.45	7	4.48	5

จากตารางที่ 5 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับการรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ที่บ้านมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันดับ 2 ได้แก่ มีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ อันดับ 3 ได้แก่ สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับการรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์

ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.ทำน้อมตระวังในเรื่องการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง	3.69	7	3.61	13	3.78	7	3.69	10
2.ทำน้อมนิยมพูดภาษาไทยปนอังกฤษ	3.54	11	3.66	12	3.73	11	3.64	11
3.ทำน้อมสนับสนุนการแต่งกายโดยใช้ผ้าไทย มากกว่าของต่างชาติ	2.96	14	3.46	14	3.61	14	3.34	14
4.ทำน้อมแต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่าง ๆ	2.65	15	3.12	15	3.35	15	3.04	15
5.ทำน้อมชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทยมากกว่าของต่างชาติ	3.13	13	3.74	11	3.62	13	3.50	13
6.ทำน้อมไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ตามประเพณี	3.58	10	4.08	4	3.84	5	3.83	6
7.ทำน้อมชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยมากกว่าของต่างชาติ	3.17	12	4.06	6	3.69	12	3.64	12
8.ทำน้อมชอบทำอาหารไทย / เชิญชวนให้คนในครอบครัวรับประทานอาหารไทยมากกว่าของต่างชาติ	3.77	6	4.07	5	3.87	3	3.90	5
9.ทำน้อมสนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย	4.23	2	4.16	2	3.93	2	4.11	2
10.ที่บ้านทำน้อมมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	4.38	1	4.65	1	4.11	1	4.38	1

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
11.ท่านชอบดูรายการโทรทัศน์ที่เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นไทย	3.62	9	3.96	8	3.78	8	3.79	8
12.ท่านปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาภิรียมารยาทแบบไทย	3.65	8	3.85	9	3.74	10	3.75	9
13.ท่านมีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ	4.16	3	4.05	7	3.86	4	4.02	3
14.ท่านมีส่วนช่วยส่งเสริมความรักสามัคคีในหมู่คณะและคนในชาติ	3.84	5	3.85	10	3.79	6	3.83	7
15.ท่านแสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้คนต่างชาติรับรู้	3.98	4	4.16	3	3.76	9	3.97	4

จากตารางที่ 6 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับการรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ที่บ้านมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันดับ 2 ได้แก่ สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย อันดับ 3 ได้แก่ มีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็น

ไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านความสำคัญ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.พ่อแม่ ครอบครัวยุบธรรมสั่งสอน ให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของ ความเป็นไทย	4.61	2	4.61	2	4.57	1	4.60	2
2.ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรม สั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชน ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็น ไทย	4.66	1	4.63	1	4.57	2	4.62	1
3.ความสนใจและตระหนักถึง คุณค่าของความเป็นไทยของตัว เยาวชนเอง	4.50	3	4.52	3	4.52	3	4.51	3
4.สภาพสังคมแวดล้อมที่ไม่รับ อิทธิพลวัฒนธรรมของต่างชาติ มากเกินไป	4.27	6	4.28	5	4.39	5	4.31	6
5.ความรับผิดชอบของสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์วิทยุ โทรทัศน์	4.39	5	4.38	4	4.31	6	4.36	5
6.เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต มีการนำเสนอใน ลักษณะที่ไม่ยั่วยุจนเกินไป	4.50	4	4.13	6	4.47	4	4.37	4

จากตารางที่ 7 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้านความสำคัญพบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัวยุบธรรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเยาวชนเอง

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็น

ไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้ เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็น ไทย	3.96	2	4.17	3	3.87	2	4.00	2
2.ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอน และส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่า ของความเป็นไทย	4.05	1	4.18	2	4.01	1	4.08	1
3.ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของ ความเป็นไทยของตัวเอง	3.85	3	4.08	4	3.85	3	3.93	3
4.สภาพสังคมแวดล้อมที่ไม่รับอิทธิพล วัฒนธรรมของต่างชาติมากเกินไป	3.39	4	3.92	5	3.67	4	3.66	5
5.ความรับผิดชอบของสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์	3.24	6	4.22	1	3.64	5	3.70	4
6.เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต มีการนำเสนอในลักษณะที่ไม่ยั่วยุ จนเกินไป	3.28	5	3.64	6	3.59	6	3.50	6

จากตารางที่ 8 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้านการปฏิบัติ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเอง

ตารางที่ 9 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็น

ไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านความสำคัญ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝัง เรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย	4.59	5	4.65	2	4.66	1	4.63	1
2. สถานศึกษา เป็นแหล่งจัดการศึกษาและ ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย	4.63	1	4.58	9	4.56	3	4.59	4
3.ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญใน การอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่า ความเป็นไทย	4.63	2	4.66	1	4.53	6	4.61	2
4.ครอบครัวและสถานศึกษามีส่วนสำคัญใน การส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ ภาษาไทย มารยาทไทย และวัฒนธรรมไทย	4.62	3	4.60	7	4.56	4	4.59	5
5. เยาวชนส่วนใหญ่เรียนหลักสูตรไทย ดนตรี ไทย และศิลปะไทยต่าง ๆ จากสถานศึกษาและ แหล่งเรียนรู้ภายนอก	4.38	10	4.45	10	4.36	10	4.40	10
6. ครู-อาจารย์ สถานศึกษา เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย ควรมีบทบาทในการส่งเสริมและ ปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชนให้ มากยิ่งขึ้น	4.55	7	4.62	4	4.52	7	4.56	7
7.นิสิตนักศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม ความเป็นไทยที่สถานศึกษาจัดขึ้น	4.50	8	4.59	8	4.51	8	4.53	8
8.นิสิตนักศึกษาควรเข้ามามีบทบาทในการจัด กิจกรรมส่งเสริมความเป็นไทย	4.49	9	4.62	5	4.48	9	4.53	9
9. หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงวัฒนธรรม ควร เข้ามามีส่วน สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝัง จิตสำนึกและสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น	4.61	4	4.61	6	4.56	5	4.59	6

ประเด็น	$\bar{x}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{x}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{x}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{x}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
10.หน่วยงานหรือองค์กรภาคประชาชน ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและเผยแพร่ความเป็นไทยให้มากขึ้น	4.56	6	4.65	3	4.59	2	4.60	3

จากตารางที่ 9 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ หน่วยงานหรือองค์กรภาคประชาชน ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและเผยแพร่ความเป็นไทยให้มากขึ้น

ตารางที่ 10 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็น

ไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝัง เรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย	3.91	4	4.27	1	4.00	1	4.06	2
2. สถานศึกษา เป็นแหล่งจัดการศึกษาและ ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย	3.95	2	4.15	3	3.92	5	4.01	3
3.ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญใน การอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่า ความเป็นไทย	4.08	1	4.21	2	3.98	2	4.09	1
4.ครอบครัวและสถานศึกษามีส่วนสำคัญใน การส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ ภาษาไทย มารยาทไทย และวัฒนธรรมไทย	3.94	3	4.10	4	3.97	3	4.00	4
5. เยาวชนส่วนใหญ่เรียนหลักสูตรไทย ดนตรี ไทย และศิลปะไทยต่าง ๆ จากสถานศึกษาและ แหล่งเรียนรู้ภายนอก	3.67	8	3.93	10	3.70	10	3.77	10
6. ครู-อาจารย์ สถานศึกษา เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย ควรมีบทบาทในการส่งเสริมและ ปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชนให้ มากยิ่งขึ้น	3.83	5	3.99	8	3.86	7	3.89	5
7.นิสิตนักศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม ความเป็นไทยที่สถานศึกษาจัดขึ้น	3.72	6	4.01	6	3.87	6	3.87	7
8.นิสิตนักศึกษาควรเข้ามามีบทบาทในการจัด กิจกรรมส่งเสริมความเป็นไทย	3.71	7	3.97	9	3.94	4	3.87	6
9. หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงวัฒนธรรม ควร เข้ามามีส่วน สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝัง จิตสำนึกและสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น	3.60	10	4.01	7	3.84	8	3.82	9

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 1	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 2	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 3	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
10.หน่วยงานหรือองค์กรภาคประชาชน ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและเผยแพร่ความเป็นไทยให้มากขึ้น	3.62	9	4.07	5	3.83	9	3.84	8

จากตารางที่ 10 ความคิดเห็นของนิสิต 3 สถาบันเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทยอันดับ 3 ได้แก่ สถานศึกษาเป็นแหล่งจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย

**ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับ การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์
แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของอาจารย์ 3 สถาบัน**

ผู้วิจัยใช้แบบประเมินค่ามาตราส่วน (Rating Scale) ดังนี้

5	หมายถึง	มีความสำคัญระดับมากที่สุด / มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความสำคัญระดับมาก / มีการปฏิบัติระดับมาก
3	หมายถึง	มีความสำคัญระดับปานกลาง / มีการปฏิบัติระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความสำคัญระดับน้อย / มีการปฏิบัติระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความสำคัญระดับน้อยที่สุด / มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

กลุ่ม 4 หมายถึง อาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่ม 5 หมายถึง อาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา

กลุ่ม 6 หมายถึง อาจารย์มหาวิทยาลัยนเรศวร

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของอาจารย์ 3 สถาบัน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยนเรศวร) มีดังนี้

ตารางที่ 11 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทย
ปัจจุบัน ด้านความสำคัญ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.ใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติได้ถูกต้อง	4.72	3	4.76	6	4.72	5	4.73	5
2.มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	4.80	1	5.00	1	4.80	1	4.87	1
3.รักษานพธรรมนิยมประเพณี และวัฒนธรรมไทย	4.64	6	4.68	10	4.72	6	4.68	8
4.รักษานพธรรมนิยมประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.48	17	4.24	18	4.64	9	4.45	18
5.ยึดถือมารยาทแบบไทย	4.52	12	4.76	7	4.64	10	4.64	9
6.แต่งกายแบบไทย ใช้ผ้าไทย ไม่ นิยมใช้ของต่างประเทศ	3.96	19	3.80	19	4.36	19	4.04	19
7.มีความสุขภาพอ่อนโยน	4.52	13	4.64	12	4.48	17	4.55	16
8.จิตใจโอบอ้อมอารี มีน้ำใจ	4.48	18	4.76	8	4.64	11	4.63	11
9.ยิ้มแย้มแจ่มใส	4.56	10	4.64	13	4.60	14	4.60	14
10.มีความกตัญญูรู้คุณ	4.72	4	4.84	5	4.76	2	4.77	3
11.มีความเมตตากรุณา	4.52	14	4.64	14	4.68	7	4.61	12
12.รู้จักสามัคคี	4.64	7	4.76	9	4.76	3	4.72	6
13.ซื่อสัตย์สุจริต	4.76	2	4.96	2	4.76	4	4.83	2
14.มีความพอเพียง	4.52	15	4.68	11	4.64	12	4.61	13
15.ประนีประนอม รักสันติ	4.64	8	4.64	15	4.64	13	4.64	10
16.ยอมรับความแตกต่างทาง วัฒนธรรม	4.52	16	4.52	17	4.44	18	4.49	17

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
17.อยู่ร่วมกับคนต่างเชื้อชาติ ศาสนาได้	4.56	11	4.64	16	4.52	16	4.57	15
18.มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา	4.64	9	4.88	3	4.56	15	4.69	7
19.ไม่นิยมความก้าวร้าว รุนแรง	4.68	5	4.88	4	4.68	8	4.75	4

จากตารางที่ 11 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทย
ปัจจุบัน ด้านความสำคัญ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบันให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อ
ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันดับ 2 ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต อันดับ 3 ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ

ตารางที่ 12 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน
ด้านการปฏิบัติ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.ใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติได้ถูกต้อง	4.56	1	4.32	12	4.20	6	4.21	9
2.มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	4.44	8	4.80	2	4.28	1	4.44	1
3.รักษานพธรรมนิยมประเพณี และ วัฒนธรรมไทย	4.48	6	4.24	16	4.24	4	4.12	13
4.รักษานพธรรมนิยมประเพณี และ วัฒนธรรมท้องถิ่น	4.52	3	3.84	18	4.20	7	3.96	18
5.ยึดถือมารยาทแบบไทย	4.52	4	4.32	13	4.24	5	4.13	11
6.แต่งกายแบบไทย ใช้ผ้าไทย ไม่นิยม ใช้ของต่างประเทศ	4.52	5	3.12	19	3.80	19	3.44	19
7.มีความสุขภาพอ่อนโยน	4.36	14	4.40	9	4.08	14	4.13	12
8.จิตใจโอบอ้อมอารี มีน้ำใจ	4.44	9	4.68	4	4.12	11	4.24	6
9.ยิ้มแย้มแจ่มใส	4.36	15	4.40	10	4.12	12	4.23	7
10.มีความกตัญญูรู้คุณ	4.40	10	4.60	5	4.28	2	4.33	3
11.มีความเมตตากรุณา	4.40	11	4.60	6	4.12	13	4.23	8
12.รู้จักสามัคคี	4.32	16	4.32	14	4.20	8	4.09	16
13.ซื่อสัตย์สุจริต	4.32	17	4.92	1	4.28	3	4.37	2
14.มีความพอเพียง	4.40	12	4.24	17	4.04	16	4.01	17
15.ประนีประนอม รักสันติ	4.40	13	4.44	8	4.20	9	4.11	14
16.ยอมรับความแตกต่างทาง วัฒนธรรม	4.28	19	4.40	11	4.00	18	4.15	10

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
17.อยู่ร่วมกับคนต่างเชื้อชาติ ศาสนา ได้	4.32	18	4.28	15	4.04	17	4.11	15
18.มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา	4.48	7	4.72	3	4.08	15	4.32	4
19.ไม่นิยมความก้าวร้าว รุนแรง	4.56	2	4.60	7	4.20	10	4.25	5

จากตารางที่ 12 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทย
ปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบันให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อ
ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันดับ 2 ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต อันดับ 3 ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ

ตารางที่ 13 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบท

สังคมไทยปัจจุบัน ด้านความสำคัญ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.ท่านตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย	4.56	1	4.88	4	4.72	4	4.72	4
2.ท่านมีเจตคติที่ดีต่อความเป็นไทย	4.44	8	4.76	6	4.72	5	4.64	6
3.ท่านภูมิใจในความเป็นไทย	4.48	6	5.00	1	4.76	2	4.75	1
4.ท่านคิดว่าการรักษา ปลูกฝัง และสืบ ทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคน ไทย	4.52	3	4.96	2	4.76	3	4.75	2
5.ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็น ไทยคงอยู่ต่อไป	4.52	4	4.92	3	4.80	1	4.75	3
6.ท่านเห็นความสำคัญและประโยชน์ ของ ความเป็นไทย	4.52	5	4.72	9	4.72	6	4.65	5
7.ท่านมีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มี การปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทย	4.36	14	4.60	12	4.48	10	4.48	13
8.ท่านคิดว่าคนไทยยังอยากให้นุตร หลานมีจิตสำนึกความเป็นไทย	4.44	9	4.80	5	4.44	12	4.56	9
9.ท่านตั้งใจรับฟังและติดตามเรื่องราวที่ เกี่ยวกับ ความเป็นไทย	4.36	15	4.40	18	4.32	15	4.36	17
10.ท่านสนใจกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง กับการส่งเสริม ความเป็นไทย	4.40	10	4.44	16	4.36	14	4.40	15
11.ท่านปฏิบัติตามวิถีปฏิบัติที่แสดง ถึงการรักษา ความเป็นไทยที่ดำรง	4.40	11	4.60	13	4.48	11	4.49	11
12.ท่านปฏิบัติตามเพื่อเผยแพร่ความเป็น ไทย	4.32	16	4.52	15	4.32	16	4.39	16

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
13.ท่านพูดถึง ยกย่อง ชมเชย บุคคลที่ปฏิบัติงานเพื่อเชิดชูความเป็นไทย	4.32	17	4.68	10	4.24	19	4.41	14
14.ท่านให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตนเพื่อรักษาความเป็นไทย	4.40	12	4.68	11	4.52	9	4.53	10
15.ท่านช่วยเหลือหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อปลูกฝัง รักษาและเผยแพร่วามเป็นไทย	4.40	13	4.60	14	4.44	13	4.48	12
16.ท่านอาสาที่จะเข้าร่วมในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นไทย	4.28	19	4.36	19	4.32	17	4.32	19
17.ท่านชักชวนให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าและปฏิบัติตามความเป็นไทยที่ดีงาม	4.32	18	4.44	17	4.32	18	4.36	18
18.ท่านป้องกันหรือคัดค้านการกระทำที่เป็นการทำลายความเป็นไทย	4.48	7	4.76	7	4.64	7	4.63	7
19.ท่านเห็นคุณค่าของศิลปะไทย เช่น นาฏศิลป์ ดนตรี จิตรกรรม สถาปัตยกรรมของไทย	4.56	2	4.76	8	4.56	8	4.63	8

จากตารางที่ 13 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับจิตสำนึกในความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่าอาจารย์ทั้ง 3 สถาบันให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ภูมิใจในความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ คิดว่าการรักษาปลูกฝัง และสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทย อันดับ 3 ได้แก่ เป็นผู้ที่หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป

ตารางที่ 14 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบท

สังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.ท่านตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย	3.92	6	4.24	11	4.48	3	4.21	6
2.ท่านมีเจตคติที่ดีต่อความเป็นไทย	4.04	4	4.32	8	4.44	4	4.27	5
3.ท่านภูมิใจในความเป็นไทย	4.12	3	4.88	1	4.52	2	4.51	1
4.ท่านคิดว่าการรักษา ปลูกฝัง และสืบ ทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคน ไทย	4.04	5	4.52	4	4.44	5	4.33	4
5.ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความ เป็นไทยคงอยู่ต่อไป	4.16	1	4.64	2	4.56	1	4.45	2
6.ท่านเห็นความสำคัญและประโยชน์ ของ ความเป็นไทย	4.16	2	4.56	3	4.44	6	4.39	3
7.ท่านมีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มี การปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทย	3.60	17	4.36	5	4.08	12	4.01	12
8.ท่านคิดว่าคนไทยยังอยากให้นุตร หลานมีจิตสำนึกความเป็นไทย	3.80	10	4.36	6	4.08	13	4.08	11
9.ท่านตั้งใจรับฟังและติดตามเรื่องราว ที่เกี่ยวกับ ความเป็นไทย	3.84	9	4.16	14	4.04	16	4.01	13
10.ท่านสนใจกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง กับการส่งเสริม ความเป็นไทย	3.76	12	3.64	19	4.08	14	3.83	17
11.ท่านปฏิบัติตามวิถีปฏิบัติที่แสดง ถึงการรักษา ความเป็นไทยที่ดำรง	3.80	11	3.76	17	4.16	9	3.91	15
12.ท่านปฏิบัติตามเพื่อเผยแพร่ความ เป็นไทย	3.52	18	3.80	16	4.04	17	3.79	19

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
13.ท่านพูดถึง ยกย่อง ชมเชย บุคคลที่ปฏิบัติงานเพื่อเชิดชูความเป็นไทย	3.72	14	4.24	12	3.92	19	3.96	14
14.ท่านให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตนเพื่อรักษาความเป็นไทย	3.92	7	4.24	13	4.12	10	4.09	8
15.ท่านช่วยเหลือหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อปลูกฝัง รักษาและเผยแพร่ความเป็นไทย	3.76	13	4.28	9	4.24	7	4.09	7
16.ท่านอาสาที่จะเข้าร่วมในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นไทย	3.52	19	3.76	18	4.08	15	3.79	18
17.ท่านชักชวนให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าและปฏิบัติตามความเป็นไทยที่ดีงาม	3.64	16	3.88	15	4.04	18	3.85	16
18.ท่านป้องกันหรือคัดค้านการกระทำที่เป็นการทำลายความเป็นไทย	3.72	15	4.36	7	4.20	8	4.09	9
19.ท่านเห็นคุณค่าของศิลปะไทย เช่น นาฏศิลป์ ดนตรี จิตรกรรม สถาปัตยกรรมของไทย	3.88	8	4.28	10	4.12	11	4.09	10

จากตารางที่ 14 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับจิตสำนึกในความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบันให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ภูมิใจในความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป อันดับ 3 ได้แก่ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของความเป็นไทย

ตารางที่ 15 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับการรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึง

ประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านความสำคัญ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.ทำนุระมัดระวังในเรื่องการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง	4.52	3	4.60	7	4.44	1	4.52	3
2.ทำนุไม่นิยมพูดภาษาไทยปนอังกฤษ	4.40	7	4.44	9	4.40	2	4.41	7
3.ทำนุสนับสนุนการแต่งกายโดยใช้ผ้าไทย มากกว่าของต่างชาติ	3.96	15	3.92	13	4.16	9	4.01	13
4.ทำนุแต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่าง ๆ	4.00	14	3.76	14	4.16	10	3.97	14
5.ทำนุชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทยมากกว่าของต่างชาติ	4.04	13	3.68	15	4.12	12	3.95	15
6.ทำนุไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ตามประเพณี	4.40	8	4.20	11	4.12	13	4.24	11
7.ทำนุชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยมากกว่าของต่างชาติ	4.12	12	4.16	12	4.16	11	4.15	12
8.ทำนุชอบทำอาหารไทย / เชิญชวนให้คนในครอบครัวรับประทานอาหารไทยมากกว่าของต่างชาติ	4.20	11	4.68	2	4.12	14	4.33	9
9.ทำนุสนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย	4.60	1	4.64	3	4.36	3	4.53	1
10.ที่บ้านทำนุมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	4.56	2	4.64	4	4.32	4	4.51	4

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
11.ท่านชอบดูรายการโทรทัศน์ที่เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นไทย	4.36	9	4.44	10	4.08	15	4.29	10
12.ท่านปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาภิรียมารยาทแบบไทย	4.36	10	4.56	8	4.24	7	4.39	8
13.ท่านมีนิสัยโอปอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ	4.52	4	4.80	1	4.28	5	4.53	2
14.ท่านมีส่วนช่วยส่งเสริมความรักสามัคคีในหมู่คณะและคนในชาติ	4.52	5	4.64	5	4.24	8	4.47	5
15.ท่านแสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้คนต่างชาติรับรู้	4.48	6	4.64	6	4.28	6	4.47	6

จากตารางที่ 15 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับการรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยด้านความสำคัญ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบันให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย อันดับ 2 ได้แก่ มีนิสัยโอปอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ อันดับ 3 ได้แก่ ระมัดระวังในเรื่องการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

ตารางที่ 16 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับการรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึง

ประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.ทำน้อมตระวังในเรื่องการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง	3.96	4	4.08	8	3.96	4	4.00	5
2.ทำน้อมนิยมพูดภาษาไทยปนอังกฤษ	3.80	7	3.96	9	3.96	5	3.91	8
3.ทำน้อมสนับสนุนการแต่งกายโดยใช้ผ้าไทย มากกว่าของต่างชาติ	3.20	13	3.12	14	3.84	9	3.39	14
4.ทำน้อมแต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่าง ๆ	3.04	15	3.04	15	3.52	15	3.20	15
5.ทำน้อมชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทยมากกว่าของต่างชาติ	3.44	12	3.16	13	3.68	13	3.43	13
6.ทำน้อมไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ตามประเพณี	3.64	11	3.80	11	3.72	12	3.72	11
7.ทำน้อมชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยมากกว่าของต่างชาติ	3.32	13	3.64	12	3.60	14	3.52	12
8.ทำน้อมชอบทำอาหารไทย / เชิญชวนให้คนในครอบครัวรับประทานอาหารไทยมากกว่าของต่างชาติ	3.76	8	4.24	6	3.72	11	3.91	9
9.ทำน้อมสนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย	4.12	1	4.40	3	4.04	1	4.19	1
10.ที่บ้านทำน้อมมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	4.08	2	4.36	4	4.00	3	4.15	4

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
11.ท่านชอบดูรายการโทรทัศน์ที่เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นไทย	3.76	11	3.96	10	3.76	10	3.83	10
12.ท่านปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาภิรียมารยาทแบบไทย	3.84	6	4.16	7	3.92	7	3.97	6
13.ท่านมีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ	3.92	5	4.64	1	3.92	6	4.16	3
14.ท่านมีส่วนช่วยส่งเสริมความรักสามัคคีในหมู่คณะและคนในชาติ	3.68	10	4.28	5	3.88	8	3.95	7
15.ท่านแสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้คนต่างชาติรับรู้	4.00	3	4.52	2	4.00	2	4.17	2

จากตารางที่ 16 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับการรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยด้านการปฏิบัติ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบันให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย อันดับ 2 ได้แก่ แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้คนต่างชาติรับรู้ อันดับ 3 ได้แก่ มีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ

ตารางที่ 17 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความ

เป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านความสำคัญ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย	4.64	1	4.88	1	4.72	1	4.75	1
2.ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย	4.64	2	4.76	2	4.72	2	4.71	2
3.ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเยาวชนเอง	4.64	3	4.56	3	4.64	4	4.61	3
4.สภาพสังคมแวดล้อมที่ไม่รับอิทธิพลวัฒนธรรมของต่างชาติมากเกินไป	4.40	6	4.00	6	4.64	5	4.35	6
5.ความรับผิดชอบของสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์	4.44	5	4.40	4	4.72	3	4.52	4
6.เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต มีการนำเสนอในลักษณะที่ไม่ยั่วยุจนเกินไป	4.56	4	4.32	5	4.64	6	4.51	5

จากตารางที่ 17 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้านความสำคัญ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบันให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเยาวชนเอง

ตารางที่ 18 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความ

เป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.พ่อแม่ ครอบครัวยุบธรรมสั่งสอนให้ เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย	3.88	2	4.24	2	4.32	1	4.15	2
2.ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่ง สอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนัก ถึงคุณค่าของความเป็นไทย	3.92	1	4.36	1	4.28	2	4.19	1
3.ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่า ของความเป็นไทยของตัวเยาวชนเอง	3.64	3	3.88	3	4.20	3	3.91	3
4.สภาพสังคมแวดล้อมที่ไม่รับอิทธิพล วัฒนธรรมของต่างชาติมากเกินไป	3.32	4	3.20	5	4.12	4	3.55	4
5.ความรับผิดชอบของสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์	3.08	6	3.16	6	3.96	5	3.40	6
6.เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต มีการนำเสนอในลักษณะ ที่ไม่ยั่วยุจนเกินไป	3.16	5	3.32	4	3.96	6	3.48	5

จากตารางที่ 18 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึก
ความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้านการปฏิบัติ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบันให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครู-
อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 2
ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัวยุบธรรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ความ
สนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเยาวชนเอง

ตารางที่ 19 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความ

เป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านความสำคัญ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย	4.64	4	4.92	3	4.88	2	4.81	3
2. สถานศึกษา เป็นแหล่งจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย	4.68	2	4.76	7	4.76	7	4.73	7
3.ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย	4.68	3	4.96	2	4.88	1	4.84	2
4.ครอบครัวและสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย มารยาทไทย และวัฒนธรรมไทย	4.72	1	5.00	1	4.84	3	4.85	1
5. เยาวชนส่วนใหญ่เรียนนาฏศิลป์ไทยดนตรีไทย และศิลปะไทยต่าง ๆ จากสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ภายนอก	4.36	10	4.56	10	4.60	10	4.51	10
6. ครู-อาจารย์ สถานศึกษา เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย ควรมีบทบาทในการส่งเสริมและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชนให้มากยิ่งขึ้น	4.64	5	4.92	4	4.76	6	4.77	5
7.นิสิตนักศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นไทยที่สถานศึกษาจัดขึ้น	4.52	9	4.76	8	4.72	8	4.67	9
8.นิสิตนักศึกษาควรเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นไทย	4.60	6	4.68	9	4.72	9	4.67	8

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
9. หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวง วัฒนธรรม ควร เข้ามามีส่วนสนับสนุน การจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึก และสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น	4.60	7	4.92	5	4.80	4	4.77	4
10. หน่วยงานหรือองค์กรภาค ประชาชน ควรให้การสนับสนุนและ ส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้เพื่อปลูกฝัง จิตสำนึกและเผยแพร่ความเป็นไทยให้ มากขึ้น	4.60	8	4.80	6	4.80	5	4.73	6

จากตารางที่ 19 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึก
ความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบันให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครอบครัว
และสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย มารยาทไทย และวัฒนธรรม
ไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึง
คุณค่าความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย

ตารางที่ 20 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความ

เป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
1.ครอบครัวยเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย	3.84	1	4.04	5	4.16	2	4.01	3
2. สถานศึกษา เป็นแหล่งจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย	3.80	2	4.12	3	4.12	4	4.01	4
3.ครอบครัวยและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย	3.80	3	4.28	1	4.16	3	4.08	1
4.ครอบครัวยและสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย มารยาทไทย และวัฒนธรรมไทย	3.80	4	4.28	2	4.08	6	4.05	2
5. เยาวชนส่วนใหญ่เรียนนาฏศิลป์ไทย ดนตรีไทย และศิลปะไทยต่าง ๆ จากสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ภายนอก	3.60	5	3.64	10	4.08	7	3.77	7
6. ครู-อาจารย์ สถานศึกษา เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย ควรมีบทบาทในการส่งเสริมและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชนให้มากยิ่งขึ้น	3.52	6	4.08	4	4.08	8	3.89	5
7.นิสิตนักศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นไทยที่สถานศึกษาจัดขึ้น	3.36	10	3.80	6	4.20	1	3.79	6
8.นิสิตนักศึกษาควรเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นไทย	3.40	9	3.76	8	4.12	5	3.76	9

ประเด็น	$\bar{X}$ กลุ่ม 4	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 5	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ กลุ่ม 6	อันดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ ภาพรวม	อันดับ ความ สำคัญ
9. หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวง วัฒนธรรม ควร เข้ามามีส่วน สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อ ปลูกฝังจิตสำนึกและสืบทอดความ เป็นไทยให้มากขึ้น	3.44	7	3.80	7	4.08	9	3.77	8
10. หน่วยงานหรือองค์กรภาค ประชาชน ควรให้การสนับสนุนและ ส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้เพื่อ ปลูกฝังจิตสำนึกและเผยแพร่ความ เป็นไทยให้มากขึ้น	3.44	8	3.72	9	4.04	10	3.73	10

จากตารางที่ 20 ความคิดเห็นของอาจารย์ 3 สถาบันเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึก
ความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบันให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครอบครัวและ
สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่
ครอบครัวและสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย มารยาทไทย และ
วัฒนธรรมไทย อันดับ 3 ได้แก่ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย

ตอนที่ 3 สรุปข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยนเรศวร) ดังนี้

ตารางที่ 21 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการช่วยปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่

เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิต 3 สถาบัน

ข้อเสนอแนะ	จำนวน* (n=171)	ร้อยละ**
- ผู้ใหญ่เป็นตัวอย่าง และแสดงให้เห็นความเป็นไทย	103	60
- ปลูกฝังความเป็นครูที่ดี	32	18.7
- เข้าร่วมกิจกรรม วัฒนธรรม ต่างๆ	20	11.7
- ชักชวนเพื่อน ครอบครัว และผู้อื่น รวมถึงสนับสนุนกิจกรรมให้เยาวชนและครอบครัว ในการเผยแพร่ความเป็นไทย	16	9.4
- สืบสานการใช้ภาษาไทย รวมถึงศิลปวัฒนธรรม และดนตรีไทย	34	19.9

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

** ฐานร้อยละจาก 171

จากตารางที่ 21 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการช่วยปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิต 3 สถาบัน พบว่า นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุด คือ ผู้ใหญ่เป็นตัวอย่าง และแสดงให้เห็นความเป็นไทย

ตารางที่ 22 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึง

ประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิต 3 สถาบัน

ข้อเสนอแนะ	จำนวน* (n=160)	ร้อยละ**
- กำหนดไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน	50	31.2
- ปลูกฝังจัดกิจกรรมตั้งแต่ระดับอนุบาล	21	13.1
- สนับสนุนกิจกรรมต่างๆที่ส่งเสริมความเป็นไทย มีการดำเนินการและมาตรการสนับสนุนที่ชัดเจนและจริงจังอย่างต่อเนื่อง	63	39.4
- ปลูกฝังผ่านผู้ปกครองและครอบครัว	23	15.6
- ดำเนินการผ่านสื่อทุกช่องทางในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย	14	8.7

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

** ฐานร้อยละจาก 160

จากตารางที่ 22 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการศึกษาปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิต 3 สถาบัน พบว่า นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุด คือ สนับสนุนกิจกรรมต่างๆที่ส่งเสริมความเป็นไทย มีการดำเนินการและมาตรการสนับสนุนที่ชัดเจนและจริงจังอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 23 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการช่วยปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่

เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของอาจารย์ 3 สถาบัน

ข้อเสนอแนะ	จำนวน* (n=40)	ร้อยละ**
- เป็นแบบอย่างที่ดีและชี้แนะ อบรมสั่งสอนในสิ่งที่ถูกต้องทั้งความคิดและการปฏิบัติ	18	45.0
- สอดแทรกในเนื้อหาการเรียนการสอนและให้นิสิตนักศึกษาสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างบูรณาการ	19	52.5
- พูดและสอนและเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการใช้ภาษาไทยที่ชัดเจน	4	10
- รมรงค์ ชักชวนให้ ลูกหลาน เยาวชน และปลูกฝังความเป็นไทยให้มีจิตสำนึกความเป็นไทย	13	32.5

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

** ฐานร้อยละจาก 40

จากตารางที่ 23 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการช่วยปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของอาจารย์ 3 สถาบัน พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุด คือ สอดแทรกในเนื้อหาการเรียนการสอนและให้นิสิตนักศึกษาสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างบูรณาการ

ตารางที่ 24 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึง

ประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของอาจารย์ 3 สถาบัน

ข้อเสนอแนะ	จำนวน* (n= 39)	ร้อยละ**
- กระตุ้นให้เยาวชนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเพื่อให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นไทยผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ	14	35.9
- จัดคอร์สอบรมทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยให้แก่เยาวชน	2	5.1
- ดำเนินการให้สื่อทุกประเภทเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรายการที่เป็นประโยชน์และเพิ่มความถี่ให้การถ่ายทอดความเป็นไทยให้แก่คนในสังคม	6	15.4
- ผลิตสื่ออย่างเร่งด่วนทุกหน่วยงานทุกภาคส่วนเพื่อให้เห็นแบบอย่างอย่างต่อเนื่อง	6	15.4
- จัดให้มีการเรียนการสอนในเรื่องการจิตสำนึกความเป็นไทยทุกระดับ	11	28.2
- ออกเป็นนโยบาย ยุทธศาสตร์และมาตรการให้ชัดเจนและเกิดผล	4	10.2
- ส่งเสริมครอบครัวให้เป็นสถาบันเริ่มต้นในการขับเคลื่อนการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยให้แก่เด็กและเยาวชน	2	5.1

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

** ฐานร้อยละจาก 39

จากตารางที่ 24 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของอาจารย์ 3 สถาบัน พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุด คือกระตุ้นให้เยาวชนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเพื่อให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นไทยผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ดังนี้

1.ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ด้านความสำคัญ

ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านความสำคัญ พบว่า นิสิตทั้ง 3

สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันดับ 2 ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ และอันดับ 3 ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต

ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านความสำคัญ พบว่า คณาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันดับ 2 ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต และอันดับ 3 ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ

ด้านการปฏิบัติ

ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันดับ 2 ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ และอันดับ 3 ได้แก่ มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา

ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ พบว่า คณาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันดับ 2 ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต และอันดับ 3 ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ

2.จิตสำนึกในความเป็นไทย

ด้านความสำคัญ

จิตสำนึกในความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ภูมิใจในความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป อันดับ 3 ได้แก่ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของความเป็นไทย

จิตสำนึกในความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า คณาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ภูมิใจในความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ คิดว่าการรักษา ปลูกฝัง และสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทย อันดับ 3 ได้แก่ เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป

ด้านการปฏิบัติ

จิตสำนึกในความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ภูมิใจในความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป อันดับ 3 ได้แก่ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของความเป็นไทย

จิตสำนึกในความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ภูมิใจในความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป อันดับ 3 ได้แก่ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของความเป็นไทย

3.การรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย

ด้านความสำคัญ

การรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ที่บ้านมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันดับ 2 ได้แก่ มีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ อันดับ 3 ได้แก่ สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย

การรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย อันดับ 2 ได้แก่ มีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ อันดับ 3 ได้แก่ ระมัดระวังในเรื่องการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

ด้านการปฏิบัติ

การรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ที่บ้านมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันดับ 2 ได้แก่ สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย อันดับ 3 ได้แก่ มีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ

การรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย อันดับ 2 ได้แก่ แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้คนต่างชาติรับรู้ อันดับ 3 ได้แก่ มีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ

4.ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ด้านความสำคัญ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้านความสำคัญ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเอง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้านความสำคัญ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเอง

ด้านการปฏิบัติ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้านการปฏิบัติพบว่า นิติทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเยาวชนเอง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้านการปฏิบัติพบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเยาวชนเอง

5.บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ด้านความสำคัญ

บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า นิติทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ หน่วยงานหรือองค์กรภาคประชาชน ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและเผยแพร่ความเป็นไทยให้มากขึ้น

บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย มารยาทไทย และวัฒนธรรมไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย

ด้านการปฏิบัติ

บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทยอันดับ 3 ได้แก่ สถานศึกษาเป็นแหล่งจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย

บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย มารยาทไทย และวัฒนธรรมไทย อันดับ 3 ได้แก่ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย

6.ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการช่วยปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน พบว่า นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุด คือ ผู้ใหญ่เป็นตัวอย่าง และแสดงให้เห็นความเป็นไทย ส่วนอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุด คือ สอดแทรกในเนื้อหาการเรียนการสอนและให้นิสิตนักศึกษาสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างบูรณาการ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการศึกษาปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน พบว่า นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุด คือ สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมความเป็นไทย มีการดำเนินการและมาตรการสนับสนุนที่ชัดเจนและจริงจังอย่างต่อเนื่อง ส่วนอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุด คือ กระตุ้นให้เยาวชนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเพื่อให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นไทยผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ

ตอนที่ 4 การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

จากการศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มนิสิตและคณาจารย์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร มีข้อมูลที่น่าสนใจจำแนกได้ ดังนี้

4.1 ลักษณะและคุณค่าของความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

จากการศึกษาวิจัยพบว่านิสิตและคณาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร ได้กล่าวถึงลักษณะของความเป็นไทยที่ควรรักษาไว้ ดังนี้

ลักษณะของความเป็นไทย

1) กิริยามารยาทไทย

มารยาทไทย หมายถึง กิริยา วาจาที่สุภาพเรียบร้อย ที่บุคคลพึงปฏิบัติในสังคมโดยมีระเบียบแบบแผน อันเหมาะสมตามกาลเทศะ ครอบคลุมถึงกิริยา วาจาต่าง ๆ เช่น การยืน การเดิน การนั่ง การนอน การรับของส่งของ การทำความเคารพ การกราบ การไหว้ การแสดงกิริยาอาการ การรับประทานอาหาร การให้และรับบริการ การทักทาย การสนทนา รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติในพิธีการต่าง ๆ มารยาทไทยเป็นสิ่งที่คณาจารย์และนิสิตส่วนใหญ่มุ่งหวังให้ปลูกฝังแก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทย ดังนี้

“...การไหว้เป็นเอกลักษณ์ของคนไทย คนไทยไปไหนมาไหนก็ไหว้กัน...”

(สัมภาษณ์, จิรัชย์ เปียศิริ, 20 กรกฎาคม 2552)

“...ความเป็นไทยจริงๆคือ การไหว้ ...”

(สัมภาษณ์, วทัญญู เหล่าทอง, 9 มิถุนายน 2552)

“...ความเป็นไทยเรื่องการไหว้...”

(สัมภาษณ์, ญาดาวดี อ่วมบุญ, 9 มิถุนายน 2552)

“...ความเป็นไทยเกี่ยวกับการแสดงออก กิริยามารยาท...”

(สัมภาษณ์,วารสาร นิสัยพันธุ์,5 เมษายน 2552

“...ความเป็นไทยคือ เรื่องของมารยาทไทย การไหว้...”

(สัมภาษณ์,ฉลอง ชาตธวัช,8 มิถุนายน 2552)

“...ความเป็นไทยก็คือ การไหว้...”

(สัมภาษณ์,ศิริก สุนทร,9 มิถุนายน 2552)

“...ความเป็นไทยเป็นเรื่องของการไหว้ การเคารพ...”

(สัมภาษณ์,พงษ์ศักดิ์ วิมุติ,9 มิถุนายน 2552)

“...ความเป็นไทย เช่น คำพูดกิริยา มารยาทที่เรียบร้อยเป็นแบบไทย...”

(สัมภาษณ์,ใจศิริ ปราโมช ณ อยุธยา,22 กรกฎาคม 2552)

“...ความเป็นไทยที่สำคัญ คือ มารยาทไทย ...”

(สนทนากลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร,24 พฤศจิกายน 2551)

“...มารยาท พฤติกรรมคนไทยมีความละเอียดอ่อนต่างจากคนต่างชาติ มีการไหว้ที่สวยงาม...”

(สนทนากลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา,28 พฤศจิกายน 2552)

อาจกล่าวได้ว่าลักษณะความเป็นไทยที่เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของคนไทยที่มองเห็นได้อย่างชัดเจนก็คือมารยาทไทยในเรื่องของการไหว้ รวมทั้งการแสดงออกทางกิริยามารยาทที่สุภาพเรียบร้อยแบบไทย

2) จิตใจ และลักษณะนิสัยแบบไทย

ลักษณะนิสัยของคนไทยส่วนใหญ่จะเป็นคนที่กตัญญูรู้คุณ มีสัมมาคาราวะ จิตใจอ่อนโยน เคารพต่อผู้มีพระคุณ ผู้อาวุโส ยิ้มแย้มแจ่มใส สามารถเข้ากับบุคคลอื่นๆ และเข้าสังคมได้ดี เพราะเป็นคนอ่อนน้อม พุฒจาไฟเราะ โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งคณาจารย์และนิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นความเป็นไทยที่ควรรักษาให้คงอยู่ ดังนี้

“...ความเป็นไทยก็คือ การเคารพผู้สูงวัย ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความกตัญญู รู้คุณ วัฒนธรรมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่...”

(สัมภาษณ์, สุเมธ งามกนก, 4 เมษายน 2552)

“...การเคารพผู้ที่สูงวัยกว่า หรือเคารพซึ่งกันและกัน เป็นการอ่อนน้อม ถ่อมตน...”

(สัมภาษณ์, ดิเรก สุขมงคล, 9 มิถุนายน 2552)

“...ถ้าพูดถึงความเป็นไทย สิ่งแรกจะดูลักษณะของคนไทย ก็คือ ความเคารพ ต่อผู้ใหญ่ อ่อนน้อมถ่อมตน มีมารยาท...”

(สัมภาษณ์, นุชนารถ ศิเจริญ, 8 มิถุนายน 2552)

“...ลักษณะนิสัยของคนไทย นอบน้อม เป็นมิตร มีรอยยิ้ม เอื้อเฟื้อ...”

(สนทนากลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา, 28 พฤศจิกายน 2552)

“...บุคลิกภาพ มารยาทที่เป็นลักษณะของคนไทย ความเกรงอกเกรงใจ ยิ้มแย้มทักทาย แล้วก็ให้ความเคารพผู้ใหญ่ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 22 ก.ค. 2552)

จากข้อมูลข้างต้นพบว่าลักษณะของความเป็นไทยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ลักษณะนิสัยแบบไทยที่มีความเคารพนบนอบผู้อาวุโส รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน เกรงอกเกรงใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

3) ภาษาไทย

ภาษานอกจากจะเป็นเครื่องมือสื่อสารแสดงความรู้สึกนึกคิดของคนทั่วโลกแล้ว ยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นวัฒนธรรม อารยธรรม และเอกลักษณ์ ประจำชาติอีกด้วย ไทยเป็นประเทศซึ่งมีชนบประเพณี ศิลปกรรมและภาษา ซึ่งเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีตกาล คณาจารย์และนิสิตส่วนใหญ่จึงเห็นว่าคนไทยควรภาคภูมิใจ และควรช่วยกันรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษไทยได้ สรรสร้างไว้แก่เยาวชนในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ดังนี้

“...ความเป็นไทย คือภาษาที่ใช้ เป็นเอกลักษณ์ของชาติ...”

(สัมภาษณ์, จิรภา ศรีศรี, 5 เมษายน 2552)

“...ความเป็นไทยได้แก่ ภาษาไทยที่แตกต่างจากชาติอื่น ...”

(สัมภาษณ์, พลตรี สุวรรณโพธิ์, 4 เมษายน 2552)

“...ความเป็นไทยคือ การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง...”

(สัมภาษณ์, วาญญู เหล่าทอง, 9 มิถุนายน 2552)

“...ความเป็นไทยก็คือภาษา ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของไทย...”

(สัมภาษณ์, ดิเรก สุขมงคล, 9 มิถุนายน 2552)

“...ความเป็นไทยที่เป็นเอกลักษณ์ในเรื่องภาษาไทยของเราเองที่เป็นภาษาของตัวเอง...”

(สัมภาษณ์, โทณจนาท คุณพูล, 20 กรกฎาคม 2552)

“...ความเป็นไทยที่เด่นชัด คือ ภาษาไทย...”

(สัมภาษณ์, ไขศิริ ปราโมช ณ อยุธยา, 22 กรกฎาคม 2552)

“...อัตลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นไทยก็คือ ภาษาไทย...”

(สัมภาษณ์, สุเมธ งามกนก, 4 เมษายน 2552)

“...ความเป็นไทยหมายถึง ภาษา ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของไทย ...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 22 กรกฎาคม 2552)

“...ความเป็นไทยก็คือภาษา ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของไทย ที่ทำให้คนไทยต่างจากคนอื่น...”

(สนทนากลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร, 24 พฤศจิกายน 2551)

อาจกล่าวได้ว่า ภาษาไทย เป็นบ่งบอกถึงความเป็นไทยที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญที่แสดงให้เห็น

เห็นว่าคนไทยแตกต่างจากชนชาติอื่นดังที่มีคำกล่าวว่า “สำเนียงบอกภาษา...” เนื่องจากคนเอเชียมีรูปร่างหน้าตาคล้ายคลึงกัน จะแยกแยะได้ว่าใครคือคนไทยได้ดีที่สุดจากสำเนียงภาษาที่พูดออกมา แม้คนต่างชาติที่พยายามพูดภาษาไทยจะพูดได้แต่ก็ไม่เหมือน

4) ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีไทย

ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทย เป็นแบบแผนการประพฤติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่คนในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกันยอมรับและใช้ปฏิบัติร่วมกันได้ คณาจารย์และนิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าความเป็นไทยมีความหมายรวมถึง ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย ดังนี้

“...ความเป็นไทยได้แก่ วัฒนธรรม การแต่งกาย คุณธรรม จริยธรรม...”

(สัมภาษณ์, ผลาคร สุวรรณโพธิ์, 4 เมษายน 2552)

“...ความเป็นไทยคือ เรื่องของศิลปวัฒนธรรม...”

(สัมภาษณ์, ฉลอง ชาติรูปประวีณ, 8 มิถุนายน 2552)

“...ความเป็นไทยเป็นเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียม...”

(สัมภาษณ์, พงษ์ศักดิ์ วิมุติ, 9 มิถุนายน 2552)

“...ความเป็นไทย คือ วัฒนธรรม ประเพณี...”

(สัมภาษณ์, จามจุรี คงโต, 9 มิถุนายน 2552)

“...ความเป็นไทยที่สำคัญ คือ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีปฏิบัติ...”

(สนทนากลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร, 24 พฤศจิกายน 2551)

“...ความเป็นไทยที่มองเห็นเป็นรูปธรรมอย่างเช่น การแต่งกาย ขนบไทย อาหาร การกิน...”

(สัมภาษณ์, ใจศิริ ปราโมช ณ อยุธยา, 22 กรกฎาคม 2552)

“...อัตลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นไทยก็คือ วิถีชีวิตไทยที่เกี่ยวข้องในเรื่องการบริโภคอาหารไทยในทุกภาค ทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคอีสาน รวมทั้งการแต่งกายใส่ผ้าไทย...”

(สัมภาษณ์, สุเมธ งามกนก, 4 เมษายน 2552)

“...ความเป็นไทยที่เป็นเอกลักษณ์ในเรื่องแรกก็คือเรื่องของศิลปะที่โดดเด่น ไม่ว่าจะเป็นนาฏศิลป์ ศิลปกรรม หรือแม้แต่สถาปัตยกรรม...”

(สัมภาษณ์, โกญจนาท ภูณพูล, 20 กรกฎาคม 2552)

“...ความเป็นไทยน่าจะหมายถึงศิลปวัฒนธรรม เรื่องของการแสดงทั้งสี่ภาค ทั้งภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคอีสาน ภาคกลาง...”

(สัมภาษณ์, จุฑาทิพย์ จิตวิสัย, 22 กรกฎาคม 2552)

“...ความเป็นไทยที่สำคัญโดยเฉพาะเรื่องศาสนา วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย...”

(สัมภาษณ์, สุเมธ งามกนก, 4 เมษายน 2552)

“...ถ้าพูดถึงความเป็นไทย สิ่งแรกจะดูลักษณะของคนไทย ก็คือ ศิลปะ นาฏศิลป์ ดนตรี การแต่งกายแบบไทย...”

(สัมภาษณ์, นุชนารถ ดีเจริญ, 8 มิถุนายน 2552)

“...ความเป็นไทยก็คงเป็นในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมที่มีความวิจิตรบรรจง ความอ่อนช้อยสวยงาม รวมทั้งอาหารไทย...”

(สัมภาษณ์, รุจโรจน์ แก้วอุไร, 8 มิถุนายน 2552)

“...ความเป็นไทยหมายถึง ศิลปวัฒนธรรมไทย การทำบุญตักบาตร ประเพณีไทย ดนตรี นาฏศิลป์ไทย ผ้าไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีไทย...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 22 กรกฎาคม 2552)

“...ความเป็นไทยจะนึกถึงวัฒนธรรมอันดีงาม แบบแผนที่ยึดถือสืบทอดกันมาแต่อดีต...”

(สัมภาษณ์, อรรถวิชัย คล้าคง, 9 มิถุนายน 2552)

“...ความเป็นไทยก็คือ ประเพณี วัฒนธรรมที่มีอยู่...”

(สนทนากลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร, 24 พฤศจิกายน 2551)

“...ความเป็นไทย เช่น ประเพณี วัฒนธรรม...”

(สนทนากลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา, 28 พฤศจิกายน 2551)

“...ความเป็นไทยรวมไปถึงภูมิปัญญาไทย ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือ
ภูมิปัญญาระดับชาติก็ตาม...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 22 กรกฎาคม 2552)

อาจกล่าวได้ว่า ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทย วิธีชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้ง
อาหารการกินแบบไทยเป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นไทยที่ชัดเจนและเป็นที่ยึดถือของบุคคลทั่วไปและ
นานาชาติ

จากข้อมูลข้างต้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่านิสิตและคณาจารย์ส่วนใหญ่จะให้ความหมายของ
ลักษณะความเป็นไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันไปในเรื่องของภาษา กิริยามารยาท ศิลปวัฒนธรรม
ประเพณี ภูมิปัญญาระดับท้องถิ่น ภูมิปัญญาระดับชาติ นิสัยใจคอของคนไทยที่ยึดมั่นเข้มแข็งใส โอบ
อ้อมอารี รวมทั้งความกตัญญูต่เวที การเคารพผู้อาวุโส

ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

จากการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัย มีข้อสังเกตที่น่าสนใจจากการสัมภาษณ์ และ
การสนทนากลุ่มนิสิตและอาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัย
นเรศวร พบว่าความเป็นไทยที่ควรปลูกฝังจิตสำนึกแก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันมาก
ที่สุด มีดังนี้

1) ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

จากการข้อมูลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มพบว่า นิสิตและอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าใน

สถานการณ์ปัจจุบันที่มีความขัดแย้งของคนในสังคมที่จะเชื่อมโยงคนไทยให้กลับมาสมัครสมานสามัคคีกันและสร้างความมั่นคงเป็นปึกแผ่นคือ ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งนับเป็นความเป็นไทยที่พึงประสงค์ที่ควรปลูกฝังแก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ดังนี้

“...ความเป็นไทยที่ขณะนี้น่าจะรักษาให้คงอยู่ คือ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นเรื่องของความเป็นไทยที่สำคัญมาก ...”

(สัมภาษณ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 22 กรกฎาคม 2552)

“...สถาบันหลัก ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คือความเป็นไทยที่ต้องรักษาไว้ให้คงอยู่ เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชาติ...”

(สัมภาษณ์, ประชา อินัง, 24 พฤษภาคม 2552)

“...ความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นสิ่งสำคัญ...”

(สัมภาษณ์, ดวงใจ ไทยอนุญ, 22 กรกฎาคม 2552)

“...ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นสิ่งแสดงถึงความเป็นไทย...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา, 28 พฤศจิกายน 2551)

“...สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นเอกลักษณ์บ่งบอกความเป็นไทย ที่ต่างจากชาติอื่น...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 24 พฤศจิกายน 2551)

“...ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นความเป็นไทยที่ต้องรักษาไว้คู่แผ่นดิน...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 22 กรกฎาคม 2552)

“...ความเป็นไทย สิ่งที่เห็นแตกต่างก็คือความนับถือในพระมหากษัตริย์ที่ประเทศอื่นเขาไม่มีกัน เวลาเห็นแข่งกีฬาโอลิมปิกหรืออะไร เวลาถือถ้วยชนะเลิศนักกีฬาไทยก็มักจะถือคู่กับรูปพระบรมฉายาลักษณ์ของในหลวง ก็เลยรู้สึกว่าไม่มีประเทศไหนที่จะยกย่องนับถือพระมหากษัตริย์จากใจจริงอย่างนี้ เราน่าจะรักษาไว้...”

(สนทนากลุ่มนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1 กรกฎาคม 2552)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ นับเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความเป็นไทยที่ผู้คนส่วนใหญ่เห็นว่าควรที่จะปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องนี้ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน เพราะจะทำให้คนไทยมีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่จะผูกโยงให้กลับมาสมัครสมานสามัคคีกันดังเดิม

นอกจากนี้ในส่วนของความเป็นไทยที่พึงประสงค์อื่นๆที่นิสิตและคณาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร มีความคิดเห็นว่ามีคามจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังแก่เยาวชนให้คงอยู่ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน มีดังนี้

2) ความอ่อนน้อม ความกตัญญู

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มพบว่า นิสิตและอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่า ความอ่อนน้อม ถ่อมตน และความกตัญญูต่อบุคคล เป็นสิ่งที่เริ่มขาดหายไปจากสังคมไทย จึงนับเป็นความเป็นไทยที่ควรปลูกฝังแก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ดังนี้

“...ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ที่ควรปลูกฝังแก่เยาวชนมีเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ความอ่อนน้อมถ่อมตน สิ่งนี้สำคัญมาก ไปมาลาไหว้ การไหว้เป็นเสน่ห์ เป็นการทักทายแบบไทยๆไม่มีชาติไหน...”

(สัมภาษณ์, จันทรชลิ มาพุทธ, 5 พฤษภาคม 2552)

“...เรื่องเคารพผู้ใหญ่ ความกตัญญู ลักษณะครอบครัว วัฒนธรรมครอบครัว ต้องยึดไว้ไม่เช่นนั้นเราจะไปตามภายนอก ตามต่างชาติมาก เรื่องเทคโนโลยีต่างๆอาจต้องรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาบ้างไม่ถึงขนาดไปปิดกั้น...”

(สัมภาษณ์, รุจโรจน์ แก้วอุไร, 8 มิถุนายน 2552)

“...ความเป็นไทยที่อยากให้เยาวชนสืบทอด เรื่องแรกคือ เรื่องความมีสัมมาคารวะ การเคารพผู้ใหญ่...”

(สัมภาษณ์, นุชนารถ ดีเจริญ, 8 มิถุนายน 2552)

อาจกล่าวได้ว่า ความเป็นไทยในเรื่องความอ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพเรียบร้อย และความกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้มีพระคุณ และบุคคลทั่วไป เป็นความเป็นไทยที่พึงประสงค์คนส่วนใหญ่อยากให้ปลูกฝังแก่เด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบัน

3) ภาษาไทย ภาษาประจำชาติ

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม นิสิตและคณาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติที่ทำให้คนไทยภาคภูมิใจและบ่งบอกถึงความเป็นไทย ที่ทำให้เราแตกต่างจากชนชาติอื่น แต่ในปัจจุบันเยาวชนไทยเริ่มละเลยไม่ให้ความสำคัญกับภาษาไทย รวมทั้งใช้ภาษาไทยอย่างไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยด้านภาษาไทยแก่เยาวชนในบริบทสังคมไทยปัจจุบันจึงเป็นเรื่องสำคัญ ดังนี้

“...คิดว่าเรื่องของคำพูดการใช้ภาษาเพราะว่าวัยรุ่นสมัยนี้ได้รับอิทธิพลเทคโนโลยีสูง อย่างเวลาเล่นเอ็มคูกัน ใช้ภาษาไทยที่ไม่ถูกต้อง ภาษามันก็เปลี่ยนไปเรื่อยๆ ต้องเร่งรณรงค์...”

(สัมภาษณ์, จิรภา ศรีศร, 5 เมษายน 2552)

“...ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ที่ควรปลูกฝังแก่เยาวชนมีเรื่องภาษาเป็นสิ่งที่สำคัญ...”

(สัมภาษณ์, จันทรีชลี มาพุทธ, 5 พฤษภาคม 2552)

“...ภาษาไทยต้องอนุรักษ์ไว้ เพราะเป็นภาษาที่เราใช้สื่อสารกัน เป็นภาษาของเราเอง...”

(สัมภาษณ์, รุจโรจน์ แก้วอุไร, 8 มิถุนายน 2552)

“...ถ้าพูดถึงความเป็นไทยสิ่งแรกก็คือเรื่องภาษาที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทยก่อนสิ่งที่เป็นห่วงก็เป็นประเด็นเรื่องของภาษาที่ปัจจุบันจะผิพเพี้ยนไป...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 22 กรกฎาคม 2552)

“...ความเป็นไทยที่สำคัญ คือ ภาษาไทย ภาษาพูด ภาษาเขียน มีสำเนียงของแต่ละท้องถิ่น ถ้าผิพเพี้ยนไปก็จะรู้ว่าไม่ใช่คนไทย...”

(สนทนากลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา, 28 พฤศจิกายน 2551)

จากข้อมูลข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทยที่คนส่วนใหญ่เห็น

ว่าควรปลูกฝังแก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยที่การรับข้อมูลการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตเข้ามามีอิทธิพลต่อกลุ่มเยาวชนไทย ทำให้ขาดความระมัดระวังและตระหนักในการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องและเหมาะสม ทั้งในทักษะการพูดและเขียน

คุณค่าของความเป็นไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า นิสิตและคณาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร ได้กล่าวถึงคุณค่าของความเป็นไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ดังนี้

1) เป็นเอกลักษณ์ของชาติ

คุณค่าของความเป็นไทยที่สำคัญที่คนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือ เป็นเอกลักษณ์ของชาติ บ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตนของคนไทย ที่แตกต่างจากชาติอื่น ดังนี้

“...ความเป็นไทยแสดงอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของคนไทย ...”

(สัมภาษณ์, จันทรีชลี มาพุทธ, 5 พฤษภาคม 2552)

“...ความเป็นไทยเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าเรคือคนไทย เป็นคนไทย...”

(สัมภาษณ์, จิรัชย์ เปียศิริ, 20 กรกฎาคม 2552)

“...ก็จะเป็นทิศทางเดียวกันว่า จะเป็นภาพรวมของวัฒนธรรมทั้งหมด อย่างเช่น การไหว้ที่ประเทศอื่นจะไม่มีกัน แล้วก็เรื่องความอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ที่สังคมไทยยังให้ความสำคัญอยู่ คนไทยมีน้ำใจ อารีอารอบ เห็นใจกัน ไม่เหมือนคนต่างประเทศที่ตัวใครตัวมัน...”

(สนทนากลุ่มนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1 กรกฎาคม 2552)

“...ภาษา นิสัย โอบอ้อมอารี ยิ้มแย้มแจ่มใส การเคารพผู้ใหญ่ วัฒนธรรม ประเพณีไทย เป็นลักษณะที่โดดเด่น ทำให้เราต่างจากชาติอื่น...”

(สนทนากลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา, 28 พฤศจิกายน 2551)

“...ความเป็นไทย ภาษา วัฒนธรรม ประเพณีไทยจะสื่อถึงบริบทของท้องถิ่น
นั้น เป็นเอกลักษณ์ของชาติ...”

(สนทนากลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร, 24 พฤศจิกายน 2551)

“...ถ้าพูดถึงความเป็นไทยสิ่งแรกก็คือเรื่องภาษาที่บ่งบอกถึงความเป็น
เอกลักษณ์ของความเป็นไทยก่อน เรื่องที่สองก็คือเรื่องของมารยาท บุคลิกภาพ
ของความเป็นคนไทยที่เป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนกับชาติใดๆไม่ว่าเราจะไปอยู่ที่
ไหน...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 22 กรกฎาคม 2552)

“...ความเป็นไทยเป็นเรื่องความผูกพันความสัมพันธ์กับครอบครัว ซึ่งเป็นเรื่อง
ของความกตัญญู ความเคารพผู้อาวุโส เป็นลักษณะที่แตกต่างจากคนชาติ
อื่น...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 24 พฤศจิกายน 2551)

“...ความเป็นไทยเป็นรากฐาน แสดงความเป็นตัวตน เอกลักษณ์ของไทย ทำให้
เราภูมิใจในชาติตน...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา, 28 พฤศจิกายน 2551)

จากความคิดเห็นข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ความเป็นไทย เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนของคนไทย ที่
หาไม่ได้ในชนชาติอื่น เป็นคุณลักษณะอันทรงคุณค่าที่ชาวไทยทุกคนควรรักษา สืบทอด และปลูกฝังแก่
เยาวชนไทยทุกคน

2) เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในชาติ

ความเป็นไทย นับเป็นสิ่งสำคัญที่มีคุณค่าในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในชาติให้
สมัครสมานสามัคคี ประองคอง รักใคร่กัน และอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ถ้าความเป็นไทยสูญสิ้นไป ความเป็น
คนไทย ชาติไทยก็สิ้นไปด้วย ดังนี้

“...ความเป็นไทย โดยเฉพาะ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
ศิลปวัฒนธรรมทั้งสี่ภาค ไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคอีสาน หรือภาค

กลาง หรือภาคไหนๆ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติที่สำคัญ ถ้าทุกคนยึดมั่นในความเป็นไทยก็จะไม่ต้องมาทะเลาะกัน...”

(สัมภาษณ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 22 กรกฎาคม 2552)

“...ความเป็นไทยมีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด เรามีสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ที่ยึดโยงจิตวิญญาณของพวกเรา ไม่มีอะไรจะมาล้มล้างได้ แต่อาจจะไม่ได้แสดงออกมาเป็นรูปธรรมมากนัก...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 24 พฤศจิกายน 2551)

“...ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คือความเป็นไทยที่ต้องรักษาไว้ให้คงอยู่ เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชาติ ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา, 28 พฤศจิกายน 2551)

จากข้อมูลข้างต้นพบว่า ความเป็นไทยมีคุณค่าและความสำคัญแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของชาวไทยซึ่งแตกต่างจากชาติอื่นซึ่งนิสิตและคณาจารย์ส่วนใหญ่ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยที่ช่วยยึดโยงความสามัคคีที่ดีของคนในครอบครัวและความผูกพันรักใคร่ของชาวไทยที่มีต่อสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะที่หาไม่ได้ในชาติอื่นๆ อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้ปฏิเสธการรับวัฒนธรรมของชาติอื่นแต่ควรรู้จักเลือกรับในสิ่งที่ดีที่เหมาะสม

4.2 วิธีการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทย

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มนิสิตและคณาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร ปรากฏข้อมูลวิธีการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ดังนี้

1) สถาบันครอบครัว

ในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย นิสิตและคณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าจุดเริ่มที่สำคัญคือสถาบันครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครอง และคนในครอบครัว เป็นต้นแบบที่สำคัญในการให้เด็กเรียนรู้และซึมซับเรื่องราวของความเป็นไทย

“...น่าจะเริ่มจากครอบครัว เพราะว่าลูกทุกคนก็ต้องเชื่อฟังพ่อแม่ แต่ก็ต้องอยู่กับพ่อแม่ด้วยว่าจะให้ความรู้กับเรื่องนี้มากแค่ไหน...”

(สัมภาษณ์, จิรา ศรีส, 4 เมษายน 2552)

“...เริ่มจากจุดเล็กที่สุด คือ จากครอบครัวก่อน คือถ้าถูกปูพื้นฐานมาที่ครอบครัวก่อนอย่างดีแล้ว การที่จะทำให้อะไรต่อไปก็ย่อมง่ายขึ้น...”

(สัมภาษณ์ วรรณวิชัย คล้าคง, 9 มิถุนายน 2552)

“...ไม่มีอะไรที่จะดีที่จะปลูกฝังมนุษย์เท่ากับมนุษย์ด้วยกันเอง จะไปเอา

เทคโนโลยีอะไรมาปลูกฝัง เด็กเห็นพ่อแม่เป็นโมเดล เหมือนที่เราได้ยินที่เราได้ฟัง ได้ยินที่เราพูด มันขึ้น คือการพัฒนาเด็กพวกนี้มันต้องใช้เวลาเหมือนกับเราสร้าง นึกง่ายๆ เหมือนปลูกต้นไม้ เราต้องรอคอยการเจริญเติบโต ความงามทางร่างกาย ทางอารมณ์ สังคมและสติปัญญา มันไม่ใช่สินค้า ที่เราจะ input เข้าไป แล้วออกมาเป็น output เลย แต่มันมันกว่าจะกระบวนการจัดการทางสังคม อบรมให้เค้าได้เรียนรู้ หนึ่งเราต้องทำตัวให้เห็นเป็นรูปแบบ...”

(สัมภาษณ์, จันทรีชลี มาพุทธ, 5 พฤษภาคม 2552)

“...น่าจะปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กเล็กเลย เพราะว่าปลูกตอนนี้นั้นเหมือนไม้แก่นมันตัดยากแล้ว ก็อยากให้อบรมมาตั้งแต่เด็ก เริ่มมาตั้งแต่สถาบันที่เป็นครอบครัว ก่อนจะเข้าสู่โรงเรียนก็คือ โรงเรียนก็จะปลูกจิตสำนึกอีกด้านหนึ่งซึ่งจะแตกต่างกับที่อยู่ที่บ้าน แล้วไปเรียนต่อจิตสำนึกก็จะดีขึ้น คือได้ทั้งสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา...”

(สนทนากลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร, 24 พฤศจิกายน 2552)

“...เริ่มต้นจากตัวเราก่อน สถาบันเล็กๆคือครอบครัวของเราเป็นจุดเริ่มต้นของการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เด็ก...”

(สนทนากลุ่มนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1 กรกฎาคม 2552)

“...น่าจะปลูกฝังกับเด็กที่มีอายุน้อยๆ เพราะว่าตอนเด็กๆถ้าเขาถูกปลูกฝังมาก็จะจำมาเรื่อยๆ เพราะฉะนั้นที่บ้านหรือครอบครัวจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ...”

(สนทนากลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา, 28 พฤศจิกายน 2551)

“...สถาบันครอบครัวหวังพึ่งสถาบันการศึกษา พ่อแม่ตามใจลูกมาก ไม่สอนให้ลูกคิด ปล่อยให้ลูกไปตามกระแสสังคม ครูมาต่อ ยอดตอนโตก็ค่อนข้างลำบาก พ่อแม่ ครอบครัวจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ถ้าพ่อแม่ไม่สอน ไม่ห้ามปราม จึงเกิดวันลอยกระทง “เสียตัว” เพราะ เด็กคิดเองไม่ได้...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา, 28 พฤศจิกายน 2551)

จากข้อมูลข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าพ่อแม่ คนในครอบครัว มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เด็กและเยาวชนไทย โดยต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่อายุน้อยเด็กจึงจะค่อยๆ ซึมซับและซาบซึ้งในความเป็นไทย โดยพ่อแม่เป็นต้นแบบที่สำคัญ

2) สถาบันการศึกษา

จากการศึกษาพบว่านิสิตและคณาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ดังนี้

“...การเป็นแบบอย่างที่ดีของครูอาจารย์ แล้วในเรื่องของสื่อ เป็นสองตัวหลัก ส่วนที่ครูใช้อยู่ก็อย่างหนึ่งก็คือหาหนังสือในการที่จะฝึกเขา คือให้เขาไปอ่านหนังสือที่สอนในเรื่องความเป็นไทยเหล่านี้ เพราะพบว่า เด็กอ่านหนังสือน้อย ถ้านิสิตค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เดี่ยวนี้มันมีวิธีการแสวงหาความรู้ได้หลายอย่างทั้งครูนำมาไว้ในห้องเรียน ครูชี้แนะให้เด็ก เด็กเรียนรู้นอกห้องเรียน อาจจะใช้ทั้งสามรูปแบบ ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน และตามอัยาศัย...”

(สัมภาษณ์, จันทรีชลี มาพุทธ, 5 พฤษภาคม 2552)

“...ความเป็นไทยของศึกษาศาสตร์ มันจะบวกเข้าไปกับตัวชีวิต ในเรื่องของการประกันคุณภาพ ในเรื่องของกิจการนิสิต ในส่วนการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ส่วนใหญ่ทางคณะอื่นจะมองที่ตัวคุณธรรมจริยธรรม แต่ในศึกษาศาสตร์บวกเข้าไปอีกตัวหนึ่งก็คือ เรื่องมารยาทไทย ความเป็นเอกลักษณ์ของมารยาทไทย ตรงนี้เราพยายามจะปลูกฝังในเรื่องของบุคลิก บุคลิกภาพของความเป็นไทยเพราะนิสิตส่วนใหญ่ที่เรียน เป็นนิสิตที่เรียนวิชาชีพครู เพราะฉะนั้นเราจะมีกรอบรมในเรื่องของการไหว้ การเดินผ่านผู้ใหญ่ แล้วก็

การเข้าหาผู้ใหญ่ลักษณะนี้ก็จะปลูกฝังให้เขา ในเรื่องบุคลิกภาพของความเป็นไทย ส่วนใหญ่จะบอกเข้าไปกับนโยบาย...”

(สัมภาษณ์,ฉลอง ชาตฐประชีวิน,8 มิถุนายน 2552)

“...เราก็จะปลูกฝังรุ่นน้องที่เข้ามาใหม่ให้พี่ให้คนอื่น ๆ ที่อยู่มาก่อน แล้วก็เรื่องการมีน้ำใจกับเพื่อนๆ ความรักเพื่อนๆ รักพี่ๆ รักคณะ...”

(สัมภาษณ์,อรรถวิชัย คล้าคง,9 มิถุนายน 2552)

“...ในลักษณะของความเป็นไทยก็จะมีโครงการไหว้ครูที่จะมีอยู่ทุกปี โครงการถวายราชสักการะ แล้วก็กล่าวคำสัตย์ปฏิญาณสมเด็จพระนเรศวร ซึ่งอันนี้เป็นโครงการของนิสิต นอกจากนั้นก็จะมีโครงการที่รณรงค์เรื่องการแต่งกาย นอกจากชุดผ้าไทย การแต่งกายก็ให้ถูกระเบียบ กิริยามารยาทในการเข้าพบผู้ใหญ่ เป็นโครงการที่นิสิตเสนอ มีโครงการแห่เทียนเข้าพรรษาจะนำเทียนไปถวายวัดอย่างนี้ก็มี นิสิตเป็นคนเสนอเอง จะทำในช่วงเดือนกรกฎาคม มีอยู่ทุกปีอยู่แล้วเป็นโครงการประจำปี...”

(สัมภาษณ์,นุชนารถ ดีเจริญ,8 มิถุนายน 2552)

“...ที่เห็นในคณะครุศาสตร์ก็จะเป็นเรื่องของกิจกรรมหลักๆที่ส่งเสริมในวันสำคัญ อย่างเช่นเรื่องของวันไหว้ครูที่เราปฏิบัติกันมาทุกปี แล้วก็เรื่องของการทำงานบุญตักบาตรวันพุธที่เห็นอยู่ ในส่วนในของวิชาการจะมีแทรกอยู่บ้าง อย่างเช่นวิชาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมโดยตรง ทั้งในเรื่องของความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับภาษาและวรรณคดี รวมถึงวิชาการสอนภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ...”

(สนทนากลุ่มนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,1 กรกฎาคม 2552)

“...ในคณะศึกษาศาสตร์จะปลูกฝังเรื่องการเคารพคนที่สูงวัยกว่าเรา ผู้อาวุโสกว่า ทั้งรุ่นพี่ แม่บ้าน ลูกยาม ก็มีความสามัคคี ทำให้รักกัน อย่างในสโมสรนิสิตก็จะมีกิจกรรมให้พี่น้องรู้สึกกลมเกลียวกัน ให้รู้สึกผูกพันกัน คือทำให้รุ่นน้องรู้ว่าเรามีรุ่นพี่รุ่นน้องเราก็กลมเกลียวกัน ใช้ชีวิตอย่างเหนียวแน่นได้...”

(สนทนากลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร,24 พฤศจิกายน 2551)

“...คณะศึกษาศาสตร์ก็มีการจัดกิจกรรมอยู่แล้ว ก็จัดบ่อย เป็นพวกประเพณี
พื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน การแสดงทางวัฒนธรรม...”

(สนทนากลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา, 28 พฤศจิกายน 2551)

“...อันนี้ต้องดูธรรมชาติของแต่ละวิชาด้วย ที่นี้ก็ถือเป็นนโยบายคณะ
ศึกษาศาสตร์เหมือนกันว่า ในการเรียนการสอนเราต้องบูรณาการนิสิต อย่าง
เรื่องการแต่งกายก็เหมือนกัน มีการให้คะแนนการแต่งกาย ปีนี้เป็นปีรณรงค์
การแต่งกาย เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นิสิตเราแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบ
ต้องยอมรับว่าวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาค่อนข้างแรง เสื้อฟิตๆ กระโปรงสั้นๆ
เข้ามาแรงมาก เราก็ออกเป็นนโยบายว่า คณะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ต้องดูแล
นิสิต แล้วก็การที่เราดูแลชั้นเรียน เราก็ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนิสิต
ด้วย ไม่ว่าจะเป็นการพูดจา การเคารพครูบาอาจารย์...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา, 28 พฤศจิกายน 2551)

จากข้อมูลข้างต้นพบว่าสถาบันการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนรู้ใน
เรื่องของการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เด็กและเยาวชนสืบเนื่องจากสถาบันครอบครัว ครู
อาจารย์จะเป็นผู้แทรกความรู้ในเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้อง หรือเสริมความรู้เมื่อมีโอกาสรุ่นพี่เป็นตัวอย่าง
แก่รุ่นน้อง คณะหรือมหาวิทยาลัยส่งเสริมกิจกรรมและขับเคลื่อนนโยบายที่สนับสนุนการจัดกิจกรรม
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย

3) สื่อมวลชน

สื่อมวลชนนับเป็นองค์กรที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็น
ไทยแก่เยาวชน ซึ่งนิสิตและคณาจารย์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น ดังนี้

“...มองสื่อเป็นอันดับแรกนะถ้ามองในภาพกว้าง คิดกรอบในการ
ประชาสัมพันธ์ เช่น ออกวิทยุ โทรทัศน์ แทรกการความรู้เกี่ยวกับความ
เป็นไทยให้มากขึ้น...”

(สัมภาษณ์, พงษ์ธาดา ธรรมพิทักษ์กุล, 11 กันยายน 2552)

“...สิ่งที่มีอิทธิพลมากที่สุดตอนนี้ก็คือ สื่อมวลชน เพราะว่าสื่อมวลชนเหมือนเป็นบทบาทสำคัญมาก เพราะสื่อจะอยู่ในทุกๆ ที่...”

(สัมภาษณ์, จิรัชย์ เปียศิริ, 20 กรกฎาคม 2552)

“...ที่เห็นได้ชัดก็คือ ถ้าสื่อลุกขึ้นมาปฏิบัติตัวเองให้นำเสนอความเป็นไทยมากขึ้น นับตั้งแต่เรื่องของการแต่งกาย การใช้ภาษา เพราะว่าสื่อนี้แหละเป็นตัวสำคัญเลยทีเดียว ปลุกฝังตั้งแต่เด็กๆ เลย ก็จะเห็นได้จากถ้าเรามองมูกลับเกี่ยวกับเรื่องของเจป๊อป เจป๊อปก็จะเข้ามากับสื่อเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นเพลงหรือภาพยนตร์ซึ่งมีลักษณะที่น่าสนใจทำให้เด็กยึดติดตามไปด้วย ดังนั้นเราก็ควรจะมีนโยบายเชิงรุกเกี่ยวกับทางด้านสื่อเช่นกัน ก็คิดว่าน่าจะประสบความสำเร็จ...”

(สัมภาษณ์, โกญจนาท คุณพล, 20 กรกฎาคม 2552)

“...มองเรื่องของสื่อจะมีส่วนอย่างมากให้คนเข้าถึง ได้รับรู้รับทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของสื่อในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ ในอินเทอร์เน็ต ในยูทูบ ถ้าสื่อตระหนักถึงตรงนี้ แล้วพยายามให้ความสำคัญ ให้พื้นที่เกี่ยวกับเรื่องการปลุกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 22 กรกฎาคม 2552)

“...กับสื่อ สื่อตัวนี้ถ้าพูดจากตัวสื่อจริงๆ เราไม่สามารถที่จะทำอะไรกับเขาได้อยู่แล้ว แต่เราควรจะมีวิจารณ์หรือจิตสำนึกในการดูการชม มันขึ้นอยู่กับตัวคนด้วยว่า ที่เราทำตามเพราะอะไร เพราะฉะนั้นเหตุผลน่าจะอยู่ที่วิจารณ์ในการดูมากกว่า...”

(สนทนากลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร, 24 พฤศจิกายน 2551)

“...นิสิตจะต้องเลือกบริโภคข้อมูลที่มันหลังไหลเข้ามาจากวัฒนธรรมตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นมาทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทางอิเล็กทรอนิกส์ ทางคอมพิวเตอร์ ทางอีเมล ทางอะไรก็แล้วแต่ ที่มันจะหลังไหลเข้ามา ต้องเลือกที่จะรับว่า อย่างไหนที่เราควรจะทำ ปฏิบัติตาม เป็นสิ่งที่ดีงาม อะไรที่เราไม่ควรเอาเป็นแบบอย่าง ที่มันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อตัวเอง ต่อครอบครัว ต่อสังคม นิสิตควรที่จะต้องมี self discipline วินัยในตนเอง ที่จะเลือกบริโภคข้อมูล ก็ฝากไว้ตรงนี้ เพราะว่า เราก็เป็นเยาวชนของชาติต่อไปเราก็ต้องเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตซึ่ง สังคมนี้ก็ต้องฝากให้กับคนรุ่นใหม่ๆ อีกห้าปี

ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับกระทรวง ระดับมหาวิทยาลัย อีกห้าปีจะเปลี่ยนรุ่นกันไปหมดแล้ว เพราะฉะนั้นคนรุ่นใหม่ก็จะขึ้นมาแทน พอถึงgeneration หนึ่ง นิสิตก็จะโตเป็นผู้ใหญ่ แล้วจะต้องเข้ามาแทนที่ เพราะฉะนั้นทำอย่างไรถึงจะคงความเป็นไทยในสังคมไทย และสังคมโลก...”

(สัมภาษณ์, ประชา อินัง, 4 เมษายน 2552)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าสื่อสารมวลชนมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน เพราะทั้งสื่อที่เป็นอินเทอร์เน็ต สื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสาร ต่างๆล้วนใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนมาก บางครั้งเด็กและเยาวชนสื่อสารกับสื่อเหล่านี้มากกว่าพ่อแม่เสียอีก

4.3 วิธีการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มนิสิตและคณาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่าวิธีการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน มีดังนี้

1) แทรกความรู้เกี่ยวกับจิตสำนึกความเป็นไทยในวิชาต่างๆ

ในหลักสูตรของสถาบันการศึกษาไทยมิได้มีการบรรจุเนื้อหาวิชาเรื่อง การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยไว้โดยตรง จึงจำเป็นต้องแทรกเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับความเป็นไทยไว้ในวิชาอื่นๆ ดังนี้

“...หลักสูตรควรเน้นความเป็นไทย ทุกคนต้องเรียนรู้เรื่องความเป็นไทยโดยผ่านรายวิชาบังคับ หรือให้อาจารย์แทรกความรู้เรื่องความเป็นไทยในรายวิชาต่างๆและจัดกิจกรรมของฝ่ายกิจการนิสิตที่เสริมความรู้เรื่องความเป็นไทย...”

(สัมภาษณ์, ประชา อินัง, 24 พฤษภาคม 2552)

“...แทรกความรู้ในวิชาต่างๆ เช่น ภาษาไทย ในส่วนของกิจการนิสิตมีฝ่ายศิลปวัฒนธรรมมีโครงการจัดกิจกรรมพิธีไหว้ครู ลอยกระทง ก็เหมือนเป็นการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมไทย...”

(สัมภาษณ์,จิรัชย์ เปียศิริ,20 กรกฎาคม 2552)

“...ส่วนใหญ่จะเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมโดยตรง ก็จะมีแทรกทั้งในเรื่องของความเชื่อ ศาสนา เช่น วิชาวัฒนธรรมไทย วิชาภาษาไทย กิจกรรมของคณะครุศาสตร์ที่ส่งเสริมเรื่องการรักความเป็นไทยที่เป็นกิจกรรมหลัก เช่น วันไหว้ครูที่เราปฏิบัติมาทุกปี เรื่องการทำบุญ ตักบาตรทุกวันพุธ...”

(สัมภาษณ์,โกญจนาท คุณพูล,20 กรกฎาคม 2552)

“...สิ่งที่เห็นประจักษ์เลยที่อาจารย์สอนคือ เรื่องการไหว้ เห็นในทุกวิชา นิสิตคณะครุศาสตร์ไป เรียนที่ไหนก็จะไม่ลืมการไหว้ ซึ่งเป็นพื้นฐานของวัฒนธรรมความเป็นไทยอย่างหนึ่ง ส่วน กิจกรรมที่ส่งเสริมความความเป็นไทยมีหลายกิจกรรม เช่น ไหว้ครู และที่แทรกความเป็นไทยลงไปบ้าง เช่น กีฬาเฟรชชี สแตนดี่เชียร์ ทำให้คู่มิมนต์ขลังมากขึ้น...”

(สัมภาษณ์,จุฑาเทพ จิตวิสัย,22 กรกฎาคม 2552)

“...บางรายวิชาจะมีการแทรกเรื่องการรักษาความเป็นไทย เรื่องการเคารพผู้อาวุโสกว่า ทั้งอาจารย์ รุ่นพี่ แม่บ้าน ลูกยาม...”

(สัมภาษณ์,ดิเรก สุขมงคล,9 มิถุนายน 2552)

“...จะสอนในวิชาภาษาไทยและวิชาอื่นๆ และเป็นนโยบายของคณะครุศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยเรื่องวัฒนธรรม ความเป็นไทย อย่างโครงการของคณะครุศาสตร์ มีโครงการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ นิสิตที่จะต้องไปสอนเด็กไทยในต่างประเทศก็ต้องมีความเป็นไทย ต้องได้รับการอบรม...”

(สัมภาษณ์,ไชสิริ ปราโมช ณ อยุธยา,22 กรกฎาคม 2552)

“...สอนความเป็นไทยเชื่อมโยงบริบทสังคม เศรษฐกิจ วิวัฒนาการ ความเป็นมา วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ เข้าไปในรายวิชา การปลูกฝังนอกจากในห้องเรียนก็มีกิจกรรมนอกห้องเรียน เช่น ประเพณีรดน้ำดำหัววันสงกรานต์ ประเพณีไหว้ครู รวมทั้งในการเรียนการสอนอาจใช้สื่อเข้ามาช่วย เช่น สมมติว่ารายการ ทอล์คโชว์เขานำบุคคลมาคุยในรายการทีวี ทำให้เรามองเห็น

มุมมองวิถีชีวิตของเขาว่าเขาจะมาได้ถึงทุกวันนี้เขาเป็นอย่างไร ก็จะนำมาใช้
วิธีเล่า แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน ,,,”

(สัมภาษณ์,จันทร์ชลี มาพุทธ,5 พฤษภาคม 2552)

“...เชื่อมโยงความเป็นไทย แทรกเรื่องความเป็นไทยระหว่างการเรียนรู้การ
สอน...”

(สัมภาษณ์,ผลาคร สุวรรณโพธิ์,4 เมษายน 2552)

“...มีการแทรกความรู้เรื่องความเป็นไทยอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว ในวิชา
ภาษาไทย ภาษาศาสตร์ คติชนวิทยาในการเรียนการสอน...”

(สัมภาษณ์,นุชนารถ ดีเจริญ,8 มิถุนายน 2552)

“...ควรสอนเรื่องการใช้ชีวิตเป็นไทย อยู่ได้อย่างมีความสุข ให้ความรู้ความคิด
ไม่พึ่งพาเทคโนโลยี สอนเชิงวิชาการ ให้อ่านเปรียบเทียบวัฒนธรรมไทยกับ
ต่างชาติ ไม่ใช่ความเป็นไทยแบบสุดโต่ง แต่ปรับประยุกต์ข้อดีของต่างชาติมา
เสริมความเป็นไทยให้เข้มแข็ง...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา,28 พฤศจิกายน 2551)

การเชื่อมโยงความรู้เรื่องความเป็นไทยหรือแทรกความรู้เกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกความ
เป็นไทยแก่เยาวชน จึงนับเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น และหากเป็นไปได้ในอนาคตควรมีการจัดรายวิชา
เกี่ยวกับความเป็นไทยไว้ในหลักสูตรด้วย

2) จัดกิจกรรมเสริมความรู้เกี่ยวกับจิตสำนึกความเป็นไทย

ในการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน การแทรกความรู้ใน
เนื้อหาวิชาเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ จำเป็นต้องจัดกิจกรรมเสริมความรู้ขึ้นในสถาบันการศึกษา ดังนี้

“...มีกิจกรรมเสริม เช่น พิธีไหว้ครู บายศรีสู่ขวัญ ผูกข้อมือนิสิตรใหม่...”

(สัมภาษณ์,พงษ์ศักดิ์ วิมุติ,9 มิถุนายน 2552)

“...มีกิจกรรมไหว้ครู อนุรักษ์วัฒนธรรม การทำบุญ...”

(สัมภาษณ์, ญาคาวดี อ่วมบุญ, 9 มิถุนายน 2552)

“...มีกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ผ้าไทย พิธีไหว้ครู รับประทานอาหาร...”

(สัมภาษณ์, สำราญ มีแจ้ง, 8 มิถุนายน 2552)

“...จัดกิจกรรมเสริม การร่วมงานประเพณี...”

(สัมภาษณ์, ปริญญา ทองสอน, 4 เมษายน 2552)

“...มีการบูรณาการ งานบริการวิชาการ งานวิจัย กิจกรรมทางด้านความเป็นไทยเข้าด้วยกัน...”

(สัมภาษณ์, นุชนารถ ดีเจริญ, 8 มิถุนายน 2552)

“...การแทรกความรู้ เราพยายามนึกถึงความเป็นไทยภายใต้พื้นฐานของวัฒนธรรมของเด็ก เช่น รู้จักเรื่องของผ้าทอมือ มีพิพิธภัณฑ์ผ้าไทย เรื่องของการสืบทอด ศิลปวัฒนธรรมไทย TEACHER ก็จะมีตัว C คือ Cultural Heritage นิติจะซึมซับวัฒนธรรมความเป็นไทย...”

(สัมภาษณ์, ภูฟ้า เสวกพันธ์, 8 มิถุนายน 2552)

จากข้อมูลดังกล่าวจะสังเกตได้ ว่าการจัดกิจกรรมเสริมความรู้เกี่ยวกับความเป็นไทยขึ้นในสถาบันการศึกษา จะช่วยให้เยาวชนได้ซึมซับความรู้เกี่ยวกับความเป็นไทยได้มากยิ่งขึ้น

3) การรณรงค์ให้ร่วมมือส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นไทย

จากการศึกษาพบว่าเรื่องของความเป็นไทยเป็นเรื่องที่เยาวชนไม่ค่อยให้ความสนใจ สถาบันการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ให้มาก พยายามขอรับรอง เชิญชวน รณรงค์ให้เยาวชนหันมาสนใจและเรียนรู้เพื่อนำไปปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น ดังนี้

“...ถ้าอยากจะปลูกฝังจริงๆก็ควรจัดกิจกรรมอะไรที่น่าสนใจถ้าลงไปในกลุ่มวัยรุ่น คือเหมือนกับพยายามดึงกิจกรรมอะไรที่เขาสนใจแล้วก็เราก็นำเรื่องการ

ปลูกฝังเรื่องวัฒนธรรมไทยเข้ากับเขาเพื่อจะให้เกิดความน่าสนใจกับเขา ผ่านการรณรงค์ รณรงค์กลุ่มใหญ่ๆ ให้ทุกฝ่ายได้ช่วยกันก่อน แล้วกลุ่มย่อยๆ ก็ลงไปอีกทีหนึ่ง...”

(สัมภาษณ์,เจนจิรา บุญศรี, 21 กรกฎาคม 2552)

“...รณรงค์การแต่งกายแบบไทยของคณาจารย์และนิสิต ทุกวันศุกร์เป็นวันอนุรักษ์ไทย...”

(สัมภาษณ์,ฉลอง ชาติรูประชีวิน,8 มิถุนายน 2552)

“...การรณรงค์ให้ร่วมมือกัน อย่างแรกมองการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในที่นี้มองไปถึงผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารประเทศ หรือนโยบาย คิดว่าทำไมคนญี่ปุ่นสามารถใส่ชุดยูกะตะหรือชุดกิโมโนมาร่วมงานในงานเทศกาลสำคัญได้แล้วทำไมคนไทยไม่มุ่งขึ้นใส่แขนกระบอกแล้วแต่งกายแบบนี้สามารถเดินตามท้องถนนได้โดยที่คนอื่นไม่มองว่าเสียสติ ทำไมคนไทยไม่มีการปลูกฝังอะไรแบบนี้ขึ้นมาบ้างในเมื่อเราก็มียุคที่ดียุคอยู่ในตัวเองเป็นประเด็นที่คิดมาหลายปีแล้วทำไมไม่มีสักทีเพราะฉะนั้นมองว่าการผลักดันให้มีกิจกรรมรณรงค์แบบนี้ถ้ามันเกิดขึ้นได้จริง แล้วเห็นชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม ก็จะเป็นสิ่งที่ดี ถึงแม้ว่าช่วงแรกอาจเป็นลักษณะของการบังคับให้ทำหรือว่าอะไรก็ตามแต่จุดเริ่มต้นที่เราสานต่อประเพณีแบบนี้ก็จะทำให้คนร่วมมือ...”

(สัมภาษณ์,วรรณพัชร อริยสุนทร,21 กรกฎาคม 2552)

“...ในการปลูกจิตสำนึกของเรามองในแง่ของการศึกษาทุกเรื่องคือไม่ใช่แค่เรื่องของความเป็นไทย ในตอนแรกจะเกี่ยวโยงกันคือในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมไปด้วย คือเรื่องของความเป็นครู แล้วมันก็จะโยงมาในเรื่องของความเป็นไทย นี่เรามองเหมือนกันว่าในด้านนโยบายของคณะศึกษาศาสตร์เรามีนโยบายที่จะสร้างต้นแบบของความเป็นครู ตรงนี้มันเกี่ยวกับเรื่องของวัฒนธรรมของภาษา ของการแต่งกาย เราจะเน้นเรื่องของการแต่งกายสูงมาก เพราะการแต่งกายมาแรงเหลือเกิน แล้วก็อีกอย่างหนึ่งที่ยังไม่เห็นคือเรื่องเกี่ยวกับการรณรงค์ในเรื่องของวัฒนธรรม อันนี้มีปัจจัยอื่นเข้ามาเสริมก็มองเหมือนกันว่า เราจะปลูกจิตสำนึกอะไร เวลาเราให้เด็กเห็นความสำคัญของอะไรก็ตามถ้าไม่เห็นความสำคัญมันปลูกฝังใจก็ไม่เกิด แล้วเราก็มามอง

ย้อนกลับมาแล้วทำอะไรถึงจะให้ความสำคัญ ก็พบว่าสิ่งที่นิสิตรักหรือศรัทธา ถ้ารักหรือศรัทธาอะไรก็ตามเขาจะให้ความสำคัญกับสิ่งนั้น เราก็มองต่อไปว่าเด็กได้จากอะไร เช่น จากสื่อบางตัว ที่เขาชื่นชมคาราบาวคน เด็กจะได้ตัวนั้นมาเลย คาราคนนั้นชื่นชมอะไรก็ตามคาราคนนั้น คาราทำอะไรก็ทำแบบนั้น เช่น กันถ้าเขารักหรือศรัทธาครูคนไหน ครูคนนั้นมีพฤติกรรมอย่างไร เด็กเขาจะถ่ายทอดกันเอง แต่ตามมหาวิทยาลัยรุ่นพี่มีอิทธิพลมากกว่าอาจารย์เสียอีก เขาจะบอกว่าพี่คนนั้นเก่งนะ ทำอะไรจะเลือกทำตามไปหมดเลย กลายเป็นว่าทุกอย่างของพี่คนนั้นถูกถ่ายทอดไปให้น้อง ก็เลยคิดวิธีใหม่บอกว่าต่อไปนี่ถ้าเราจะรณรงค์อะไรก็ตามเริ่มที่พี่ก่อน จริงๆต้องเริ่มจากอาจารย์ก่อนแต่ยาก เพราะทางนโยบายข้างบนไม่สามารถบังคับอาจารย์ได้ เป็นจิตสำนึกของอาจารย์แต่ละท่านจะร่วมมือ ก็เลยเริ่มที่รุ่นพี่ ที่ใกล้ที่สุดคือรุ่นพี่ในสโมสรนิสิต เพราะพี่ในสโมสรนิสิตต้องไปทำกิจกรรมกับน้อง...”

(สัมภาษณ์, ผลาคร สุวรรณโพธิ์, 4 เมษายน 2552)

ในส่วนของการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ทุกฝ่ายจำเป็นต้องร่วมมือกันในการรณรงค์ทั้งสถาบันการศึกษา ผู้บริหาร คณาจารย์ นิสิตนักศึกษาทั้งรุ่นพี่รุ่นน้องจึงจะสามารถสัมฤทธิ์ผลได้

4.4. ปัจจัยส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มนิสิตและคณาจารย์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร มีความคิดเห็นว่าปัจจัยส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน มีดังนี้

1) ตัวเยาวชน

การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยจะบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ จำเป็นต้องเริ่มจากตัวของเยาวชนเองที่จะต้องตระหนักถึงคุณค่า ความสำเร็จ และเรียนรู้ รวมทั้งลงมือปฏิบัติ ให้เป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง ดังนี้

“...ที่สำคัญที่สุดควรที่จะเริ่มที่ตัวเราก่อน ถ้าตัวเราไม่เริ่มมีจิตสำนึกของความเป็นไทยแล้ว การที่จะปลูกฝังให้คนอื่นมีจิตสำนึกก็คงยาก...”

(สนทนากลุ่มนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,1 กรกฎาคม 2552)

“...ความเป็นธรรมชาติของเขาเอง คือในสายเลือดของเขาเองนั่นเองที่ยังมีความเป็นไทยอยู่ ถ้าในแง่จิตวิทยาแล้วถ้าเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมใน กลุ่มที่มีลักษณะความเป็นไทย เขาก็จะมีการเลียนแบบพฤติกรรม ควรจะต้องมีการประชาสัมพันธ์หรือส่งเสริมให้มากขึ้นด้วย มากกว่าจะปล่อยให้เด็กเรียนรู้ได้เอง เพราะบางอย่างถ้าเด็กมองไม่เห็นก็อาจจะสูญไปได้ สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,22 กรกฎาคม 2552)

“...บางทีต้องเปลี่ยนค่านิยมเด็ก ต้องเปลี่ยนให้ได้ อย่างเด็กต่างจังหวัด เรื่องเคารพผู้ใหญ่ไม่มีปัญหา แต่ปัญหาที่เข้ามาตอนนี้เป็นปัญหาเรื่องเทคโนโลยีที่เข้ามา หรือชีวิตความเป็นอยู่ไม่รู้ว่าจะเป็นค่านิยมไปหรือ อย่างเรื่องการอยู่เป็นคู่ ต่างจังหวัดจะมีมากกว่าเราจะแก้เขาได้ เราต้องปลูกจิตสำนึกเขา ไปบอกว่าไม่ดี เขาก็ยังไม่เชื่อ ต้องปลูกฝังค่านิยมเขา ให้รักนวลสงวนตัว ซึ่งมันจะหายไปเลย อันนี้ก็เลยมองว่า อาวุธสำคัญที่เราจะสร้างให้คนป้องกันตัวเองได้ก็จะต้องนำทางด้านวิชาการทางการศึกษาเข้ามาเสริม มันก็อาจจะพอช่วยได้...”

(สัมภาษณ์,สำราญ มีแจ้ง,8 มิถุนายน 2552)

จากข้อมูลข้างต้น จะพบว่าการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยจำเป็นต้องเริ่มต้นจากจุดแรกคือเริ่มที่ตัวเยาวชนเองจึงจะประสบความสำเร็จ

2) ทุกภาคส่วน

ในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ทุกภาคส่วนมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ทั้งครอบครัว สถานศึกษา สื่อมวลชน ภาครัฐและเอกชน ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน ดังนี้

“...ครอบครัวมีความสำคัญมาก โรงเรียน สถานศึกษา สนับสนุน สื่อมวลชน เผยแพร่ความรู้ กระทรวงวัฒนธรรมเข้ามาดูแลอย่างจริงจัง...”

(สัมภาษณ์,พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล,11 กันยายน 2552)

“...กระทรวงวัฒนธรรมน่าจะเป็นแกนหลัก ซึ่งที่ผ่านมากระทรวงวัฒนธรรมก็
ยังไม่ได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่...”

(สัมภาษณ์, ชื่นชนก โควินท์, 28 กันยายน 2552)

“...สื่อสำคัญที่สุด สื่อต้องทำหน้าที่ รวมทั้งครอบครัวเป็นหัวใจหลัก
สภาพแวดล้อม สังคมต้องเป็นต้นแบบ...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 24 พฤศจิกายน 2551)

“...ในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ สื่อทุกวันนี้ไม่เข้าใจว่ากำลังยกย่องอะไรกันอยู่
อย่างง่าย ๆ อย่างการนำเสนอข้างในเรื่องของนักร้อง นักแสดง ศิลปิน การที่เขา
แต่งตัวหล่อแหลม มีงานถ่ายแบบ แบบแฟชั่นขึ้น ขาวก็ประโคมเข้าไปแล้ว การที่คน
แต่งกายชุดไทย แต่งกายแขนกระบอกผ้าจีน ทำไมไม่มีการทำขาว ทำให้เป็น
เอกลักษณ์ ทำให้มันยิ่งใหญ่เท่ากับที่นำเสนอกันอยู่ทุกวันนี้ก็เลยไม่รู้ว่ามีมุมมอง
ของเขาทุกวันนี้มันแปลกไปมากน้อยแค่ไหน แล้วที่มองอีกอย่างหนึ่งคือ คน
ส่วนใหญ่ทราบว่าเรามีรากเหง้า มีวัฒนธรรม มีเอกลักษณ์ประจำชาติ แต่ทำไมคน
ส่วนใหญ่ถึงมองข้ามสิ่งเหล่านี้ไป...”

(สัมภาษณ์, วรณพัชร อริยสุนทร, 21 กรกฎาคม 2552)

“...ปัจจัยสำคัญ อันแรกที่คิดว่า น่าจะเป็นปัจจัยที่แรงได้มาก ก็คือเรื่องของสื่อ
เพราะว่าสื่อในสังคมไทยมีอิทธิพลต่อคนในสังคมมาก ถ้ามีการรณรงค์เป็น
ครั้งแรกด้วยสื่อ แล้วก็มีโครงการในการจัดการส่งเสริมอนุรักษ์ความเป็นไทย
แล้วอีกอย่างหนึ่งถ้ามีครูเป็นคนช่วยผลักดันตรงนี้ โดยที่เราเริ่มปลูกฝังตั้งแต่
เด็ก นอกจากครู และสื่อ ยังมีทางด้านสถาบันครอบครัว ครอบครัวก็จะเป็น
ส่วนหนึ่งที่จะช่วยปลูกฝังลูกของตนให้รู้จักในด้านวัฒนธรรมความเป็นไทย
มากขึ้น...”

(สัมภาษณ์, จุฑาเทพ จิตวิสัย, 22 กรกฎาคม 2552)

จากข้อมูลข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยต้อง
เริ่มจากตัวเด็กและเยาวชนเองต้องตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นไทย ผู้มีหน้าที่ให้การศึกษอบรม
ทั้งพ่อแม่ ครูอาจารย์ ต้องใส่ใจ หน่วยงานที่มีหน้าที่ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งหน่วยงานภาครัฐและ

ภาคเอกชนต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็ง ขณะเดียวกันสื่อมวลชนซึ่งมีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารก็จำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการเผยแพร่ความเป็นไทยแก่เยาวชน

4.5 แนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มนิสิตและคณาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่าแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน คณาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นว่า จะปล่อยให้เป็นการของครอบครัว สถานศึกษา ตามลำพังคงไม่เพียงพอจำเป็นที่ ภาคส่วนอื่นๆควรเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ดังนี้

1) การร่วมมือของทุกภาคส่วน

จากการศึกษาพบว่า แนวทางในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่าย นิสิตและคณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่สำคัญ ได้แก่ ความร่วมมือของทุกฝ่ายในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย การบูรณาการทางวัฒนธรรมในสังคม และในทุกภูมิภาค การประสานและพัฒนาคือความร่วมมือของครอบครัว สถาบันการศึกษา ชุมชน สังคม และองค์กรต่างๆทุกภาคส่วน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อรักษาและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่สืบไป ดังนี้

“...ความเป็นไทยแสดงอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตนของคนไทย การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของทุกฝ่าย ทั้งครอบครัว โรงเรียน สื่อ และสังคม ต้องร่วมมือกัน...”

(สัมภาษณ์, จันทรีชลิ มาพุทธ, 5 พฤษภาคม 2552)

“...ทุกฝ่ายต้องก็ต้องร่วมมือกัน ไม่ว่าจะเป็นทั้งตัวครู ตัวผู้ปกครอง หรือแม้แต่องค์กรต่างๆจะต้องลุกขึ้นมาร่วมกัน คอยเป็นยามที่สอดส่องดูแลว่าตรงนี้ผิดไหม ถ้าผิดก็ช่วยกันแก้ไข ช่วยกันตักเตือนได้ คือทุกคนสามารถเป็นคนที่ดีได้ ไม่ใช่ว่าเป็นภาระของคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ต้องทำพร้อมกันทุกคน...”

(สัมภาษณ์, โกญจนาท คุณพล, 20 กรกฎาคม 2552)

“...กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรสื่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมมือกัน มีความชัดเจน และดำเนินการในเชิงรุก...”

(สัมภาษณ์, ชื่นชนก โควินท์, 28 กันยายน 2552)

“...ทุกคนจะต้องร่วมมือกัน ทั้งในส่วนของแต่ละบุคคล ครอบครัว และสถาบันต่างๆ แม้กระทั่งสิ่งที่มีอิทธิพลมากที่สุดตอนนี้ก็คือ สื่อมวลชน...”

(สัมภาษณ์, จิรัชย์ เปียศิริ, 20 กรกฎาคม 2552)

“...อยากให้เริ่มจากจุดเล็กที่สุด คือ จากครอบครัวก่อน คือถ้าปูพื้นฐานมาที่ครอบครัวก่อนอย่างดีแล้ว การที่จะทำให้ต่อเนื่องไปก็ย่อมง่ายขึ้น นอกจากครอบครัวแล้ว ก็น่าที่จะเป็นที่โรงเรียน เพราะว่าครูปัจจุบันนี้ใส่ใจกับเด็กค่อนข้างน้อย คือ ครูปัจจุบันนี้มีหน้าที่แค่สอน สั่งการบ้าน ตรวจการบ้าน แค่นั้น ไม่ได้สนใจว่าเด็กเป็นยังไง ไม่ได้ปลูกฝังสิ่งดีๆ ให้กับเด็ก...”

(สัมภาษณ์, อรรถวิชัย คล้าคง, 9 มิถุนายน 2552)

“...สำหรับมาตรการเชิงรุกในระดับประเทศก็มองว่า จริงๆ ถ้าเราปลูกฝังเรื่องความเป็นไทยกับเด็กตั้งแต่ระดับครอบครัว เหมือนว่าต้องปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กๆ แล้วก็ต่อเนื่องกันมาเป็นระดับๆ ไป คือตั้งแต่ อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ต่อกันมาเป็นขั้นๆ คิดว่าต่อกันมาเป็นขั้นๆ พยายามปลูกฝังไว้ตลอด ความเป็นไทยก็อาจจะยังคงอยู่ แต่ว่าในส่วนนี้มีความรู้สึกว่าจะบางช่วงมันอาจจะหายไป คืออาจจะเป็นเพราะว่ามันไม่ต่อเนื่องกัน ถ้าทำหรือรณรงค์โดยตลอดคิดว่ามันน่าจะช่วยให้ได้ ในขณะที่เดิวก่อนผู้บริหารในระดับสูงๆ ก็เป็นตัวอย่าง อย่างบางเรื่องที่ทำได้ เป็นตัวอย่างได้ ซึ่งตอนนี้ก็อย่างท่านนายกฯ ก็ยังเป็นตัวอย่างในเรื่องของครอบครัวเดียว ความรักความสัมพันธ์ในครอบครัวก็น่าจะเป็นตัวอย่างที่ดี ความสุภาพ ใช้ภาษาไทยได้ชัดเจน คือลักษณะความเป็นไทยมันแสดงออกได้หลายอย่างมาก ถ้าผู้ใหญ่เป็นตัวอย่างที่ดีได้ เด็กเขาก็จะทำตาม...”

(สัมภาษณ์, นุชนารถ ดีเจริญ, 9 มิถุนายน 2552)

“...การปลูกฝังความเป็นไทยคงต้องใช้เวลา และต้องช่วยกันทุกภาคส่วน จะมอบให้ครูหรืออาจารย์ทำแต่ฝ่ายเดียวไม่ได้ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากใน

ขณะนี้คือสื่อ ถ้าผู้ใหญ่มองเห็นความสำคัญและมีนโยบายที่ชัดเจนให้สื่อช่วยอีกแรงก็จะไปได้ดีมาก หลักสูตรทุกหลักสูตร ตั้งแต่อนุบาลยันมหาวิทยาลัย ควรมีวิชาที่ว่าด้วยความเป็นไทยอยู่ด้วย และในหลักสูตรควรมีการทำวิจัย จุดเด่นของความเป็นไทยให้เด็กๆ ได้ภาคภูมิใจ มิใช่มีแต่ตัวอย่างที่ไม่ดีให้เด็กเห็นแล้วเด็กเขาจะภูมิใจในความเป็นไทยได้อย่างไร ครูอาจารย์เป็นตัวแทนที่สำคัญ ถ้าครูอาจารย์เองยังไม่ภาคภูมิใจในความเป็นไทย คิดหรือว่าลูกศิษย์เขาจะภาคภูมิใจ เพราะฉะนั้นต้องมีการอบรมและให้แนวทางแก่ครูอาจารย์ด้วยว่าจะปลูกฝังแก่นักเรียนอย่างไร และเริ่มจากจุดไหน...”

(สัมภาษณ์, ประชา อินัง, 24 พฤษภาคม 2552)

“...แนวทางหรือมาตรการอันแรกต้องพูดบ่อยๆ ลงไปในรายวิชา เพราะอาจารย์แต่ละคนก็มีวิชาสอนของตัวเองอยู่แล้ว มาพูดข้างนอกก็ไม่ได้หรอก เพราะฉะนั้นในรายวิชาทุกรายวิชาควรจะต้องแทรกสิ่งเหล่านี้เข้าไป อันที่สองคือการประชาสัมพันธ์อย่างที่ทำอยู่ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ จริงๆ แล้วมันไม่ต้องการโดยวัดความรู้มันเป็นการสอนแล้วต้องดูพฤติกรรม เพราะมันเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน วิธีการประเมินของครูก็ไม่ใช่แค่ข้อสอบต้องดูที่พฤติกรรมของเขาด้วย เพราะฉะนั้นจะมีคะแนนส่วนพฤติกรรมของเขาด้วย เป็นองค์ประกอบทั้งหมด เช่น ที่ครูยกตัวอย่าง การไหว้ถ้าเราไหว้แบบวิถีชีวิตของเราเป็นธรรมดาวิสัย เวลาเจอผู้ใหญ่ เป็นเรื่องปกติของเรา แต่บางคนไม่เคยไหว้เลย แล้วจะต้องไหว้ วันหนึ่งเขาก็ไม่ไหว้ พฤติกรรมที่เขาถูกฝึกมาตั้งแต่เด็กก็เป็นพฤติกรรมถาวรที่สังเกต...”

(สัมภาษณ์, จันทร์ชลี มาพุทธร, 5 พฤษภาคม 2552)

“...สถาบันครอบครัว โรงเรียน มหาวิทยาลัย ต้องปลูกฝังอย่างต่อเนื่อง กระทรวงวัฒนธรรมช่วยรณรงค์ให้รักษาความเป็นไทยอย่างเข้มแข็ง ดารา นักร้อง นักการเมือง ผู้นำประเทศ เป็นต้นแบบที่ดี...”

(สนทนากลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร, 24 พฤศจิกายน 2551)

“...ต้องช่วยกัน สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลัก ครอบครัวไม่ใช่พ่อแม่อย่างเดียว ปู่ย่าตายาย ทุกคนที่เกี่ยวข้อง สอนให้ปฏิบัติ สถาบันการศึกษา ครูอาจารย์ ช่วยกันดูแล ไม่ใช่กิจการนิสิตดูแลเท่านั้น นโยบายของสถาบันต้อง

ส่งเสริม รัฐบาล กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และทุกกระทรวง ต้องยกเป็นนโยบายของกระทรวง สื่อมวลชนก็ต้องมีความรับผิดชอบให้มากขึ้น...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 24 พฤศจิกายน 2551)

“...ทุกภาคส่วน มองตั้งแต่เบื้องบนเลย ลงมาหน่วยย่อยที่สุดก็คือสถาบันครอบครัว จะต้องเชื่อมโยงกันในเรื่องการสร้างวัฒนธรรมตระหนักสร้างจิตสำนึกตัวเอง เหมือนกับระดับประเทศก็ต้องมีนโยบายที่ชัดเจน กระทรวงวัฒนธรรมก็ต้องมีบทบาทที่เด่นชัดมากๆ การกระทำที่ต่อเนื่อง สนับสนุน ลงมาถึงสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นแหล่งที่สามารถหล่อหลอมเยาวชนได้อย่างมากเพราะว่าชีวิตเขาใช้เวลาอยู่โรงเรียนสถาบันการศึกษาค่อนข้างมาก มองว่าทุก ภาคส่วนจะต้องมีส่วนร่วมในตรงนี้ รวมทั้งเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ ในการที่จะให้เด็กคนหนึ่งตระหนัก แล้วก็เห็นความสำคัญของความเป็นไทยมากขึ้น แค่นั้น อีกอย่างหนึ่งที่อยากจะเพิ่มเติมก็คือว่า อยากให้แบบพยายามยกตัวอย่างประเทศต่างๆ เกาหลีเขาดังเพราะอะไร ดังเพราะอาหารเกาหลี สถานที่ท่องเที่ยวที่เขาไปโรมันในละครต่างๆ อันนี้คือเป็นจุดขายของเขาเลย ญี่ปุ่นเขามีอาหารที่ดูหน้าตาน่ารับประทาน แล้วมันเป็นการเพิ่มมูลค่าอาหารของเขา แล้วเป็นที่นิยมทั่วโลก แล้วเราประเทศไทย เราจะมีจุดที่ทำให้ต่างชาติเขามาสนใจได้อย่างไร ก็จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศด้วยว่าถ้าสิ่งเหล่านี้เป็นความเป็นไทย สามารถเป็นที่สนใจของคนทั่วโลกก็จะทำให้มีเงินเข้ามาประเทศมากขึ้น เศรษฐกิจพัฒนามากขึ้น ก็เริ่มที่เราเองที่จะต้องเห็นความสำคัญของสิ่งที่เรามีก่อน...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 22 กรกฎาคม 2552)

“...ความร่วมมือของทุกฝ่าย นโยบายระดับชาติ ระดับโรงเรียนมีอยู่แล้ว ที่เหลือบ้าน สังคมต้องขัดเกลา ปลูกฝังจิตสำนึก กระทรวงวัฒนธรรมต้องทำหน้าที่เชิงรุก ไม่ใช่ทำเชิงพาณิชย์ ควรปฏิบัติตามแผนแม่บทที่มีอยู่แล้ว...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา, 28 พฤศจิกายน 2551)

อาจกล่าวได้ว่า แนวทางในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของเยาวชนที่สำคัญ ต้อง

อาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนมาตรการในเชิงรุก ทั้งในระดับเล็กที่สุดคือครอบครัว และขยายขึ้นในระดับชุมชน สังคม ประเทศชาติ

2) การปฏิรูปสื่อ

ในสังคมไทยปัจจุบัน สื่อมวลชนนับเป็นองค์กรที่มีอิทธิพลในทุกๆ เรื่อง ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม การปฏิรูปการทำงานของสื่อให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าผลกำไรจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง ดังนี้

“...สื่อมวลชนเลยเป็นหลัก คือสื่อน่าจะออกมาให้เห็นถึงความสำคัญมากกว่านี้ เพราะว่าสื่อเราก็รับวัฒนธรรมตะวันตก วัฒนธรรมเอเชียมาเยอะ ถ้าเกิดเรามีการรณรงค์หรือมีการป่าวประกาศให้มากขึ้นกับเรื่องความเป็นไทยจะช่วยได้มาก ส่วนในระดับมหาวิทยาลัยจริงๆ ตอนนี้ถือว่าพอสมควรแล้ว แต่อาจจะมีอะไรให้ชัดเจนมากขึ้นที่เกี่ยวกับความเป็นไทย เช่น โครงการต่างๆ อาจจะมีการเชิญชวนให้นิสิตเข้าร่วมมากขึ้นก็ได้ ในระดับคณะก็จะคล้ายๆ กัน น่าจะชี้ให้เห็นความสำคัญเกี่ยวกับความเป็นไทยมากขึ้น ...”

(สัมภาษณ์, จิรัชย์ เปียศิริ, 20 กรกฎาคม 2552)

“...คือประเด็นเรื่องของสื่อ เราก็จะต้องกรองสื่อต่างชาติก่อน ต้องมีคณะกรรมการสักชุดหนึ่งมากรองสื่อต่างชาติ รวมถึงคณะกรรมการชุดหนึ่งที่กรองสื่อในประเทศด้วย เพื่อที่ควบคุมการนำเสนอเนื้อหาให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัฒนธรรมของเราเอง...”

(สัมภาษณ์, โกญจนาท คุณพล, 20 กรกฎาคม 2552)

“...การเรียนรู้จากสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งมันไม่เหมาะกับยุคปัจจุบันแล้ว มันต้องใช้สื่อที่หลากหลาย ถามว่าสื่อบุคคลดีที่สุดไหม แน่นนอน ไม่ว่าสื่อที่เป็นตัวแม่ ตัวพ่อ ตัวครู ตัวเพื่อน สื่อสารมวลชน...”

(สัมภาษณ์, จันทรัชติ มาพุทธ, 5 พฤษภาคม 2552)

“...คือเขามาทางสื่อ เราก็ต้องไปทางสื่อ รณรงค์ทางสื่อ อย่าไปปรับวัฒนธรรมอะไรง่ายๆ อย่างเมื่อสองวันก่อนเจอรายการทีวี วันเดอร์ฟูลเกิร์ล มีวันเดอร์ฟูลเกย์ รายการทีวี เอาเด็กผู้ชายมัธยมมาเดิน คือเรามักจะไม่เป็นไร คือเขา

แสดงออกอะไรก็ได้ เราจะมองว่า ปล่อยได้ ละเลยได้ ไม่ต้องไปเข้มงวดกับมัน แต่จริงๆ เราควรเข้มงวดบ้าง อย่าปล่อยปละละเลย เพราะคนเราไม่เหมือนกัน ยกตัวอย่าง ต่างประเทศกับเราไม่เหมือนกันเลย พุดง่ายๆ สภาพแวดล้อมอะไรต่างๆ เราจะไปเลียนแบบไม่ได้ ชอบเอาสื่อมาโฆษณา สิ่งเหล่านี้ก็จะเป็นการตอกย้ำเรื่องที่ไม่ปกติ เพราะฉะนั้นเราก็ต้องระวัง โดยการกลั่นกรองสื่อออกไป ที่จะต้องทำเป็นเบื้องต้น แล้วการศึกษาก็ต้องเข้ามาช่วยการแก้ที่ที่ดีที่สุดก็คือการประชาสัมพันธ์สื่อสาร อย่าไปปล่อย อย่างรายการสฤษฎ์ก็ดูทุกเช้า แต่บางทีทำให้เห็นบ่อยๆ อย่างถ่ายภาพแล้วก็เอามาโชว์ แล้วคนก็คิดว่าเป็นแฟชั่น สิ่งเหล่านี้คิดว่าเอามา แต่อย่าให้มาก อย่าไปตอกย้ำมาก ตอกย้ำมากมันจะเป็นแฟชั่น โดยเราไม่รู้ตัว การเข้ามาเป็นแฟชั่นนี้มันจะเร็วกว่า คิดว่ารัฐบาลชุดนี้มี การเรียนรู้ 15 ปี มีคุณภาพ น่าจะสอดคล้องไปตรงนี้ได้ นอกจากเราจะมองว่าในเชิงการเรียนฟรี ให้หนังสือฟรี ให้ชุดแต่งกายฟรี อะไรต่างๆ อาจจะทุ่มเงินส่วนหนึ่งไปในส่วนนี้ อาจจะปลูกฝังค่านิยมอะไรต่างๆ แทรกในรายวิชา ทำจริงทำจัง อย่าทำเป็นแค่บอก มันเป็นชื่อ เรียนดี มีคุณภาพ แต่ไม่รู้มีกิจกรรมอะไรบ้าง อะไรที่ไม่อยากให้เกิดไปอย่างรวดเร็ว คือทุกอย่างเปลี่ยนแน่นอน แต่ไม่อยากให้เกิดไปเร็วมาก เพราะสื่อมาเร็ว...”

(สัมภาษณ์, สำราญ มีแจ้ง, 8 มิถุนายน 2552)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญมากในการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน หรือทำให้เรื่องของความเป็นไทยเสื่อมสูญไป หากสื่อมวลชนสนใจแต่วัฒนธรรมต่างชาติที่สร้างผลประโยชน์ให้ตนเอง

3) กำหนดเป็นนโยบายระดับชาติ

โดยทั่วไปนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของภาครัฐ และสถาบันการศึกษา ก็มักจะมีแทรกอยู่ในนโยบายของแต่ละแห่งอยู่แล้ว แต่ส่วนใหญ่จะขาดความจริงจังและจริงจังในการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว คณะจารย์และนิสิตส่วนใหญ่จึงมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าการมีผลการผลักดันให้ประกาศนโยบายเรื่องการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชนเป็นนโยบายเร่งด่วนระดับประเทศ ถือเป็น “วาระแห่งชาติ” ดังนี้

“...โรงเรียน สถานศึกษาต่างๆ กระทรวงวัฒนธรรมต้องวางนโยบายเลย ทำเป็นวาระแห่งชาติ เช่นวางแผนในปีนี้นำการรณรงค์ แล้วกระจายกันไปทำ เราต้องทำงานแบบบูรณาการถึงจะเชิงรุกได้ แล้วก็ในหลักสูตรของกระทรวงใส่เข้าไปในทุกโรงเรียน ทุกมหาวิทยาลัย ชุมชนก็เชิงรุกได้ในเรื่องของครุภูมิปัญญาทั้งหลาย ดังคนกลุ่มนี้มาร่วมกันให้รณรงค์กิจกรรมของท้องถิ่นให้ต่อเนื่องซึ่งทำได้ ประสานกับกระทรวงมหาดไทยที่พัฒนาท้องถิ่น ที่ลงระดับหมู่บ้านแล้วเอาของพื้นบ้านพื้นเมืองของภาคตัวเองออกมาใช้ ออกมาแสดง และที่สำคัญคือให้เขาภาคภูมิใจและยังคงรักษาสืบสานและสร้างสรรค์ความเป็นหมู่บ้านตนเอง พื้นบ้านตนเอง ให้ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยน ระหว่างกัน การได้มีโอกาสแสดงให้คนต่างภาคดู อันนี้ก็ควรเป็นนโยบายของรัฐบาล กระทรวงวัฒนธรรม ได้แลกเปลี่ยนกัน รวมทั้งเมื่องานวิจัยนี้เสร็จแล้ว อาจจะมีการติดต่อไปทางกระทรวงวัฒนธรรม หรือกระทรวงมหาดไทย อาจจะนำเสนอข้อมูลวิจัยให้ทดลองปฏิบัติเชิงนโยบาย หรือแม้กระทั่งกระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรของเราที่ให้นั้นส่งเสริมความเป็นไทย รณรงค์ให้เป็นนโยบายของโรงเรียน และของสถานศึกษา...”

(สัมภาษณ์, พงษ์ธาดา ธรรมพิทักษ์กุล, 11 กันยายน 2552)

“...ยังมีความเชื่ออยู่ในเรื่องของความเป็นต้นแบบของคน ถ้าเป็นคนต้นแบบตรงนี้ เราก็ได้ตรงนี้ ถ้าระดับชาติก็เป็นต้นแบบระดับชาติด้วย อาจจะเป็นในเรื่องของการแต่งกาย ถ้าเกิดสมมติว่าเป็นนโยบายของชาติแล้ว กำหนดให้เป็นวันเอกลักษณ์ไทยมาเลยก็ได้ ถ้าเป็นลักษณะของการจัดกิจกรรมก็มีการให้รางวัล มีการออกทีวีทุกสื่อ อย่างน้อยๆเชื่ออย่างหนึ่งว่าถ้ามีคนไปประกวด แข่งขันก็จะมีเพื่อน ผู้ปกครองไปดู ไปเชียร์ ก็จะเกิดความชื่น เห็นคุณค่า การที่เราเห็นทุกวันๆ จะซึมซับไปเอง หรือแม้กระทั่งตอนนี้อาจจะมีคนที่มีอายุบางท่านที่อยู่ตามชุมชนมีภูมิรู้ภูมิปัญญาไทยอยู่ในตัว แต่เราไม่ได้ให้ความสำคัญพยายามดึงให้ชุมชนมีส่วนร่วม พอเรามีส่วนร่วมกับเขา เขาก็มีส่วนร่วมกับเรา แต่มันก็ต้องเป็นนโยบาย นอกจากนี้มันก็ต้องเลือกบริบทข้อมูลทีหลังไหลเข้ามาจากวัฒนธรรมตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นมาทางเทคโนโลยี สารสนเทศ ทางอิเล็กทรอนิกส์ ทางคอมพิวเตอร์ ทางอีเมลล์ ทางอะไรก็ได้แล้วแต่ ทีหลังไหลเข้ามา ต้องเลือกที่จะรับว่า อย่างไหนที่เราควรที่จะปฏิบัติตาม เป็นสิ่งที่ดีงาม อะไรที่เราไม่ควรเอาเป็นแบบอย่าง ที่มันจะก่อให้เกิด

ความเสี่ยงต่อตัวเอง ต่อครอบครัว ต่อสังคม นิสิตควรที่จะต้องมี self discipline วินัยในตนเอง ที่จะเลือกบริโภคข้อมูล ก็ฝากไว้ตรงนี้ เพราะว่าเราก็เป็นเยาวชนของชาติ ต่อไปเราก็ต้องเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตซึ่ง สังคมนี้นี้ก็ต้องฝากให้กับคนรุ่นใหม่ ๆ อีกห้าปี ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับกระทรวง ระดับมหาวิทยาลัย อีกห้าปีจะเปลี่ยนรุ่นกันไปหมดแล้ว เพราะฉะนั้นคนรุ่นใหม่ก็จะขึ้นมาแทน พอถึงเจนเนอเรชั่นหนึ่ง นิสิตก็จะโตเป็นผู้ใหญ่ แล้วจะต้องเข้ามาแทนที่ เพราะฉะนั้นทำอย่างไรถึงจะคงความเป็นไทยในสังคมไทย และสังคมโลก ยังคงเอาไว้เป็นสิ่งที่สำคัญ เวลาพานิสิตไปประชุมต่างประเทศวันสุดท้าย จะมีการแสดงประจำชาติ เราก็จะเอาความเป็นไทยไปเผยแพร่ ทั้งชุดไทย การแสดงไทย วัฒนธรรมไทย ตรงนี้เราก็จะสอดแทรกทุกๆ รายการที่เรามีโอกาสที่จะไปยังนานาชาติ...”

(สัมภาษณ์, ผลาคร สุวรรณโพธิ์, 4 เมษายน 2552)

“...ที่นี้ท่านอธิการบดีค่อนข้างจะมีวิสัยทัศน์ดี มีนโยบายโครงการที่จะช่วยส่งเสริม ปลุกฝัง ในเรื่องของความเป็นไทย ในเรื่องของวัฒนธรรมประเพณีเดิมที่เราทำอยู่แล้ว ในระดับชาติควรเสนอเรื่องจิตสำนึกของความเป็นไทยไปให้เป็นวาระแห่งชาติมากกว่า...”

(สัมภาษณ์, สุเมธ งามกนก, 4 เมษายน 2552)

“...ตัวเร่งด่วนเลยที่จะทำตรงนี้ก็ถือว่า จะทำอย่างไรให้ความเป็นไทย ไปเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพที่แยกมาจากเรื่องศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องบุคลิกภาพของความเป็นไทย ส่วนใหญ่จะบวกเข้าไปกับนโยบาย ตัวชี้วัดในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เพราะมันไม่มีตัวที่บ่งบอกโดยตรงในเรื่องของความเป็นไทยในตัวชี้วัดของ สมศ. จะมีแค่ตัวศิลปวัฒนธรรม แล้วก็มีแค่กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม แต่ในเรื่องความเป็นไทยไม่ได้พูดถึง เพราะฉะนั้นมันก็เลยทำให้ตัวนี้ค่อยลงไป แต่ถ้าเป็นนโยบายในระดับบนเลย ในระดับอธิการ ในระดับชาติ ก็ต้องเป็นตัวชี้วัดตัวหนึ่งของ สมศ. เรื่องเอกลักษณ์ มันก็จะเป็นการสร้างตัวชี้วัดขึ้นมา ถ้าไปทำตรงนี้ได้ก็จะเป็นตัวกระตุ้น เพราะทุกวันนี้เวลาทำงานจะเอาตัวเกณฑ์ของ สมศ. เป็นหลัก ถ้ามีเรื่องนี้เพิ่มมาอีก ก็จะทำให้มีการตื่นที่จะทำในเรื่องตรงนี้ คิดว่าน่าจะเป็นลำดับแรกเลย แล้วพอทำได้ผู้บริหารก็จะรับตามนโยบาย ตอนนี้เราแก้ปัญหาโดยการทำตามเกณฑ์

ของ สมศ. เพราะมันไม่มีเกณฑ์บังคับก็ไม่ทำกัน มีเกณฑ์ก็ทำ ทุกอย่างเราไม่ได้ทำหรอก พอเป็นเกณฑ์ สมศ. มาทำกัน แล้วพอทำมันก็ประสบผลสำเร็จ ผมเห็นด้วย 100% เลย ว่าควรทำอย่างยิ่ง เพราะผมว่า วิถีไทยนี้จะทำให้สามารถอยู่ในวิกฤติสภาพเศรษฐกิจได้...”

(สัมภาษณ์,ฉลอง ชาตรูประชีวิน,8 มิถุนายน 2552)

“...ในระดับนโยบายของชาติต้องเสนอเป็นวาระแห่งชาติ กระจายไปทุกกระทรวง ทั้งกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม แต่ถ้าไม่ได้รัฐบาลที่จริงจังในการแก้ปัญหาที่ลำบาก นอกจากนี้อาจกระตุ้นให้เกิดชุมชนต้นแบบที่มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย โดยเริ่มจากครอบครัว ในเรื่องนี้จะต้องมีความเข้มแข็งในตัวเอง ทานกระแสวัฒนธรรมต่างชาติให้ได้ รวมทั้ง สื่อ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ต้องเพิ่มรายการและข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไทยให้มากขึ้น...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยนเรศวร,24 พฤศจิกายน 2551)

“...กำหนดเป็นวาระแห่งชาติ ทำงานเชิงรุก กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์เกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นไทย การส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นไทย เครือข่ายงาน ความร่วมมือระดับชาติ กระทรวงต่างๆต้องร่วมมือกัน ทำงานหนักลงไปสู่ระดับท้องถิ่น ความเป็นไทยคงอยู่ได้ด้วยชุมชนเข้มแข็ง...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา,28 พฤศจิกายน 2551)

จากข้อมูลข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าประชาชนทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังในการช่วยปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ที่สำคัญควรกำหนดเป็น “วาระแห่งชาติ” ที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน

4.6 ปัญหาและอุปสรรค

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม อาจารย์และนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทย ดังนี้

“...ครอบครัวตัวเร่งวัฒนธรรมเสื่อม พ่อแม่ไม่ห้ามไม่อบรมลูก แต่งเกะออก
สายเดี่ยว เด็กโตขึ้นก้าวร้าว ผู้ปกครองละเลย ครอบครัวโทษสังคม ไม่โทษ
ตัวเอง “พ่อแม่รังแกฉัน” เด็กคือครูไม่สนใจ ไม่สอน “ครูรังแกลูกศิษย์” ไม่
โทษตัวเอง ไม่โทษคนใกล้ตัว โทษสังคม...”

(สนทนากลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา, 28 พฤศจิกายน 2552)

“...ถ้าตอบโดยพิจารณาถึงสภาพปัจจุบันต้องบอกว่าทำได้ยากมากเพราะว่า
ช่องทางการรับรู้มีมากขึ้นต้องเรียกว่าหาสาเหตุเพราะฉะนั้นการที่เราจะได้
กำหนดคะแนนหรือจัดสิ่งแวดล้อมให้เยาวชนของประเทศมีคุณลักษณะอย่าง
ที่เราต้องการก็ทำได้น้อยลงหรือยากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับอดีตแล้ว ใน
ขณะเดียวกัน แนวทางการให้การศึกษากับเยาวชนรุ่นใหม่ก็ไม่ใช่ในลักษณะ
ของการธำรงรักษาไว้ซึ่งคุณค่าหรือความรู้ที่สืบทอดกันมาเหมือนอย่างแต่
ก่อนแล้ว มักจะเป็นการมุ่งเน้นไปให้เยาวชนรู้จักปรับตัวและก็รู้จักคิดที่จะ
เปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้นแนวทางการจัดการศึกษาแบบนี้มันอาจจะถูกมองว่า
สวนกระแสต่อการอนุรักษ์ไว้ซึ่งคุณลักษณะไทยซึ่งอันนี้ก็เข้าใจว่าเป็น
ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก จะมองว่าเป็นเรื่องดีก็ได้ ที่ทำให้คนบนโลกมี
ความเหมือนมากกว่าความแตกต่าง แต่ถ้ามองในแง่ลบก็คือเอกลักษณ์หรือ
คุณลักษณะไทยก็จะเลือนหายไป...”

(สัมภาษณ์, ชื่นชนก ไควินทร์, 28 กันยายน 2552)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่
เยาวชนในบริบทสังคมปัจจุบันการตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยและจิตสำนึกในความเป็นไทยที่ลด
น้อยลง อีกทั้งครอบครัว และสถาบันอื่นๆ ในสังคมไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เท่าที่ควรเป็นสิ่งที่ทุกฝ่าย
ต้องตระหนักถึงความสำคัญและร่วมมือกันอย่างจริงจัง

**ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์
แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน**

**1.รูปแบบในการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบท
สังคมไทยปัจจุบัน**

ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่ปรับเปลี่ยนเร็วและสลับซับซ้อนมากในปัจจุบัน จำเป็นต้องกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆอย่างเหมาะสม โดยเสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างของระบบต่างๆภายในประเทศให้มีศักยภาพ การพัฒนาพลเมืองถือเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากพลเมืองที่มีคุณภาพย่อมพัฒนาประเทศชาติไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม

การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนในบริบทสังคมไทยปัจจุบันต้องอาศัยพื้นฐานแนวคิดการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ที่เกิดขึ้นในทุกช่วงอายุของบุคคล และเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของบุคคล สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เป็นการบูรณาการความรู้กับวิถีชีวิต ไม่ยึดติดกับกระบวนการ ประกอบด้วยการศึกษา 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่เชื่อมโยงและเอื้อโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและมีคุณภาพ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งการศึกษาตลอดชีวิตที่มีการเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นเครื่องมือสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนในยุคสังคมฐานความรู้(Knowledge-based Society) หรือสังคมแห่งการเรียนรู้(Knowledge Society)

แนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ควรคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมาย สารการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ การประเมินผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1)กลุ่มเป้าหมาย จัดการศึกษาโดยยึดกลุ่มเป้าหมายเป็นตัวตั้งและมีการจำแนกกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน โดยอาจแบ่งตามช่วงวัย และให้ความสำคัญกับเยาวชนที่อยู่ในระบบและนอกระบบโรงเรียน เช่น เยาวชนในโรงเรียนหรือสถานศึกษา เยาวชนผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

2)สารการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบองค์รวม ที่เชื่อมโยงสารการเรียนรู้ที่หลากหลาย อาทิ คุณธรรม จริยธรรม วิถีชีวิตความเป็นไทย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ประวัติศาสตร์ไทย วิถีชีวิตประชาธิปไตย และหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น มุ่งเน้นคุณธรรมนำความรู้ การพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต เริ่มตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความเป็นไทยอย่างเข้มแข็ง บูรณาการสารความรู้ที่อยู่นอกเหนือมิติการศึกษา เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้กว้าง รู้ทันการเปลี่ยนแปลง

3)การจัดการเรียนรู้ สร้างช่องทางในการเข้าถึงการเรียนรู้ที่หลากหลายได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ โดยจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ ทั้งนี้การเรียนรู้ต้องเกิดจากความต้องการและความใคร่รู้ของผู้เรียน ขณะเดียวกันต้องมีผู้จัดการเรียนรู้หรือผู้อำนวยความสะดวกที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ตัวอย่างวิธีการเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมการศึกษานอกระบบ เช่น การจัดชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม กลุ่มสนใจ การฝึกอาชีพระยะสั้น โครงการค่าย กลุ่มสนใจ รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ สื่อเอกสาร สื่อวีดิทัศน์ เป็นต้น การจัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย ในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ แหล่งการเรียนรู้ต่างๆ การให้การศึกษา โดยผ่านกิจกรรม

ของชุมชนและหน่วยงาน อาทิ เวทีประชาคมค่าย การไปทัศนศึกษา การเสวนากลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม การเรียนจากแหล่งการเรียนรู้ การเรียนจากการฝึกปฏิบัติจริง เป็นต้น

4)วิธีการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมในเชิงปฏิบัติแทรกลงในกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาตามปกติ ได้แก่ วิชาภาษาไทย สังคม พลศึกษา ศิลปะ ดนตรี การงานอาชีพ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทั้งนี้สามารถแทรกได้ทั้งเนื้อหา กิจกรรมหลัก และกิจกรรมเสริม ขึ้นอยู่กับเนื้อเรื่องแต่ละตอน โดยเฉพาะวิชาภาษาไทย สังคม ศิลปะ การงานอาชีพ ที่มีบริบทที่เกี่ยวกับ “ความเป็นไทย” หลายรูปแบบด้วยกัน จึงควรกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน กับบริบทที่โรงเรียนตั้งอยู่ หากมีบุคคลที่ควรค่าในแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องให้เรียนเชิญเป็นวิทยากรให้กับลูกหลานจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมชีวิตการเป็นนักเรียน ต้องคำนึงถึง พัฒนา บูรณาการการศึกษาทุกรายวิชา ไม่นั้นเฉพาะความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งทุกวิชา ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงอุดมศึกษา บทบาทของพ่อแม่ ครู ผู้บริหาร เป็นต้นแบบต้องมีบทบาท สอนตรงและสอนสอดแทรกบูรณาการรวมทั้งรูปแบบในการจัดการเรียนรู้ เน้นฐานครอบครัว โรงเรียนเป็นฐาน เครือข่าย ชุมชนสัมพันธ์ การจำลองวิถีชีวิตความเป็นไทยมาใช้ในระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สร้างความสัมพันธ์โดยตรงกับสถานที่ที่มีบุคคลที่คงความเป็นไทยอยู่ในวิถีชีวิตปัจจุบัน คิดวิเคราะห์จากวิถีชีวิตความเป็นไทยว่ามีคุณค่าต่อสังคมประเทศเช่นไร

5)การประเมินผล กิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยควรเน้นการประเมินตามสภาพจริง ต้องมุ่งเน้นที่ความสุขของผู้เรียน ความสุขของชุมชน ตลอดจนต้องมีการประเมินผลที่นอกเหนือจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ขณะเดียวกันต้องสร้างความชัดเจนเรื่อง “คุณภาพ” ด้วย

จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชน อาศัยการสร้างการเข้าใจในสังคม บทบาทของภาคีเครือข่าย แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เทคโนโลยีสารสนเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอย่างสมดุล สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

2.ข้อเสนอแนะแนวทางในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทย ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

จิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์มีหลายประเด็น เช่น มีเมตตากรุณา รักสันติ พึ่งตนเอง

ไม่เอาเปรียบ ดังนั้นมาตรการเชิงรุกเพื่อปลูกฝังสำนึกดังกล่าว ต้องเริ่มแต่วัยเด็ก โดยชี้ให้เห็นประโยชน์ ขกตัวอย่างบุคคลใกล้ชิดให้เห็นเป็นแบบอย่าง สร้างกระบวนการให้เกิดการเรียนรู้ โดยเน้นการปฏิบัติจริง การแสดงออก ด้านการพูด การแต่งกายให้เข้ากับบริบทของงานและกิจกรรมที่ปฏิบัติ กล่าวคือ กล่าวพูด โดยมีเหตุผลประกอบที่สมควร ไม่ใช่อารมณ์ มีความรัก ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ให้มั่นคง มีทัศนคติที่ดีต่อ ประเทศชาติ ใช้หลัก “วินัยเริ่มที่บ้าน” ครอบครัวยุทธ การให้ความร่วมมือจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ประสาน เสริมสร้าง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ร่วมกันอย่างมีบูรณาการ ทั้งหลักสูตรและการเรียนการสอน เน้นตั้งแต่สร้างหลักสูตรสถานศึกษา ตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ที่ต้องเน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สร้างรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ บูรณาการเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จัดการเรียนการสอน สร้างนวัตกรรมและทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน จัดการประเมินการเรียนรู้ ประเมินผล เป็นระยะๆอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิยังให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ดังนี้

1. ควรให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลทุกเพศ ทุกอาชีพ ว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกัน เพราะต่างฝ่ายต่างคนต้องมิบทบาทหน้าที่ของตน มีศักยภาพของตนซึ่งมีผลไปยังศักยภาพของชุมชน เพราะถ้าทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ของตนเองต่อสิ่งแวดล้อมทั้งหมดยุคแล้ว ก็จะมีจิตสำนึกที่จะมีความคิดสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นและบ้านเกิดเมืองนอนของตน
2. เด็กและเยาวชนควรได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่อยู่รอบๆตัวเขา ด้วยการยอมรับวิถีชีวิตของพวกเขาและชุมชนที่เขาอยู่ ซึ่งวิธีการนี้เรียกว่า “มนุษย์สัมพันธ์มนุษย์” อย่างละเอียดอ่อน
3. เด็กและเยาวชนควรจะต้องรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคมของตน และช่วยกันนำปัญหาต่างๆมาตีแผ่ อภิปราย และร่วมกันคิดแก้ปัญหา
4. การสร้างจิตสำนึกด้วยการปลูกฝังประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรมที่ล้ำค่าอย่างลึกซึ้งและต่อเนื่องอย่างผู้มีความรู้ อย่างผู้สนใจใฝ่รู้ ทั้ง 2 ฝ่าย
5. การสร้างความภาคภูมิใจในแผ่นดินถิ่นเกิดของตนด้วยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่นท้องถิ่นจำเป็นอย่างมาก
6. การสร้างคุณค่า แก่นแท้ ของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น ดีความให้ถูกต้อง และนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นได้
7. ต้องสอนให้ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของ “ทรัพย์สินในดิน สินในน้ำ” ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่นของตนว่า แตกต่างกับท้องถิ่นอื่นอย่างไร เพราะเหตุใดเราต้องอนุรักษ์และพัฒนาให้ยั่งยืนให้จงได้
8. การปลูกฝังต้องเปลี่ยนวิธีคิด วิธีสอน แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบทั้งหมด หลักสูตร ฝึกวิชาชีพครูไทยควรได้รับการปฏิรูปใหม่ทั้งหมด

9. พัฒนาภาวะผู้นำทั้งผู้บริหาร ครู ที่จะเป็นต้นแบบใหม่ทั้งหมดด้วย สัมปฤติธรรม 7 ประการ อันได้แก่ **หัมมณฺญา** เป็นผู้รู้จักเหตุ **อตัณฺญา** เป็นผู้รู้จักผล **อิตฺตณฺญา** เป็นผู้รู้จักตน

มัตตณฺญา เป็นผู้รู้จักประมาณ **กาลณฺญา** เป็นผู้รู้จักกาล **ปริสสณฺญา** เป็นผู้รู้จักชุมชน

ปุคคณฺญา เป็นผู้รู้จักบุคคล

10. เด็กและเยาวชนไทยต้องได้รับการอบรมให้รู้จักคิดอย่างวิเคราะห์ และมีเหตุผล ใช้หลัก โยนิโสมนสิการ

โยนิโส แปลว่า ถูกต้องแบบคาย **มนสิการ** แปลว่า ทำไว้ในใจ โยนิโสมนสิการหมายถึง การทำไว้ในใจโดยแบบคาย หรือการคิดถูกต้องตามความเป็นจริง โดยอาศัยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และคิดเชื่อมโยงตีความข้อมูลเพื่อนำไปใช้ต่อไป

โยนิโสมนสิการ มีวิธีคิดสรุปได้ ดังนี้

1. **อุปายมนสิการ** คือคิดถูกวิธี การศึกษาต้องสอนให้คนมีวิธีคิด วิธีวิจัย และใช้วิธีการ นั้นอย่างถูกต้องว่องไว

2. **ปถมนสิการ** คือคิดมีระเบียบ การศึกษาจะต้องสอนให้คนคิดต่อเนื่องอย่างเป็น ระบบ มีระเบียบ ไม่กระโดดไปกระโดดมา คิดอย่างมีเป้าหมาย

3. **การณมนสิการ** คือคิดมีเหตุผล รู้จักเชื่อมโยงว่าเหตุผลนี้นำไปสู่ผลอะไร หรือผลนี้ มาจากเหตุอะไร

4. **อุปาทกมนสิการ** คือคิดเป็นกุศล เป็นการศึกษาเพื่อค้นหาแก่นสาระสาระ เมื่อได้รับ ข้อมูลข่าวสารมากมาย ต้องรู้จักกรองเอาส่วนที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับเรา

โยนิโสมนสิการเป็นหลักคิดที่เหมาะสมสำหรับเยาวชนอย่างยิ่ง เพราะเด็กและเยาวชนไม่เคย ได้รับการสอนให้มีความคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุด้วยผล

สำหรับ แนวทางหรือมาตรการเชิงรุกในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่ เยาวชนในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ควรยึดหลักการทำความเข้าใจ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยมการเรียนรู้ การมุ่งพัฒนาองค์ความรู้ด้านการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของ เยาวชน การสร้างเครือข่ายด้านการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย การเสริมสร้างศักยภาพองค์กรหรือ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและท้องถิ่นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ การจัดทำฐานข้อมูลและสื่อสาธารณะในการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นระบบ โดยมีสาระเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม จิตสำนึกความเป็นไทยในแง่มุมต่างๆ อาทิ ค่านิยมทาง สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ประวัติศาสตร์ของไทยในแต่ละยุคสมัยที่สอดคล้องกับหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง โดยอาศัยกระบวนการทางการศึกษาตลอดชีวิตเป็นตัวขับเคลื่อนการศึกษา เพื่อปลูกฝัง จิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชน

มาตรการเชิงรุกในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทย

1) การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์วัฒนธรรมและค่านิยมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

มาตรการที่ 1 การสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ร่วมกัน เพื่อเป็นบรรทัดฐานให้ผู้ ที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ตามบริบทที่แตกต่างกันในสังคม ให้เป็นวิถีชีวิต มีความสอดคล้องกับ ธรรมชาติ ฝึกฝนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีกระบวนการพัฒนาที่บูรณาการสอดแทรกอยู่ใน ชีวิตการเรียนรู้ การปฏิบัติงาน เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสังคม วัฒนธรรมกับการเรียนการสอน โดย การสนับสนุนทางแนวดิ่ง (Vertical Support) หมายถึง ครอบครัว ที่จะมีส่วนหล่อหลอมเด็ก ทั้งทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อในการใช้ชีวิต และการสนับสนุนทางแนวราบ (Horizontal Support) หมายถึง เพื่อน ร่วมงาน และครอบครัว ให้ตระหนักถึงการเรียนรู้จิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์

มาตรการที่ 2 การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยมในความเป็นไทย

ทุกภาคส่วนในสังคมควรปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางความคิด และค่านิยมความเป็นไทยทั้งในระดับ บุคคล องค์กร ชุมชน และสังคมโดยร่วมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับทุก คนในสังคมให้เห็นความสำคัญและสนใจ โดยการสร้างบรรยากาศในสังคมที่เอื้อต่อการปลูกฝังจิตสำนึก ความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชน ส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การคิดวิเคราะห์อย่างมี เหตุผล ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม คุณธรรม จริยธรรมพื้นฐาน และส่งเสริมความเป็นนานาชาติบนพื้นฐานของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

มาตรการที่ 3 การสร้างระบบค่านิยมใหม่ให้กับเด็กและเยาวชนในการเข้าใจบทบาทหน้าที่ ของตนเองในฐานะพลเมืองที่ดี การประพฤติปฏิบัติที่พึงประสงค์ โดยกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ประยุกต์ใช้สิ่งแวดล้อมให้เป็นประโยชน์ ทำให้เด็กมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิด ปรับเปลี่ยนการปฏิบัติตน

2) การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของเยาวชน

มาตรการที่ 4 การพัฒนารูปแบบและหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่สอดคล้องกับสภาพ ของเมืองและชุมชน โดยเปิดพื้นที่ทั้งสถานศึกษาและชุมชนให้เป็นสถานที่เรียนรู้ของจิตสำนึกความเป็น ไทยของคนในชุมชน โดยจัดกิจกรรมในชุมชน ใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อการเรียนรู้ อาทิ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์กีฬา

มาตรการที่ 5 การส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่ดูแลรับผิดชอบด้านการวางแผน นโยบายด้านการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ที่พึงประสงค์แก่เยาวชน รวมทั้งการอบรมเสริมความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานเพื่อการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยอย่างต่อเนื่อง

มาตรการที่ 6 การส่งเสริมและสนับสนุนให้มหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย เช่น การจัดทำชุดความรู้ การประชุมเสวนา เวทีชาวบ้าน ในประเด็นต่างๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาเด็กและเยาวชน บนพื้นฐานการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น

3) การสร้างเครือข่ายด้านการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย

มาตรการที่ 7 การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่าย การสร้างความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทั้งจากองค์กรหรือหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ อาทิ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง พ่อแม่ ชุมชน และสังคม ในการพัฒนาจิตสำนึกความเป็นไทยและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมทั้งการประสานงานให้หน่วยงานภาคีเครือข่ายเป็นผู้จัดการเรียนรู้ โดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายอื่นๆ และประชาชนในพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ความร่วมมือ ความช่วยเหลือและการระดมสรรพกำลังที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์แก่การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย การจัดสรรทรัพยากรและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการดำเนินงาน จนเกิดเป็นความร่วมมือและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคมดำเนินการให้เกิดผลเป็นจริง

4) การส่งเสริมศักยภาพองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและท้องถิ่นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์

มาตรการที่ 8 การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ เงินทุนอุดหนุน และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อให้ชุมชนหรือท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษา และการจัดกิจกรรมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเยาวชน และชุมชน โดยให้มีการระดมทุนและทรัพยากรการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรระดับท้องถิ่นให้สามารถจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มุ่งเน้นปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ ทั้งนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ควรกำหนดวิสัยทัศน์ ความต้องการ และแนวทางในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ รวมทั้งการส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

มาตรการที่ 9 การสร้างตัวแบบ ผู้นำ การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเป็นตัวแบบที่ดีทั้ง พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ หรือบุคคลตัวอย่างในสังคม บุคคลตัวอย่างหรือตัวแบบที่ดีจะเป็นตัวอย่างให้กับเด็กและเยาวชนรุ่นต่อไปได้เป็นอย่างดี

5)การจัดทำฐานข้อมูลและสื่อสาระในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกฝัง

จิตสำนึกความเป็นไทยที่เป็นระบบ

มาตรการที่ 10 จัดตั้งหน่วยงานกลาง เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลสื่อสาระ และฐานข้อมูลขององค์กรหรือหน่วยงานด้านการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ โดยจัดให้มีระบบการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชน และผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูล ค้นหาข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และการดำเนินงานเพื่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

มาตรการที่ 11 การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกความเป็นไทย ถ่ายทอดผ่านสื่อสาระ และฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ โดยเป็นองค์ความรู้ที่ครอบคลุมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยในทุกๆด้านของชีวิต มีความทันสมัย และมีรูปแบบที่สร้างสรรค์หลากหลาย

มาตรการที่ 12 การจัดตั้งองค์กรกลางที่มีบทบาทในการกำกับ ดูแล และตรวจสอบสื่อสาระทุกประเภทอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้มีจริยธรรมในการผลิตและเผยแพร่สื่อต่างๆต่อสังคม รวมทั้งลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและเผยแพร่สื่อที่บิดเบือนข้อเท็จจริง และเป็นภัยต่อพฤติกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

นอกจากนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบ อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น ควรทบทวนสาระกฎหมายบางมาตรา เพื่อส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนที่เป็นรูปธรรม โดยมีการพัฒนาต่อยอดอย่างต่อเนื่อง การเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมแบบบูรณาการและการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังควบคู่กับการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกความเป็นไทย การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ของหน่วยงานและภาคีเครือข่าย รวมทั้งกำหนดองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานขึ้นมาเป็นกรณีพิเศษเพื่อเป็นหลักประกันในการเข้าถึงการศึกษาตลอดชีวิตและได้รับการส่งเสริม การปลูกฝังจิตสำนึกอย่างเป็นรูปธรรมของเด็กและเยาวชน รวมทั้งประชาชน โดยทั่วไปทั้งที่อยู่ในระบบและนอกระบบโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ในบทเฉพาะกาล มาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชาติไทย วิถีชีวิตของความเป็นไทยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อสร้างเยาวชนให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ รักและ

ภาคภูมิใจที่เกิดบนผืนแผ่นดินไทย มีชาติกำเนิดเป็นคนไทย เลื่อมใส ศรัทธา และนำคำสอนของศาสนาที่ตนเองนับถือมาใช้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวข้างต้นพบว่า มาตรการเชิงรุกในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ประกอบด้วย 1)การจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีการสอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชน โดยผ่านการจัดการศึกษา 3 รูปแบบ นั่นคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย 2)การบ่มเพาะ กล่อมเกลา ปลูกฝังและปลูกจิตสำนึกเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชาติไทย วิถีชีวิตของความเป็นไทย ความรักชาติ รักแผ่นดินอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขผู้ทรงมีพระกรุณาธิคุณ ทรงห่วงใยในทุกข์สุขของปวงชนชาวไทย ความศรัทธาในศาสนา ความรู้ทางศิลปะ วัฒนธรรม ภาษา ภูมิปัญญาไทย กิริยามารยาท ลักษณะนิสัย ความซื่อสัตย์ กตัญญู ความรับผิดชอบต่อตนเอง ชุมชน และสังคม ผ่านการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างจริงจัง

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการวิจัยสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยเอกสาร
2. การวิจัยเชิงปริมาณ
3. การวิจัยเชิงคุณภาพ
4. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การสรุปและประมวลผล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร สรุปได้ดังนี้

1.1 ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านความสำคัญ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันดับ 2 ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ และอันดับ 3 ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต

ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านความสำคัญ พบว่า คณาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันดับ 2 ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต และอันดับ 3 ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ

ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันดับ 2 ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ และอันดับ 3 ได้แก่ มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา

ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติ พบว่า คณาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันดับ 2 ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต และอันดับ 3 ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณ

1.2 จิตสำนึกในความเป็นไทย

จิตสำนึกในความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ภูมิใจในความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้ที่หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป อันดับ 3 ได้แก่ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของความเป็นไทย

จิตสำนึกในความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า คณาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ภูมิใจในความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ คิดว่าการรักษา ปลูกฝัง และสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทย อันดับ 3 ได้แก่ เป็นผู้ที่หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป

จิตสำนึกในความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ภูมิใจในความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป อันดับ 3 ได้แก่ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของความเป็นไทย

จิตสำนึกในความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ภูมิใจในความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป อันดับ 3 ได้แก่ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของความเป็นไทย

1.3 การรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย

การรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ที่บ้านมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันดับ 2 ได้แก่ มีนิสสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ อันดับ 3 ได้แก่ สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย

การรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย อันดับ 2 ได้แก่ มีนิสสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ อันดับ 3 ได้แก่ ระมัดระวังในเรื่องการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

การรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ที่บ้านมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันดับ 2 ได้แก่ สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย อันดับ 3 ได้แก่ มีนิสสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ

การรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย อันดับ 2 ได้แก่ แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้คนต่างชาติรับรู้ อันดับ 3 ได้แก่ มีนิสสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ

1.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้านความสำคัญพบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเอง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้านความสำคัญพบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเอง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้านการปฏิบัติพบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเอง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้านการปฏิบัติพบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเอง

1.5 บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ หน่วยงานหรือองค์กรภาคประชาชน ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและเผยแพร่ความเป็นไทยให้มากขึ้น

บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย มารยาทไทย และวัฒนธรรมไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย

บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า นิสิตทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย อันดับ 3 ได้แก่ สถานศึกษาเป็นแหล่งจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย

บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ พบว่า อาจารย์ทั้ง 3 สถาบัน ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย อันดับ 2 ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย มารยาทไทย และวัฒนธรรมไทย อันดับ 3 ได้แก่ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย

1.6 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ ในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการช่วยปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน พบว่า นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุด คือ ผู้ใหญ่เป็นตัวอย่าง และแสดงให้เห็นความเป็นไทย ส่วนอาจารย์ส่วน

ใหญ่เห็นว่าสิ่งสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุด คือ สอดแทรกในเนื้อหาการเรียนการสอนและให้นิสิต นักศึกษาสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างบูรณาการ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการศึกษาปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิตและอาจารย์ 3 สถาบัน พบว่า นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุด คือ สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมความเป็นไทย มีการดำเนินการและ มาตรการสนับสนุนที่ชัดเจนและจริงจังอย่างต่อเนื่อง ส่วนอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งสำคัญและควรปฏิบัติ มากที่สุด คือ กระตุ้นให้เยาวชนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเพื่อให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของ ความเป็นไทยผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม นิสิตและอาจารย์เกี่ยวกับ

การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

จากการศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มนิสิตและอาจารย์ของจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร มีข้อมูลที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

2.1 ลักษณะและคุณค่าของความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ลักษณะของความเป็นไทย

- 1) กิริยามารยาทไทย
- 2) จิตใจและลักษณะนิสัยแบบไทย
- 3) ภาษาไทย
- 4) ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีไทย

ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

- 1) ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
- 2) ความอ่อนน้อม ความกตัญญู

3) ภาษาไทย ภาษาประจำชาติ

คุณค่าของความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

- 1) เป็นเอกลักษณ์ของชาติ
- 2) เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในชาติ

2.2 วิธีการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ผู้ปลูกฝังและถ่ายทอดความรู้

- 1) สถาบันครอบครัว
- 2) สถาบันการศึกษา
- 3) สื่อมวลชน

2.3 วิธีการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

- 1) แทรกความรู้เกี่ยวกับจิตสำนึกความเป็นไทยในวิชาต่างๆ
- 2) จัดกิจกรรมเสริมความรู้เกี่ยวกับจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน
- 3) การรณรงค์ให้ร่วมมือส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน

2.4 ปัจจัยส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

- 1) ตัวเยาวชน
- 2) ทุกภาคส่วน ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน

สื่อมวลชน ฯลฯ

2.5 แนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบท

สังคมไทยปัจจุบัน

- 1) การร่วมมือของทุกภาคส่วน
- 2) การปฏิรูปสื่อ
- 3) การกำหนดเป็นนโยบายระดับชาติ

2.6 ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชนในบริบทสังคมปัจจุบันการตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยและจิตสำนึกในความเป็นไทยที่ลดน้อยลง อีกทั้งครอบครัว และสถาบันอื่นๆ ในสังคมไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เท่าที่ควรเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องตระหนักถึงความสำคัญและร่วมมือกันอย่างจริงจัง

3.ข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า นิสิตและคณาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวรได้เสนอแนะแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยไว้ สรุปได้ว่า การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันต้องเริ่มต้นจากตัวเยาวชนเองที่จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการศึกษาเรื่องความเป็นไทยพ่อแม่ครอบครัวจะต้องใส่ใจในการอบรมสั่งสอนตั้งแต่เยาว์วัย และเมื่อเข้าสู่ระบบการศึกษาครูอาจารย์ในสถานศึกษาจะต้องอบรมสั่งสอนเพิ่มพูนความรู้ และจัดกิจกรรมเสริมความรู้และประสบการณ์เรื่องความเป็นไทยแก่เด็กและเยาวชน ขณะเดียวกันทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะสื่อมวลชนควรตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นไทยและช่วยนำเสนอข้อมูลเนื้อหาความเป็นไทยผ่านรายการต่างๆ ในทุกช่องทางทั้งในส่วนของโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ รวมทั้งภาครัฐควรเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนและผลักดันให้เป็นวาระแห่งชาติที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน

สรุปแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะแนวทางในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน จิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์มีหลายประเด็น ดังนั้นมาตรการเชิงรุกเพื่อปลูกฝังสำนึกดังกล่าว ต้องเริ่มแต่วัยเด็ก ให้ความสำคัญ “วินัยเริ่มที่บ้าน” ครอบครัวยุคใหม่ การให้ความร่วมมือจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ประสาน เสริมสร้าง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ร่วมกันอย่างมีบูรณาการ ทั้งหลักสูตรและการเรียนการสอน ที่ต้องเน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์

นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิยังให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ดังนี้

1. ควรให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลทุกเพศ ทุกอาชีพ ว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกัน เพราะต่างฝ่ายต่างคนต้องมีบทบาทหน้าที่ของตน มีศักยภาพของตนซึ่งมีผลไปยังศักยภาพของชุมชน เพราะถ้าทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ของตนเองต่อสิ่งแวดล้อมทั้งมหัพภาคแล้ว ก็จะมีจิตสำนึกที่จะมีความคิดสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นและบ้านเกิดเมืองนอนของตน
2. เด็กและเยาวชนควรได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่อยู่รอบๆตัวเขา ด้วยการยอมรับวิถีชีวิตของพวกเขาและชุมชนที่เขาอยู่ ซึ่งวิธีการนี้เรียกว่า “มนุษย์สัมพันธ์” อย่างละเอียดอ่อน
3. เด็กและเยาวชนควรจะต้องรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคมของตน และช่วยกันนำปัญหาต่าง ๆ มาตีแผ่ อภิปราย และร่วมกันคิดแก้ปัญหา
4. การสร้างจิตสำนึกด้วยการปลูกฝังประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรมที่ล้ำค่าอย่างลึกซึ้งและต่อเนื่องอย่างผู้มีความรู้ อย่างผู้สนใจใฝ่รู้ ทั้ง 2 ฝ่าย
5. การสร้างความภาคภูมิใจในแผ่นดินถิ่นเกิดของตนด้วยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นวัฒนธรรมท้องถิ่นจำเป็นอย่างมาก
6. การสร้างคุณค่า แก่นแท้ ของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น ดีความให้ถูกต้อง และนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นได้
7. ต้องสอนให้ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของ “ทรัพย์ในดิน สินในน้ำ” ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่นของตนว่า แตกต่างกับท้องถิ่นอื่นอย่างไร เพราะเหตุใดเราต้องอนุรักษ์และพัฒนาให้ยั่งยืนในสิ่งนี้ได้
8. การปลูกฝังต้องเปลี่ยนวิธีคิด วิธีสอน แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบทั้งหมด หลักสูตรฝึกวิชาชีพครูไทยควรได้รับการปฏิรูปใหม่ทั้งหมด
9. พัฒนาภาวะผู้นำทั้งผู้บริหาร ครู ที่จะเป็นต้นแบบใหม่ทั้งหมดด้วย สัปปริสมธรรม 7

ประการ อันได้แก่ เป็นผู้รู้จักเหตุ เป็นผู้รู้จักผล เป็นผู้รู้จักตน เป็นผู้รู้จักประมาณ เป็นผู้รู้จักกาล เป็นผู้รู้จักชุมชน เป็นผู้รู้จักบุคคล

10. เด็กและเยาวชนไทยต้องได้รับการอบรมให้รู้จักคิดอย่างวิเคราะห์ และมีเหตุผล ใช้หลัก โยนิโสมนสิการ เป็นหลักคิดที่เหมาะสมสำหรับเยาวชนอย่างยิ่ง เพราะเด็กและเยาวชนไม่เคยได้รับการสอนให้มีความคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุด้วยผล

สำหรับ แนวทางหรือมาตรการเชิงรุกในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน มีดังนี้

1) การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

มาตรการที่ 1 การสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ร่วมกัน เพื่อเป็นบรรทัดฐานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ตามบริบทที่แตกต่างกันในสังคม ให้เป็นวิถีชีวิต มีความสอดคล้องกับธรรมชาติ ฝึกฝนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีกระบวนการพัฒนาที่บูรณาการสอดแทรกอยู่ในชีวิตการเรียนรู้ การปฏิบัติงาน เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสังคม วัฒนธรรมกับการเรียนการสอน

มาตรการที่ 2 การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยมในความเป็นไทย ทุก

ภาคส่วนในสังคมควรปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางความคิด และค่านิยมความเป็นไทยทั้งในระดับบุคคล องค์กร ชุมชน และสังคมโดยรวมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับทุกคนในสังคม

มาตรการที่ 3 การสร้างระบบค่านิยมใหม่ให้กับเด็กและเยาวชนในการเข้าใจบทบาท

หน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองที่ดี การประพฤติปฏิบัติที่พึงประสงค์ โดยกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ประยุกต์ใช้สิ่งแวดล้อมให้เป็นประโยชน์ ทำให้เด็กมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิด ปรับเปลี่ยนการปฏิบัติตน

2) การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของเยาวชน

มาตรการที่ 4 การพัฒนารูปแบบและหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่สอดคล้องกับสภาพของเมืองและชุมชน โดยเปิดพื้นที่ทั้งสถานศึกษาและชุมชนให้เป็นสถานที่เรียนรู้ของจิตสำนึกความเป็นไทย

ไทยของคนในชุมชน โดยจัดกิจกรรมในชุมชน ใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อการเรียนรู้ อาทิ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์กีฬา

มาตรการที่ 5 การส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่ดูแลรับผิดชอบด้านการวางแผน นโยบายด้านการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชน รวมทั้งการอบรมเสริมความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานเพื่อการจัดการศึกษา เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยอย่างต่อเนื่อง

มาตรการที่ 6 การส่งเสริมและสนับสนุนให้มหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย เช่น การจัดทำชุดความรู้ การประชุมเสวนา เวทีชาวบ้าน ในประเด็นต่างๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาเด็กและเยาวชน บนพื้นฐานการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น

3) การสร้างเครือข่ายด้านการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย

มาตรการที่ 7 การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่าย การสร้างความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทั้งจากองค์กรหรือหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ อาทิ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง พ่อแม่ ชุมชน และสังคม ในการพัฒนาจิตสำนึกความเป็นไทยและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมทั้งการประสานงานให้หน่วยงานภาคีเครือข่ายเป็นผู้จัดการเรียนรู้ โดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายอื่นๆ และประชาชนในพื้นที่

4) การส่งเสริมศักยภาพองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและท้องถิ่นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์

มาตรการที่ 8 การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ เงินทุนอุดหนุน และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อให้ชุมชนหรือท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษา และการจัดกิจกรรมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเยาวชน และชุมชน

มาตรการที่ 9 การสร้างตัวแบบ ผู้นำ การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเป็นตัวแบบที่ดีทั้ง

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ หรือบุคคลตัวอย่างในสังคม บุคคลตัวอย่างหรือตัวแบบที่ดีจะเป็นตัวอย่างให้กับเด็กและเยาวชนรุ่นต่อไปได้เป็นอย่างดี

5)การจัดทำฐานข้อมูลและสื่อสาระในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึก

ความเป็นไทยที่เป็นระบบ

มาตรการที่ 10 จัดตั้งหน่วยงานกลาง เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลสื่อสาระ และฐานข้อมูล

ขององค์กรหรือหน่วยงานด้านการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ โดยจัดให้มีระบบการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชน และผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูล ค้นหาข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และการดำเนินงานเพื่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

มาตรการที่ 11 การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกความ

เป็นไทย ถ่ายทอดผ่านสื่อสาระ และฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ โดยเป็นองค์ความรู้ที่ครอบคลุมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยในทุกๆด้านของชีวิต มีความทันสมัย และมีรูปแบบที่สร้างสรรค์หลากหลาย

มาตรการที่ 12 การจัดตั้งองค์กรกลางที่มีบทบาทในการกำกับ ดูแล และตรวจสอบสื่อ

สารณะทุกประเภทอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้มีจริยธรรมในการผลิตและเผยแพร่สื่อต่างๆต่อสังคม รวมทั้งลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและเผยแพร่สื่อที่บิดเบือนข้อเท็จจริง และเป็นภัยต่อพฤติกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

นอกจากนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบ อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น ควรทบทวนสาระกฎหมายบางมาตรา เพื่อส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนที่เป็นรูปธรรม สนับสนุนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ของหน่วยงานและภาคีเครือข่าย รวมทั้งกำหนดองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานขึ้นมาเป็นกรณีพิเศษเพื่อเป็นหลักประกันในการเข้าถึง

การศึกษาตลอดชีวิตและได้รับการส่งเสริม การปลูกฝังจิตสำนึกอย่างเป็นรูปธรรมของเด็กและเยาวชน รวมทั้งประชาชนโดยทั่วไปทั้งที่อยู่ในระบบและนอกระบบโรงเรียน

จะเห็นได้ว่า แนวทางหรือมาตรการเชิงรุกในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์

แก่เยาวชนในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ประกอบด้วย 1)การจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนที่มีการสอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่ เยาวชน โดยผ่านการจัดการศึกษา 3 รูปแบบ นั่นคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย 2)การบ่มเพาะ กล่อมเกลา ปลูกฝังและปลูกจิตสำนึกเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชาติไทย สำนึกรักชาติ รักแผ่นดินถิ่นเกิด วิถีชีวิต ของความเป็นไทยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย มีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง ชุมชน และสังคม ผ่านการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอก ระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเช่นกัน

การอภิปรายผล

คุณค่าของความเป็นไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

1. คุณค่าทางวัฒนธรรม

ในส่วนของผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า เรื่องของการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่ เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน เป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องใส่ใจเป็นพิเศษ เนื่องจากปัจจุบันนี้กระแส วัฒนธรรมต่างชาติได้แพร่กระจายเข้ามาในหลายช่องทางตามความเจริญของเทคโนโลยีสมัยใหม่ หากทุก ฝ่ายยังเพิกเฉยหรือละเลยก็จะทำให้เยาวชนไทยซึมซับวัฒนธรรมต่างชาติเข้าไปโดยไม่รู้ตัวและในที่สุดก็จะ ทำให้หลงไปกับวัฒนธรรมต่างชาติจนมองไม่เห็นความงดงามและความดีงามของวัฒนธรรมไทย ดังนั้นจึง จำเป็นที่สถาบันหลักทั้งหลาย เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัว พ่อแม่ต้องกระตุ้นให้เด็กใส่ใจในวัฒนธรรมไทย ที่มีค่าโดยเฉพาะในเรื่องกิริยามารยาท ความกตัญญูรู้คุณ เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ซึ่งสามารถฝึกฝนได้ตั้งแต่ เด็ก สถาบันการศึกษาที่ต้องช่วยสานต่อในการให้ความรู้และฝึกการปฏิบัติตนตามวิถีแห่งความเป็นไทย รวมทั้งสถาบันทางสังคมอื่นๆทั้งภาครัฐและเอกชนก็ต้องผลักดันให้เรื่องการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย เป็นวาระแห่งชาติที่ทุกฝ่ายต้องประสานความร่วมมือ โดยเฉพาะองค์กรสื่อซึ่งนับเป็นองค์กรที่มีอิทธิพลต่อ

การรับข้อมูลข่าวสารของเยาวชนเป็นอันดับต้นๆต้องเร่งให้การสนับสนุนปรับปรุงการนำเสนอข้อมูล การผลิตรายการต่างๆ ให้ส่งเสริมเรื่องของความเป็นไทยให้มากขึ้นกว่าเดิม

2. คุณค่าทางสังคม

ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ประชาชนในชาติมีความขัดแย้งทางความคิดค่อนข้างสูง ลักษณะนิสัยแบบไทยที่มีความอ่อนน้อม นุ่มนวล ยิ้มแย้มแจ่มใส โอบอ้อมอารีเริ่มหายไป กลายเป็นความก้าวร้าวรุนแรงต่างมุ่งทำลายล้างกัน ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า หากทุกฝ่ายหันมาร่วมกันฟื้นฟูความเป็นไทย มีมิตรไมตรี สัมครสมานสามัคคี ร่วมมือร่วมใจ ความสงบสุขของสังคมไทยจะกลับคืนมาได้ ขณะเดียวกันผู้ใหญ่ควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชนในการแสดงออกถึงความเป็นไทยทั้งในเรื่องความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การแสดงกิริยามารยาทต่อกันอย่างงดงามแบบไทย เพื่อเยาวชนไทยจะได้ประพฤติปฏิบัติตนตามแบบอย่างที่ดีงาม ไม่ทะเลาะวิวาท ไม่ใช้ความรุนแรงก้าวร้าวต่อกัน ดังที่พบเห็นในหมู่เยาวชนบางกลุ่มในปัจจุบัน

แนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันโดยสรุป ดังนี้

1. การปลูกฝังจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย โดยการรณรงค์ให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง

ให้ช่วยกันอบรมสั่งสอนและปลูกฝังให้เยาวชนเห็นคุณค่าของความเป็นไทยโดยเริ่มตั้งแต่เยาว์วัย การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว บิดามารดา ปู่ย่าตายาย พี่ป้าน้าอา ทำกิจกรรมต่างๆ ที่แสดงความเป็นไทยร่วมกัน ทั้งในเรื่องการทำบุญในวิถีปฏิบัติตั้งแต่แรกเกิดจนถึงแก่กรรมตามประเพณี การทำบุญตักบาตรเป็นประจำ การแสดงความสำนึกถึงรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความกตัญญูต่อบุพการี การแสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่ การประพฤติปฏิบัติของบิดามารดา ต่อปู่ย่าตายาย ทั้งในชีวิตประจำวันและในวันสำคัญต่างๆ การแสดงความเอื้ออาทรต่อญาติ เพื่อนบ้าน และบุคคลอื่นๆ การแสดงออก การพูดจา กิริยามารยาทแบบไทย การร่วมกิจกรรมในชุมชน ในวันสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ สิ่งสำคัญบิดามารดาต้องเป็นตัวอย่างอันดีในการสืบสานจิตสำนึกความเป็นไทย

2. จัดโครงการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมนิตินักศึกษา อบรมและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย โดยครู อาจารย์ สถาบันการศึกษาควรจัดโครงการหรือกิจกรรมที่สนับสนุน ส่งเสริมความเป็นไทย

เช่น ค่ายวัฒนธรรม ชมรมดนตรีและนาฏศิลป์ไทย กิจกรรมเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กิจกรรมวันสำคัญทางประเพณีโดยเฉพาะประเพณีที่แสดงถึงความกตัญญูทวดเทวี (เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ ที่ไม่มุ่งเน้นความรื่นเริงแต่เน้นการแสดงความกตัญญูแก่ผู้อาวุโส) โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นไทยใน โอกาสต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความเป็นไทย

3. จัดการประชุมปฏิบัติการร่วมระหว่างครูและนิสิตนักศึกษา เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับ เยาวชนกับความเป็นไทย และร่วมกันหามาตรการในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยและจัดกิจกรรมที่ ส่งเสริมมาตรการนั้น โดยทันที

4. เพิ่มรายวิชา “ความเป็นไทย” ในหลักสูตรของสถาบันการศึกษาทุกระดับ สอนโดยครูอาจารย์ และวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อสืบสานความเป็นไทย โดยเปิดเป็นรายวิชาบังคับด้วยจะยิ่งดี หรือ ถ้าจัดเป็นวิชาเลือกก็ควรเป็นวิชาที่ได้รับการแนะนำให้เรียน (Highly recommended) อาจสอดแทรกความรู้ และบูรณาการเข้าไปในวิชาต่างๆ โดยเฉพาะในวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา และศิลปศึกษา

5. จัดโครงการ “ยวทูตความเป็นไทย” เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนไทยภูมิใจในความเป็นไทย และเห็นคุณค่าในความเป็นไทย รวมทั้งประวัติศาสตร์ที่มาของคนไทย

6. จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนเพิ่มขึ้น ภาครัฐและภาคเอกชนต้องร่วมมือกัน ผลักดันให้มีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ให้มีแหล่งเรียนรู้อยู่ในท้องถิ่นใกล้ตัว ในชุมชน และให้เยาวชนเข้ามาศึกษาได้ง่ายขึ้น

7. ประสานความร่วมมือกับสื่อมวลชนทุกแขนง ภาครัฐต้องประสานความร่วมมือกับ สื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ให้ช่วยเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นไทยแก่เยาวชนให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทย และเลือกเสนอ เนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ ถูกต้องให้มากที่สุด รวมทั้งขอความร่วมมือจากผู้ผลิตให้กวัดขันในการ นำเสนอข้อมูล เลือกรายการที่ดีมีประโยชน์ และส่งเสริมความเป็นไทยมาเผยแพร่

8. กำหนดเป็นวาระแห่งชาติ ภาครัฐและทุกภาคส่วนของสังคมต้องให้ความสำคัญ และ ร่วมกันเสนอให้กำหนดเป็น “วาระแห่งชาติ” และเป็นองค์ประกอบหลักในการสร้างความเข้มแข็งและ ความสมานฉันท์ของคนในชาติ เพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยและถือเป็นภาวะ เร่งด่วนในการร่วมมือกันปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ความเป็นไทยสายใยแห่งความสมานฉันท์

ในอดีตที่ผ่านมาชาวไทยทุกคนในประเทศไทยสามารถอยู่ร่วมกับชนทุกหมู่เหล่าที่แตกต่างกัน ทั้งเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมได้ ด้วยลักษณะนิสัยที่เป็นคุณลักษณะที่ดีของคนไทย อาทิ ซื่อสัตย์ กตัญญู รู้รักสามัคคี มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการประนีประนอม อยู่ร่วมกับคนชาติอื่น ศาสนาอื่นได้ และยอมรับวัฒนธรรมของชาติอื่น ลักษณะนิสัยดังกล่าวจึงเป็นลักษณะนิสัยที่บ่งบอกความเป็นไทยอันติดอยู่ในจิตสำนึกของคนไทยส่วนใหญ่ คุณลักษณะไทยที่ดีดังกล่าวจึงทำให้คนไทยสามารถดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคมที่หลากหลาย สังคมพหุวัฒนธรรม ที่ประกอบด้วยผู้คนที่หลากหลายเชื้อชาติ หลากหลายวัฒนธรรมได้ โดยไม่เกิดความขัดแย้ง ขณะเดียวกันเมื่อได้เห็นวัฒนธรรมของชนชาติอื่น ในที่สุดคนไทยก็เลือกที่จะคงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีงามให้คงอยู่ ขณะเดียวกันก็เลือกที่จะรับวัฒนธรรมที่ดีของชนชาติอื่นมาบูรณาการ เพื่อประโยชน์ของชาวไทย และเพื่อสืบทอดความเป็นไทยแก่ลูกหลานไทยให้คงอยู่สืบไป

ความเป็นไทยจึงนับเป็นเสมือนสายใยเชื่อมโยงความสมานฉันท์ ความผูกพันของชาวไทย

ท่ามกลางกระแสสังคมและวัฒนธรรมต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามา รวมทั้งสถานการณ์ความขัดแย้ง ความแตกต่างทางความคิดทางสังคมการเมืองของคนในชาติ ทุกภาคส่วนของสังคมควรเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส นำเยาวชนไทยทุกคนให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความเป็นไทย และพร้อมใจกันกลับมาสร้างจิตสำนึก ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ความสมัครสมานสามัคคี เอื้ออาทร มีไมตรีจิต อันเป็นคุณลักษณะอันบ่งบอกถึงความเป็นไทยที่ยากจะหาได้ในชนชาติอื่นให้กลับคืนมาดังเดิม เพื่อรักษาความเป็นไทยที่พึงประสงค์ให้คงอยู่ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน รวมทั้งเพื่อรักษาความสมานฉันท์ในหมู่คนไทยทุกเชื้อชาติ ศาสนา อันจะนำพาสันติสุขมาสู่ประเทศไทยของเรา ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ความเป็นไทยคือ “ไท” ไม่ใช่ “ทาส”	ต้องสามารถเป็นตัวของตัวเองได้
ยืนอยู่บนสองขาแข้งแกร่งไกร	เอาต่างชาติมารับใช้ให้ชาติเรา
ไม่ใช่เอาทุกอย่างให้ต่างชาติ	นั่นคือความเป็นทาสความขลาดเขลา

เขาจะเอาอะไรมาให้เอา	ควักกระเป๋าจ่ายจ่ายลูกเดียว
มีผ้าทอผ้าฝ้ายไหมมัดหมี่	อาหารคาวเค็ดยัดเค็มเปรี้ยว
เราปลูกเรือนสร้างบ้านกันกลมเกลียว	มียาเขียวสมุนไพรพรมในดิน
ไม่ใช่ต้องโทเรเทโตรอน	โซบะป้อนข้าวปั้นบ๊าดนกิน
บ้านญี่ปุ่นทรงสเปญเพนท์เฮาส์อินน์	ให้กินยานอกหลอกกลองยา
เหล็กของเราแร่ของเราเขาเอาไป	เป็นอาโก ไชโก โตโยต้า
เป็นอาวุธสงครามแห่ตามมา	เป็นสินค้าสารพัดมัดมือชก
ต้องไค้กชิ เป๊ปซี่ดีที่สุด	เลิกละมุด เลิกระกำ น้ำบัวบก
ขนมเค้กข้าวเกรียบยูนอุดหนุนยก	ขนมครกข้าวเกรียบไทยบรรลัษย์
วิชาการก้าวหน้ารับมาใช้	บนพื้นฐานที่เป็นไทยได้ปรุงปรับ
ความเจริญศิวิไลซ์ไม่บังคับ	เรายอมรับแต่ไม่ยอมยอมจำนน!
ต้องสามารถเป็นตัวของตัวเองได้	จึงเชื่อว่าเป็นไทยไม่สับสน
เอาต่างชาติมาเป็นกรอบกรอบชาติตน	ความเป็น “คน” ความเป็น “ไทย” ก็ไม่จริง!

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ประพันธ์

จิตสำนึกความเป็นไทย จึงเป็นสิ่งที่พวกเราชาวไทยทุกคนควรตระหนักที่จะร่วมมือร่วมใจกันปลูกฝังแก่เยาวชนไทยท่ามกลางบริบทในสังคมไทยที่ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์ของกระแสวัฒนธรรมต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างไม่สามารถปิดกั้นได้ แต่จะหาอะไรที่จะทำให้เยาวชนไทยเลือกรับสิ่งดีมาประยุกต์ใช้กับวัฒนธรรมไทยที่มีอยู่แต่เดิม รวมทั้งในสภาวะวิกฤตการณ์ทางการเมืองการยึดโยงดวงใจของชาวไทยทั้งชาติด้วยการรักษาความเป็นไทยให้คงอยู่จึงน่าจะเป็นสิ่งที่ชาวไทยทุกคนให้ความสำคัญและร่วมกันปลูกฝังจิตสำนึกนี้แก่ลูกหลานไทย ดังคำกล่าวที่ว่า “ธงชาติและเพลงชาติไทย เป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย” เราจึงต้องรักและหวงแหนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รักษาไว้ให้คงอยู่สืบไป ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ทุกวันนี้ศึกไกลยังไม่หวั่น

แต่หัวนทรวรศึกไกลได้ข่มเหง

ถ้าคนไทยหันมามักันเอง

จะร้องเพลงชาติไทยให้ใครฟัง

นภลัย (ฤกษ์ชนะ)สุวรรณธาดา ประพันธ์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณค่าของความเป็นไทยในการพัฒนาสังคมไทย
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสืบสานความเป็นไทยกับสำนึกรักแผ่นดิน
3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้การสอนวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ “ความเป็นไทย”

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรรณิการ์ สัจกุล. **วัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545. (เอกสารอัดสำเนา)

กิตติมา สุรสนธิ. **การสื่อสารเพื่อการพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2529.

กิริติ บุญเจือ. **จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2538.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **ปันสมองของชาติ : ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ชลเชษฐ์สมิทธิ์, 2543.

เกษม ดันติผลาชีวะ. **การบริหารชีวิตและสุขภาพจิต**. นนทบุรี: สนุกอ่าน, 2544.

ไกรยุทธ ชีรตยาภินันท์. **แนวพระราชดำริด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545-2549**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. **ความหมายและขอบข่ายของงานวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: คุรุสภา, 2535.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. **นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: คุรุสภา, 2539.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. **นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. **บทคัดย่องานวิจัยด้านวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2543.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. **วัฒนธรรมประจำชาติ**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2531 ข.

คณะกรรมการการโลกาด้วยวัฒนธรรมและการพัฒนา, ยูเนสโก. **วัฒนธรรมอันหลากหลายของมนุษยชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, 2541.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. **อเมริกาที่ข้าพเจ้าได้เห็นมา**. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา, 2503.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. **พื้นฐานทางวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์, 2524.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. **ลักษณะไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. **เอกลักษณ์ของชาติ: รายงานการสัมมนาเรื่องเอกลักษณ์ของชาติกับการพัฒนาชาติไทย**. กรุงเทพฯ: วิคตอรีเพาเวอร์พอยท์, 2528.

ชูชัย สมितिไกร. **จิตวิทยาทั่วไป**. เชียงใหม่: โครงการตำรามหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.

ไตรรงค์ เถวียงหงส์. **การพัฒนาแบบวัดจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท สำหรับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

ทิสนา แคมมณี. **รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย**. กรุงเทพฯ: ด้านสุขภาพการพิมพ์, 2545.

ทวีเกียรติ ไชยงยศ. **สุนทรียะทางทัศนศิลป์**. กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2538.

เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. **พระราชดำรัสในพิธีเปิดปีแห่งการรณรงค์เพื่อส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมไทย ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยในแผ่นดินแม่บทโครงการสืบสานวัฒนธรรมไทย พ.ศ. 2538-2540**. กรุงเทพฯ: นิลนาถการพิมพ์, 2537.

เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. **“วัฒนธรรมไทยในกระแสวัฒนธรรมโลก”**. วารสารบัณฑิตศึกษา. 1 (กันยายน 2540).

นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช. **การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์**. กรุงเทพมหานคร: ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543.

น้อย พงษ์สนิท. **จริยศาสตร์: ปรัชญาว่าด้วยจริยธรรม**. เชียงใหม่: โครงการตำรามหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2527.

นิภา สุขพิทักษ์. **จิตสำนึกในความเป็นพลโลกของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 ตามการรับรู้ของตนเอง**. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

บุญมี แท่นแก้ว. **จริยศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2539.

บุญย์ นิลเกษ. **สุนทรียศาสตร์เบื้องต้น**. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2523.

ประไพพิศ โอฟารวัฒน์. **กระบวนการเกิดจิตสำนึกสาธารณะของชุมชนบางลำพู**. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ประกาศรี สีหอำไพ. **อิทธิพลของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาสำนึกความเป็นไทย ของนักเรียนโรงเรียนวัดไทยในสหรัฐอเมริกา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2539.

- ประเวศ วะสี. **วัฒนธรรมกับการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2537.
- ประเวศ วะสี. **การพัฒนามนุษย์แนวใหม่เพื่ออนาคตที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน, 2545.
- พนัส หันนาคินทร์. **การศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช, 2521.
- พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต). **วัฒนธรรมกับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2536.
- ไพฑูริย์ วัฒนศิริธรรม. **สำนักไทยที่พึงปรารถนา**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2543.
- ภิรมย์ ศรีเพชร. **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2541.
- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. **คำฟอสอน: ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพฯ, 2543.
- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. **ประมวลพระราชดำรัส**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2521.
- ภิญโญ สาร. **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2523.
- มนัส สุวรรณ. **ระเบียบวิธีวิจัยทางภูมิศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2532.
- เมธี ปิณฑนันทน์. “วิธีการปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยม”. **คู่มือปริทัศน์**. 8 (กุมภาพันธ์ 2526)
- ยนต์ ชุ่มจิต. **การศึกษาและความเป็นครูไทย**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2546.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์, 2546.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2532.
- ราชเลขาธิการ , สำนัก. **ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ปีพุทธศักราช 2523**. กรุงเทพฯ: กรมแผนที่ทหาร, 2524.
- วิทย์ วิศทเวทย์. **ปรัชญาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- วีระ อัมพันธุ์. **ความเป็นไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2526.
- ศิลปากร,กรม. **แนวทางการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2541.
- ศิลปากร,กรม. **สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีกับการอนุรักษ์มรดกของชาติ**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2528.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. **ชีวิตวัฒนธรรมกับความเชื่อในสังคมไทย**. **มองอนาคต: บทวิเคราะห์เพื่อการปรับเปลี่ยนทิศทางการสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิภูมิปัญญา, 2536.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **สังคมวิทยาทัศน์**. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2533.

สุจิตรา สุคนทรทรัพย์. การวิเคราะห์คุณลักษณะไทย คุณค่า และกระบวนการถ่ายทอดศิลปการต่อสู้
ป้องกันตัวแบบไทย : กระบี่กระบอง. วิทยานิพนธ์ปริญญา

ดุขุภีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

สุนีย์ ภูพันธ์. แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่ : ดวงกมลเชียงใหม่, 2546.

สุภาวศ์ จันทวานิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

สุนน อมรวิวัฒน์. การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

สุเมธ เมธาวิทยกุล. ปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2540.

โสภ ฐพิกุลชัย. การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับจริยธรรม ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรมของครอบครัวไทย
ที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร: ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ : สำนักธรรมศาสตร์
และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน, 2551.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. วิเคราะห์เอกลักษณ์ไทยในกระแสความเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2534.

ภาษาอังกฤษ

Barua, Indira: **The Tai Turungs of Assam: A study of sociology Development Division.** New Delhi:
Wilson, D.C. 1984.

Bryant, C. White, L.G. **Managing Development in the Third World.** Bouldo Colorado: Westview
Press, 1982.

Cohen, Yahudi A. **Man in Adaptation : The Cultural Present.** Chicago: Aldine Publishing Co., 1968.

Cortes , E . C. "Preparing for a multicultural future". **Principal.** 76 (September 1996):16-20.

Dewey John. **Democracy and Education: an Introduction to the Philosophy of Education.** New
York : MacMillan, 1961.

Good, Carter V. **Dictionary of Education.** New York: McGraw-Hill Book Company, 1973.

Gove, Philip Babcock. **Webster 's Third New International Dictionary.** Springfield:
G.&C. Merriam Company, 1965.

Keyes, C.F. **Ethnic Change.** Seattle: University of Washington Press, 1982.

Koffka, K. "Consciousness". **Encyclopedia of the Social Science** 3-4, 1948.

Lowie, Robert. **Social Organization.** New York: Holt, Rinehart and Winston, 1954.

Spindler, George D. **Education and Culture Anthropological Approaches.** New York:

Holt, Rinehart and Winston, 1964.

UNESCO. **Educating for a Sustainable Future: A Transdisciplinary Vision for Concerted Action.**

International Conference. Thessalonika. November 1997.

United Nations. **Popular participation in decision making for development.**

New York: United Nations publishing, 1983.

Wakabayashi, T. **Language and cultural identity: The case of Japanese high school students attending an international school in Japan.** Doctoral Dissertation. Harvard University, 1998.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามความคิดเห็น (สำหรับครู-อาจารย์)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ.....อายุ.....ปี

ระดับการศึกษา.....

ตำแหน่ง.....

สถานประกอบการ.....คณะ.....สาขาวิชา.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย บทบาทของการศึกษาที่มีต่อ

การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของเยาวชนในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย X ลงบนช่องว่างในตารางที่ท่านเห็นว่าเป็นจริงและสอดคล้อง
กับความคิดเห็นของท่านว่ามีระดับความสำคัญและท่านได้มีการปฏิบัติอยู่ ตามลำดับมากน้อย

5	หมายถึง	มีความสำคัญระดับมากที่สุด / มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความสำคัญระดับมาก / มีการปฏิบัติระดับมาก
3	หมายถึง	มีความสำคัญระดับปานกลาง / มีการปฏิบัติระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความสำคัญระดับน้อย / มีการปฏิบัติระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความสำคัญระดับน้อยที่สุด / มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความสำคัญ					ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด ← → น้อยที่สุด					มากที่สุด ← → น้อยที่สุด				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
18. ท่านป้องกันหรือคัดค้านการกระทำที่เป็นการทำลายความเป็นไทย										
19. ท่านเห็นคุณค่าของศิลปะไทย เช่น นาฏศิลป์ ดนตรี จิตรกรรม สถาปัตยกรรมของไทย										

3.การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย

รายการ	ระดับความสำคัญ					ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด ← → น้อยที่สุด					มากที่สุด ← → น้อยที่สุด				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
8. หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ และ กระทรวงวัฒนธรรม ควร เข้ามามีส่วนสนับสนุนการ จัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและสืบทอดความเป็น ไทยให้มากขึ้น										
9. หน่วยงานหรือองค์กรภาคประชาชน ควรให้การ สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้เพื่อปลูกฝัง จิตสำนึกและเผยแพร่ความเป็นไทยให้มากขึ้น										

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. ท่านคิดว่าตนเองจะมีส่วนช่วยปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนในบริบท

สังคมไทยปัจจุบันได้อย่างไรบ้าง.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ควร

ดำเนินการอย่างไร.....

.....

.....

แบบสอบถามความคิดเห็น (สำหรับเยาวชน)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ.....อายุ.....ปี

ระดับการศึกษา.....ชั้นปีที่.....

สถาบันการศึกษา.....คณะ.....สาขาวิชา.....

ภูมิลำเนาเดิม.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย บทบาทของการศึกษาที่มีต่อ

การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของเยาวชนในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย X ลงบนช่องว่างในตารางที่ท่านเห็นว่าเป็นจริงและสอดคล้อง
กับความคิดเห็นของท่านว่ามีระดับความสำคัญและท่านได้มีการปฏิบัติอยู่ ตามลำดับมากน้อย

5	หมายถึง	มีความสำคัญระดับมากที่สุด / มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความสำคัญระดับมาก / มีการปฏิบัติระดับมาก
3	หมายถึง	มีความสำคัญระดับปานกลาง / มีการปฏิบัติระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความสำคัญระดับน้อย / มีการปฏิบัติระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความสำคัญระดับน้อยที่สุด / มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความสำคัญ					ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด ← → น้อยที่สุด					มากที่สุด ← → น้อยที่สุด				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
18. ท่านป้องกันหรือคัดค้านการกระทำที่เป็นการทำลายความเป็นไทย										
19. ท่านเห็นคุณค่าของศิลปะไทย เช่น นาฏศิลป์ ดนตรี จิตรกรรม สถาปัตยกรรมของไทย										

3.การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย

[illegible]

[illegible]

รายการ	ระดับความสำคัญ					ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด ← → น้อยที่สุด					มากที่สุด ← → น้อยที่สุด				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
7.นิสิตนักศึกษาควรเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นไทย										
8. หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงวัฒนธรรม ควร เข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น										
9.หน่วยงานหรือองค์กรภาคประชาชน ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและเผยแพร่ความเป็นไทยให้มากขึ้น										

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1.ท่านคิดว่าตนเองจะมีส่วนช่วยปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนในบริบทสังคมไทยปัจจุบันได้อย่างไรบ้าง.....

.....

.....

2.ท่านคิดว่าแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ควรดำเนินการอย่างไร.....

.....

.....

คำถามการสนทนากลุ่ม

ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม : คณาจารย์/นิสิต

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ – สกุล.....อายุ.....ปี

ระดับการศึกษา.....อาชีพ.....

วันเดือนปีที่จัดสนทนากลุ่ม.....สถานที่.....

ประเด็นคำถาม

1. คำว่า “ความเป็นไทย” ในความคิดเห็นของท่าน หมายถึงอะไร
2. “ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน” ในความคิดเห็นของท่าน มีประเด็นใดบ้าง
3. เหตุใดจึงต้องปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่
4. ท่านคิดว่าคนไทยควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยอย่างไรบ้าง
5. โดยภาพรวม ท่านประเมินตนเองว่าท่านมีความตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยในระดับใด และมีระดับการปฏิบัติมากน้อยแค่ไหน
6. ท่านมองว่านิสิตในสถาบันของท่านมีความตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยในระดับใด และมีระดับการปฏิบัติมากน้อยเพียงใด
7. ในฐานะอาจารย์หรือนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ท่านคิดว่าการส่งเสริมให้เยาวชนไทยตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยและปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นไทย ควรมีวิธีดำเนินการอย่างไร และท่านจะเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง
8. สถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชนอย่างไรบ้าง
9. ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ท่านคิดว่าสภาพการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกกระบบโรงเรียน และตามอัธยาศัย เพื่อปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทย ควรมีลักษณะอย่างไร
10. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของเยาวชน คืออะไร (ครอบครัว สถานศึกษา สังคมแวดล้อม สื่อ อื่นๆ)
11. สถาบันหรือหน่วยงานใดบ้างควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน
12. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ควรดำเนินการอย่างไร

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและวัฒนธรรม

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ – สกุล.....

ตำแหน่ง.....

วันเดือนปีที่สัมภาษณ์.....

ประเด็นการสัมภาษณ์

1. คำว่า “ความเป็นไทย” ในความคิดเห็นของท่าน หมายถึงอะไร
2. “ความเป็นไทยที่พึงประสงค์” ในความคิดเห็นของท่าน มีประเด็นใดบ้าง
3. ท่านคิดว่าวิธีการปลูกฝังจิตสำนึกและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่ควรทำอย่างไร
4. สถาบันหรือหน่วยงานใดบ้างควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน
5. รูปแบบในการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ควรมีการดำเนินการอย่างไร
6. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ภาคผนวก ข

สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

- 1.ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุจิต เพียรชอบ
- 2.รศ.ดร.กรรณิการ์ สัจกุล
- 3.รศ.ดร.พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์
- 4.รศ.ดร.อาชัญญา รัตนอุบล
- 5.ผศ.สุมาลี ดังคนานุรักษ์
- 6.อาจารย์วัลลภ ดังคนานุรักษ์

สัมภาษณ์เชิงลึกอาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- 1.ผศ.ดร.ชื่นชนก โควินท์
- 2.ผศ.ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา
- 3.ผศ.ดร.พงษ์ธาดา ธรรมพิทักษ์กุล
- 4.รศ.ไชยสิริ ปราโมช ณ อยุธยา
- 5.ผศ.ดวงใจ ไทยอุบุญ

สนทนากลุ่มคณาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (22 ก.ค. 52)

- 1.อ.ดร.อัจฉรา ไชยูปถัมภ์
- 2.อ.ดร.จุไรรัตน์ สุธรง
- 3.อ.ดร.ปิยวรรณ ชัยมงคล
- 4.ผศ.วิทยา ไล่ทอง
- 5.ผศ.รัชนิกร หงส์พันธ์

สัมภาษณ์เชิงลึกนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- 1.นายจุฑาทิพย์ จิตวิสัย
- 2.นายจิรัชย์ เปียศิริ
- 3.นายโกญจนาท คุณพูล
- 4.นางสาววรรณพัชร อริยสุนทร
- 5.นางสาวเจนจิรา บุญศรี

สนทนากลุ่มนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(1 ก.ค 52)

- 1.นางสาวกวิสรา แซ่มเชื้อ
- 2.นางสาวนพมาศ ว่องวิทย์สกุล
- 3.นายปิยนัฐ ฐนะบุตร
- 4.นางสาวสิริมา โกศลประภา
- 5.นางสาววิณา ลิ้มรวมทรัพย์
- 6.นางสาวศิริพิชชา วิสิฐไวยาทกุล
- 7.นางสาวภัศร ทองทา
- 8.นางสาวชญาวรรณ ศิริพรหม
- 9.นางสาวกัณษัตน์ วงษ์วิบูลย์สิน
- 10.นางสาวมินตรา พันตะเวช
- 11.นายเศรษฐพงศ์ จรรย์รายชน

สัมภาษณ์เชิงลึกอาจารย์ มหาวิทยาลัยบูรพา

- 1.อาจารย์จันทร์ชลี มาพุทธ
- 2.อาจารย์ประชา อินัง
- 3.อาจารย์ ดร.ผลาคร สุวรรณโพธิ์
- 4.ผศ.ดร.ปริญญา ทองสอน
- 5.อาจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก

สัมภาษณ์เชิงลึกนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา

- 1.นางสาวจิรภา ศรีศรี
- 2.นางสาวราภรณ์ นิสสัยพันธุ์
- 3.นางสาวกิตติยา อินทร์บุตร
- 4.นางสาวจิตติยา บานเย็น
- 5.นางสาวสกุลวรรณ กุศลศิริกุล
- 6.นางสาวปานตะวัน อัมภารศรี
- 7.นางสาวสุวิสา มหาชัย

สนทนากลุ่มอาจารย์ มหาวิทยาลัยบูรพา (28 พ.ย. 51)

- 1.รศ.สุวิชัย โกศัลยวัฒน์
- 2.อาจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก
- 3.อาจารย์ ดร.ศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์
- 4.อาจารย์วรวิทย์ เพ็งพันธ์

5.อาจารย์กมลวรรณ พลภักดี

6.อาจารย์กัลยาณี อินตะสิน

สันทนากลุ่มนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา (28 พ.ย. 51)

1.นางสาวบุญทรัพย์ นามเกษม

2.นางสาวอรรณ ไชยชาญ

3.นายนิพนธ์ กล้ากล่อมจิตร

4.นางสาวพรวิมล ชันเคน

5.นางสาววันวิสา ชนะวงศ์

6.นางสาวสุเพียร พันธุ์สวัสดิ์

7.นางสาวอำภา รำไพ

8.นางสาวเจนจิรา ซึ่งประสิทธิ์

9.นางสาวอนงค์พร เทียนน้อย

10.นางสาวจิราพร ณะกาแดง

11.นายณัฐวี เรืองอร่าม

12.นางสาวรุ่งทิพย์ บริสุทธิศิลาวัฑ

13.นางสาวสุพัตรา สวัสดิ์วงศ์

14.นางสาวจริยา สุภากิจ

สัมภาษณ์เชิงลึกอาจารย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

- 1.รศ.ดร.ฉลอง ชาตรูปะชีวิน
- 2.รศ.ดร.สำราญ มีแจ้ง
- 3.อ.ดร.รุจโรจน์ แก้วอุไร
- 4.รศ.นุชนาฏ ดีเจริญ
- 5.อ.ดร.ภูฟ้า เสวกพันธ์

สัมภาษณ์เชิงลึกนิสิต มหาวิทยาลัยนเรศวร

- 1.นายวทัณญ เหล่าทอง
- 2.นางสาวจามจุรี คงโต
- 3.นางสาวณฐาคาวดี อ่วมบุญ
- 4.นายพงษ์ศักดิ์ วิมุตติ
- 5.นายอรรถวิชัย คล้าคง
- 6.นายดิเรก สุขมงคล

สนทนากลุ่มอาจารย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (24 พ.ย. 51)

- 1.อาจารย์ธีรวิทย์ บุญยศักดิ์เสรี
- 2.อาจารย์รัชดา สุกโต
- 3.อาจารย์ศติยา เทพพิทักษ์
- 4.อาจารย์ทวีศักดิ์ พรหมรัตน์
- 5.รศ.ดร.วารินทร์ แก้วอุไร

สนทนากลุ่มนิสิต มหาวิทยาลัยนเรศวร (24 พ.ย. 51)

- 1.นางสาวราศิณี สวนสอน
- 2.นางสาวมลชยา หวานชะเอม
- 3.นางสาวอัมภาภรณ์ ภูระหงษ์
- 4.นายสิริภูมิ อุบลมูล
- 5.นางสาวสาลิณี แจ่มแจ้ง
- 6.นางสาวสุนิษา เอี่ยมเนตร
- 7.นางสาวทวินันท์ ทองทวี
- 8.นางสาวศรียาญจน์ บุญวุฒิวัฒน์
- 9.นางสาวศุภกานต์ ผามั่ง
- 10.นางสาวนาถดชา จัปสังข์
- 12.นางสาวอริมา สร้อยนาค
- 13.นางสาวปริญญช วิไลวิทย์

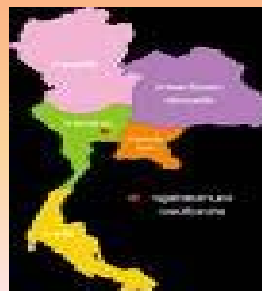
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามงานวิจัย

- 1.ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุจิต เพียรชอบ
- 2.รองศาสตราจารย์อมรา รอดคารา
- 3.รองศาสตราจารย์เพิงใจ สุขโรจน์

...ชาติของเรานั้นมีผืนแผ่นดินและประชากรอันรวมกันอยู่เป็นส่วน
ร่างกาย มีศิลปวิทยา มีธรรมเนียมประเพณี มีความเชื่อถือและความคิด
จิตใจที่จะสามัคคีกันอยู่เป็นปึกแผ่น ซึ่งรวมเรียกว่า **ความเป็นไทย**
เป็นส่วนจิตใจ ชาติไทยเราดำรงมั่นคงอยู่ก็เพราะยังมีทั้งบ้านเมือง และ
ความเป็นไทยพร้อมบริบูรณ์ แต่ถ้าความเป็นไทยของเรามีอันเป็น
ต้องเสื่อมสลายไปด้วยประการใดแล้ว ชาติก็ต้องสิ้นสูญ...

พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ

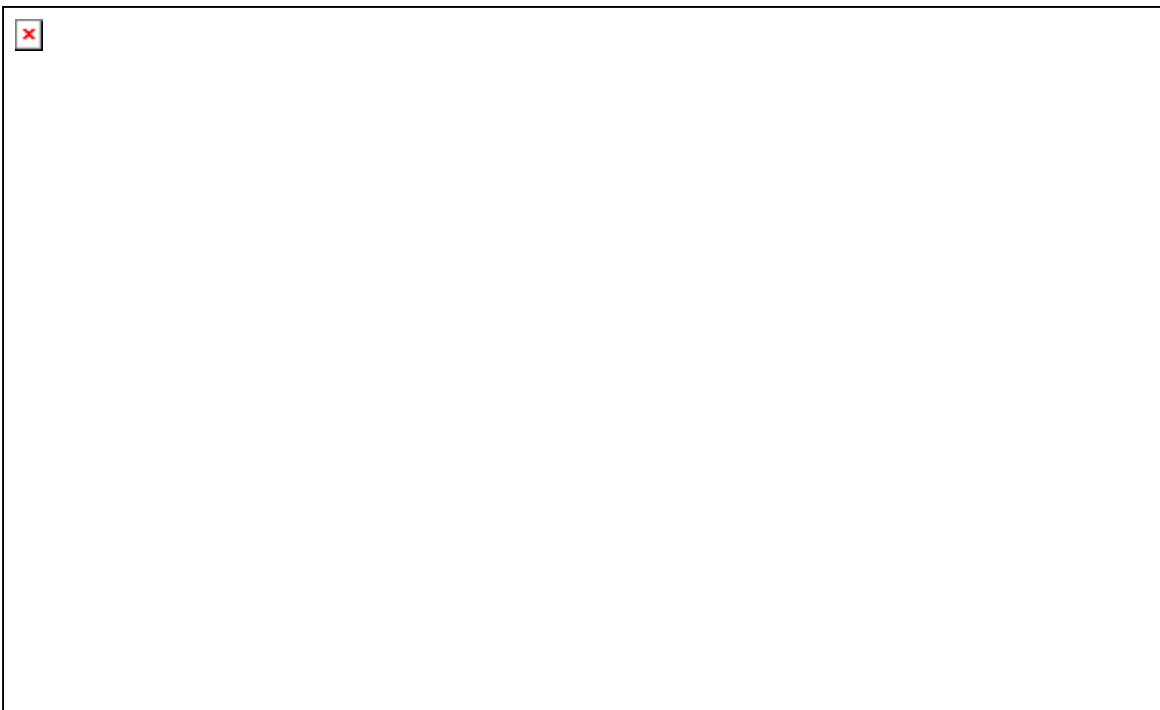
ขอบเขตการวิจัย

เลือกศึกษา

๑.เยาวชนไทยที่ศึกษาในสถาบันการศึกษา
ระดับอุดมศึกษาในประเทศในส่วนกลาง ๑ แห่ง ได้แก่
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษา
ในส่วนภูมิภาค ๒ แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา และ
มหาวิทยาลัยนเรศวร
๒.อาจารย์ผู้สอนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาใน
ประเทศในส่วนกลาง ๑ แห่ง ได้แก่
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษา
ในส่วนภูมิภาค ๒ แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา และ
มหาวิทยาลัยนเรศวร

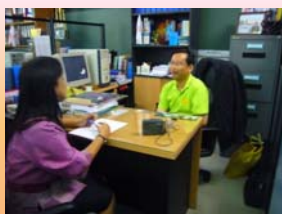

สัมภาษณ์นิสิตและอาจารย์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัมภาษณ์นิสิตและคณาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สัมภาษณ์นิสิตและอาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สนทนากลุ่ม

